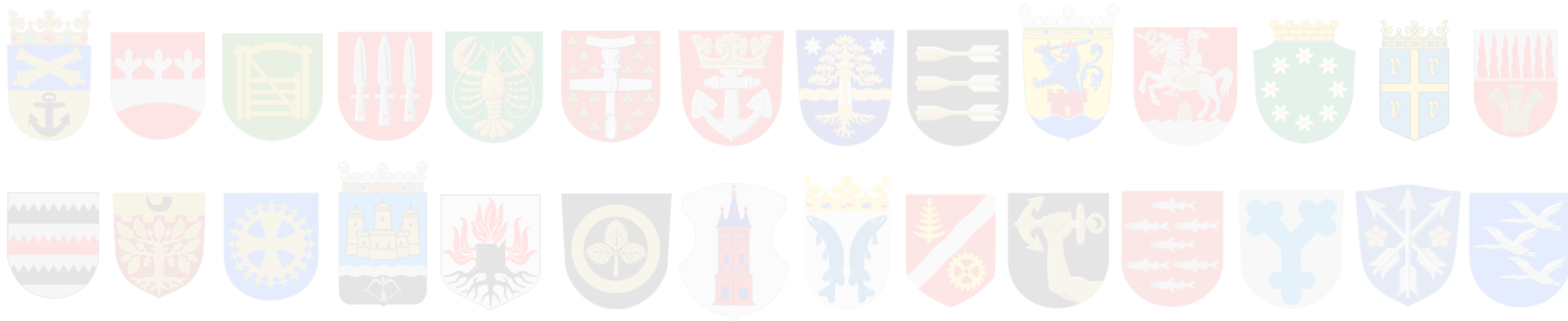

Pieni kaupungistuminen

Seutukaupunkien sisäisen kehityksen tarkastelu 2010-luvulla

Johdanto: Pieni kaupungistuminen ja asumisen mahdollisuudet seutukaungeissa

Keskustelu kaupungistumisesta, sen sisällöistä ja vaikutuksista käy aika ajoin yhteiskunnassamme kiivaana. Maaseutumaisilta alueilta kaupunkeihin siirtyviä ihmismääriä kuvataan täysillä bussilasteilla, jonka kerran päivässä kulkeva vuoro lähtee maaseudulta määränpäänä suuri keskuskaupunki. Tarjolla tosin on pelkkä menolippu, linja kulkee vain yhteen suuntaan.

Faktoja ja tilastoja näiden tulkintojen taakse löytyy, mutta sivuun on jäänyt keskustelu siitä, mitä kaupungistuminen ilmiönä kunnan rajojen sisällä voi tarkoittaa. Seutukaungeissa on huomattu, miten kaupungistuminen ja ihmisten asumiseen liittyvät preferenssit vaikuttavat vahvasti myös kehitykseen kunnan sisällä.

Väestöennusteet ja kaupungistumiskehitys valtakunnan tasolla tarkasteltuina osoittavat väestön vähenemistä myös isolle osalle seutukaupunkeja, mutta kiinnostavaa on myös pureutua kysymyksiin **miltä kyseiset ilmiöt näyttävät kaupunkien sisällä ja mitä niiden vaikutukset tarkoittavat kaupunkien kehityksen kannalta esimerkiksi maankäytön, asumisen ja liikenteen kysymyksissä**. Tältä pohjalta seutukaupungit yhteistyössä halusivat vahvistaa tietopohjaa kuntatason väestönkehityksestä ja dynamiikasta. Tarkastelun keskiöön haluttiin nostaa seutukaupunkien sisällä eri alueilla tapahtuvat väestömuutokset ja niiden välinen muuttoliike. Samalla haluttiin tarkentaa tilannekuvaa, jonka perusteella niin päättäjät, rakennuttajat kuin muuttamista pohtivat asiakkaat toimivat.

Alkuvuodesta 2020 Haminan, Kurikan, Laitilan, Raahen ja Ylivieskan kaupunginjohtajien muodostama seutukaupunkien valmisteluryrkki yhdessä Kuntaliiton asiantuntijoiden kanssa ryhtyi pohtimaan, miten kansalliseen asuntopoliittiseen keskusteluun voitaisiin tuoda mukaan myös seutukaupunkien tarpeita asuntorakentamiselle. Samalla nähtiin tärkeänä tuoda paremmin esiin eri puolella Suomea käynnissä olevaa sisäistä kaupungistumiskehitystä erityisesti seutukaungeissa: kyseessä oleva ilmiö on **pieni kaupungistuminen eli kunnan sisäisten kaupunkimaisten alueiden kasvu**.

Seutukaupunkien keskuudessa tunnistetulle pienen kaupungistumisen ilmiölle on käsillä olevan selvityksen kautta tuotu konkreettista näyttöä ja aiempaa monipuolisempaa väestönkehityksen kuvaa 2010-luvun seutukaungeissa. Selvitys tarkastelee kaikkia 56 seutukaupunkia sekä yhtenä ryhmänä että yksittäisinä kaupunkeina. Paikkatietoperustaisella tarkastelulla on saatu esille paremmin se, miltä kaupungin sisäinen muuttoliike näyttää. Monipuolisemman ja alueiden sisäisen tarkastelun tuloksena ei ole vain taantuvia alueita ja kasvavia suurkaupunkeja. Kun tarkastelu siirtyy neliökilometrin tarkkuuteen, päästään lähemmäs monisävyisempää totuutta.

Selvityksessä havaittiin, että kaupunkien keskustaajamien väestönkehitys on ollut 2010-luvulla muita alueita vahvempaa. Keskustaajamien muita alueita vahvempi väestökehitys nojaa sisäisten muuttovoittojen lisäksi maahanmuuttoon.

Seutukaupungit muodostavat kuntarakenteen perustan. Ne ovat sujuvan elämän keskuksia, joissa työn ja perheen sekä monipuolisen ja laadukkaan vapaa-ajan yhdistäminen on helppoa ja mutkatonta. Kevään 2020 korona-kriisin aikana on ollut nähtävissä vahvistuvaa veto- ja pitovoimaa. Selvityksen kautta haluamme tuoda asuntopoliittiseen keskusteluun seutukaupunkien yhdyskuntarakenteen tiivistymisen mukanaan tuomat edellytykset ja tarpeet asuntotuotannolle. Samalla selvitys ja tulokset ovat uusi avaus kaupunkipoliittiseen keskusteluun seutukaupunkien sisäisen kehittymisen ja keskusalueiden kasvamisen eli ”pienen kaupungistumisen” ilmiöstä.

12.6.2020

Johanna Luukkonen

Seutukaupunkiverkoston puheenjohtaja, Rauman tuleva kaupunginjohtaja (Luukkonen toimi Laitilan kaupunginjohtajana 9.6. asti)

SISÄLTÖ

1. Selvityksen tausta, olettamat ja haasteet
2. Väestönkehitys 2010-luvulla
3. Kuntien välinen ja sisäinen muuttoliike 2010-luvulla
4. Luonnollinen väestönlisäys 2010-luvulla
5. Maahanmuutto 2010-luvulla
6. Johtopäätökset ja pohdinta

Pieni kaupungistuminen-selvitys lyhyesti

- Pienen kaupungistumisen tarkastelu keskittyy seutukaupunkien, 56 paikalliskeskuksen, 2010-luvun väestönkehityksen ja väestönkehityksen dynamiikan tarkasteluun.
- Selvityksessä kuvataan kuntatason väestönkehitystä ja dynamiikkaa, mutta aikaisemmista selvityksistä poiketen (esim. T55 Seutukaupunkianalyysi; Aro & Haanpää 2018) tässä tarkastelussa ollaan keskitytty etenkin seutukaupunkien sisällä tapahtuvaan väestönkehitykseen ja väestönkehityksen dynamiikkaan tukeutuen Tilastokeskuksen osa-alueittaisesta datasta muodostettuihin eri tyyppisiin alueita (taajamat, maaseutumaiset alueet jne.) kuvaaviin tarkastelualueisiin sekä osin paikkatietopohjaisiin tarkasteluihin.

Selvityksen tavoitteena on selvittää:

- 1) Tapahtuuko seutukaupunkien sisällä ”pienää kaupungistumista”, kaupunkimaisten alueiden muita alueita vahvempaa kehitystä?
- 2) Miten seutukaupunkien eri tyyppisten alueiden (kaupunkimaiset alueet, maaseutumaiset alueet jne.) kehityksen dynamiikka ja väestönkehityksen muodostuminen eroaa toisistaan?

Keskeisimmät johtopäätökset selvityksestä

1. 2010-luvun väestönkehityksen kuva on ollut seutukaupungeissa monipuolinen

Väestönkehitys vaihteli Ylivieskan +7,9 prosentista Lieksan -17,3 prosenttiin. Vaikka suurimmassa osassa seutukaupunkeja väkiluku supistui, tämän taustalla vaikuttaneet tekijät ja väestönkehityksen vahvuudet vaihtelivat erittäin paljon seutukaupungista toiseen. Seutukaupunkien väestönkehitys heikkeni merkittävästi 2010-luvun loppupuolella.

2. Keskustaajamien väestönkehitys on ollut 2010-luvulla muita alueita vahvempaa

Suurin osa seutukaupunkien keskustaajamista supistui 2010-luvulla, mutta enemmistössä seutukaupunkeja keskustaajaman väestönkehitys oli muita alueita maltillisempaa. Keskustaajamien muuta kaupunkia vahvempi väestönkehitys ”kaupungistaa” ja keskittää seutukaupunkeja, nostaten keskuksen väestöllistä painoarvoa suhteessa muuhun kaupunkiin.

3. Keskustaajamat kärsivät suuria muuttotappiota, maaseutumaiset alueet vetävät yli 25-vuotiaita

Seutukaupunkien keskustaajamat kärsivät muita alueita merkittävästi suurempia muuttotappiota kuntien välisessä muuttoliikkeessä (suhteessa asukaslukuun). Keskustaajamat kärsivät muuttotappiota yli 25-vuotiaiden muuttoliikkeessä, muut alueet ja etenkin maaseutumaiset alueet saavat taas merkittäviä muuttovoittoja yli 25-vuotiasta muuttajista.

4. Seutukaupunkien sisäinen muuttoliike toimii pienen kaupungistumisen ajurina

Keskustaajamien muita alueita vahvempi väestönkehitys nojaa kunnan sisältä saatuihin muuttovoittoihin (sekä maahanmuuttoon). Kunnan sisäinen muuttoliike kasvatti kaikkia keskustaajamia seutukaupungeissa, siirtäen erityisesti maaseutumaisilta alueilta asukkaita keskustaajamiin. Sisäisen muuttoliikkeen ikärakenne ja ikäihmisten osuus muuttajista jää keskeisimmäksi avoimeksi kysymykseksi tarkastelussa.

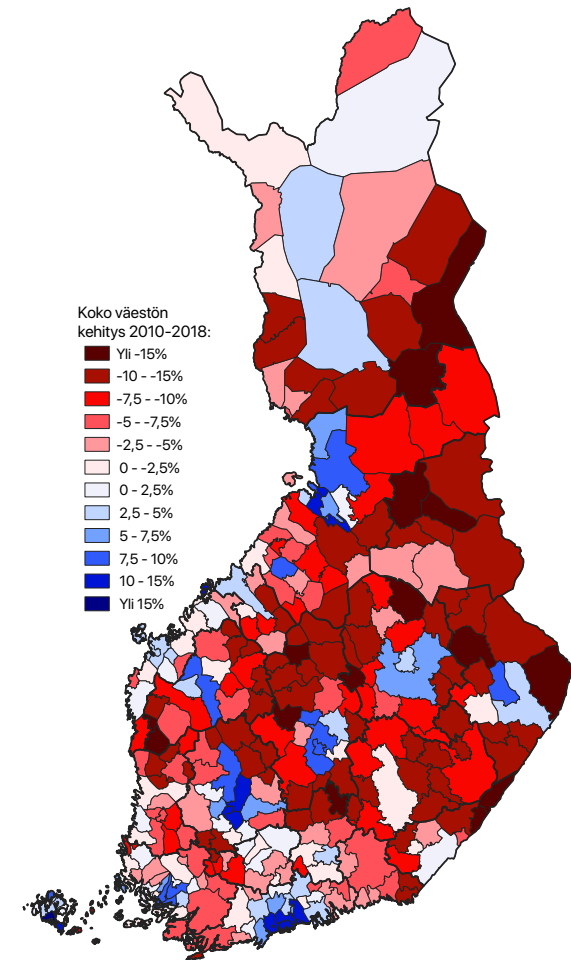
5. Seutukaupungit kansainvälistyvät kokonaisvaltaisesti

Vieraskielisen väestön määrä ja osuus kasvoi merkittävästi käytännössä kaikissa seutukaupungeissa, vaikka koko väestö supistui. Kasvuprosentit ovat lähes vastaavia kaiken tyyppisillä alueilla, vaikkakin määrällinen kasvu painottuu keskustaajamiin. Voimakkaasta kansainvälistymisestä huolimatta merkittävä osa seutukaupunkeihin kohdistuvasta maahanmuutosta ”vuotaa” jatkomuuttoina suuremmille kaupunkiseuduille.

1. Selvityksen tausta, olettamat ja haasteet

Selvityksen tausta: 2010-luvun väestönkehityksen ”iso kuva”

- 2010-luvulla kuntatasolla väestönkehitys on ollut erittäin polarisoitunutta. Vaikka koko maan väestönkehitys on ollut maltillisen positiivista 2010-luvulla, kuntatasolla kunnat ovat jakautuneet voittajiin, sinnittelijöihin ja häviäjiin, jos mittarina käytetään väestönkasvua
- Suurimmat 2010-luvun väestönkehityksen voittajat ovat suuret kaupungit, ja niiden lähiseudut. Lähes kaikki 2010-luvulla kasvaneet kunnat olivat joko suuria (korkeakoulutus)kaupunkeja tai näihin vahvasti asumisen ja työssäkäynnin ratkaisuihin integroituneita ”kehyskuntia”. Suurten kaupunkien vaikutusalueiden ulkopuolella merkittävää kasvua tapahtui vain vähän.
- Sinnitteleviä kuntia oli sen sijaan enemmän, joskin suurin osa näistäkin kunnista sijaitsi suhteellisen lähellä suuria kaupunkiseutuja esimerkiksi kyseisten kaupunkiseutujen reunoilla. Näissä kunnissa väestö joko kasvoi tai supistui hyvin maltillisesti.
- Suurin osa Suomen kunnista oli 2010-luvun väestönkehityksessä ”häviäjiä”, joissa väestö supistui 2010-luvun aikana merkittävästi. Tähän ryhmään kuuluvat käytännössä kaikki suurten kaupunkien ulkopuoliset ja etenkin syrjäisemmät kunnat.
- **”Pieni kaupungistuminen” tarkastelun kiinnostuksen kohteena ovat seutukaupungit.** Seutukaupunkien asema väestönkehityksen isossa kuvassa on heikohko: vain muutama seutukaupunki kuului 2010-luvun väestönkehityksen voittajiin ja myös sinnittelevien kuntien ryhmään kuului vain kourallinen seutukaupunkeja. Suurimmassa osassa seutukaupunkeja kuntatason väestönkehitys jäikin heikoksi 2010-luvulla iäkkään ikärakenteen ja muuttotappioiden vaikutuksesta, vaikka hajonta ryhmän sisällä on suurta.

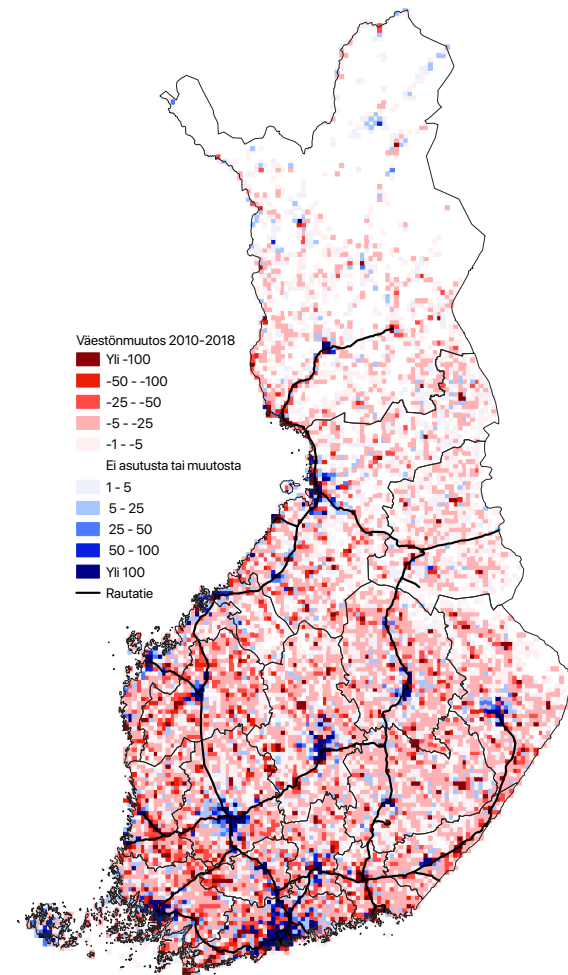

Kunnittainen suhteellinen väestönkehitys 2010-2018

(Lähde: Tilastokeskus, väestö, kartta Rasmus Aro)

Selvityksen tausta: Paikkatietopohjainen väestönkehitys 2010-luvulla

- Paikkatietoperustainen tarkastelu paljastaa 2010-luvun väestönkehityksessä enemmän nyanseja kuin kuntatason väestönkehitys. Vaikka suurimmassa osassa kuntia väestö supistui 2010-luvulla, paikkatiedon perusteella huomataan, että myös supistuvien kuntien sisällä on sekä kasvavia että supistuvia pienempiä alueita.
- 2010-luvulla kasvu on paikkatietoon perustuvan tarkastelun perusteella keskittynyt etenkin kaupunkimaisille taajama-alueille. Kasvu on ollut voimakasta etenkin suurissa kaupungeissa, mutta myös seutukaupunkien taajama-alueilla on havaittavissa paikoin merkittäväkin kasvua.
- Supistuminen on taas 2010-luvulla ollut huomattavaa etenkin maaseutumaisilla alueilla. Maaseutumaisten alueiden harvaan asutun luonteen vuoksi yksittäisten väestöruutujen supistuminen on ollut maltillista, mutta yhteenlaskettuna laajat maltillisesti supistuvat maaseutumaiset alueet selittävät huomattavan osan kuntatasolla tapahtuneesta supistumisesta.
- Karkea 5x5km paikkatietopohjainen tarkastelu muuttaa jossain määrin kuvaa voimakkaasti supistuvista seutukaupungeista: vaikka suurimmassa osassa seutukaupunkeja väkiluku supistuu, seutukaupunkien sisällä väestönkehityksessä on havaittavissa sekä kasvua, että supistumista sekä jonkin asteista väestön keskittymistä.

Ruutukartta (5x5km) 2010-luvun väestönkehityksestä

Selvityksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset

- **”Pieni kaupungistuminen”** selvityksen tavoitteena on kuvata, miltä väestönkehitys ja kaupungistuminen on näyttänyt seutukaupunkien, 56 alueellisen keskuksen, näkökulmasta 2010-luvulla. Selvityksessä tarkastellaan myös seutukaupunkien kuntatason kehitystä, mutta kiinnostuksen kohde on erityisesti kaupunkien sisällä tapahtuva kehitys. **Tavoitteena on muodostaa seutukaupunkien väestönkehityksen 2010-luvun ”suuri kuva” huomiomalla miltä kaupungistumisen megatrendi on näyttänyt seutukaupunkien koko kunnan kehityksen lisäksi erityyppisillä seutukaupunkien alueilla 2010-luvulla.** Selvitys monipuolistaa kuvaa seutukaupungeista supistuvina kaupunkeina tuomalla esille miltä kaupungistuminen näyttää seutukaupunkien sisällä.

Tarkastelussa on kaksi tutkimuskysymystä:

1. **Tapahtuuko seutukaupunkien sisällä ”pieniä kaupungistumista”;** supistuvan kunnan sisällä tietyn kaupunkimaisten alueiden kasvua tai muusta kunnasta poikkeavaa kehitystä, joka muokkaa kuvaa seutukaupunkien kokonaiskehityksestä 2010-luvulla.
 2. **Miten seutukaupunkien eri tyyppisten alueiden (kaupunkimaiset alueet, maaseutumaiset alueet jne.) kehityksen dynamiikka ja väestönkehityksen muodostuminen eroaa toisistaan?** Mitkä tekijät toimivat eri alueilla tapahtuvan kasvun tai supistumisen ajureina ja millainen vaikutus syntyvyydellä, kuolleisuudella, maan sisäisellä ja kunnan sisäisellä muuttoliikkeellä sekä maahanmuutolla on eri tyyppisten alueiden kehitykseen 2010-luvun seutukaupungeissa.
- **Selvityksessä tarkastellaan kaikkia 56 seutukaupunkia yhtenä ryhmänä sekä yksittäisinä kaupunkeina.** Tässä esityksessä on keskitytty lähinnä koko seutukaupunkiryhmän tarkasteluun, eikä niinkään yksittäisten kaupunkien tarkasteluun. Yksittäisten seutukaupunkien tarkastelut ovat erillisissä suuralueittain luokitelluissa esityksissä .
 - **Tarkastelu perustuu Tilastokeskuksen kuntatason sekä osa-alueen dataan,** joista on muokattu mielekkäitä tarkastelualueita (tarkemmin luokittelusta dialla 10. ja lähteistä dialla 66.). Tämän tilastoaineiston perusteella on muodostettu kuva seutukaupunkien ja seutukaupunkien sisäisten tarkastelualueiden väestönkehityksestä ja väestönkehityksen osatekijöistä 2010-luvulla.

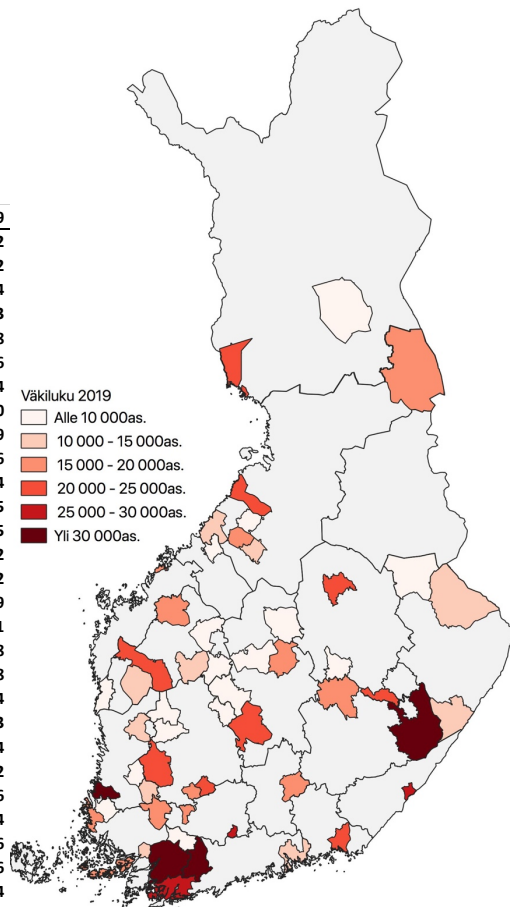
Valokartta (1x1km). Ei-mustissa ruuduissa väestö kasvoi 2010-luvulla

(Lähde: väestöruutuaineistot 1x1km.kartta Rasmus Aro)

Tarkastelun 56 seutukaupunkia

- Tarkastelun kohteena on 56 seutukaupunkia, jotka muodostavat jo pelkän väkilukunsa perusteella hyvin heterogeenisen ryhmän kaupunkeja. **Seutukaupunkeja yhdistääkin etenkin asema paikalliskeskuksina.**
- Yhteensä 56 seutukaupungissa asui vuonna 2019 hieman vajaa 915 000 asukasta, eli noin joka kuudes suomalainen asuu seutukaupungissa. Maantieteellisesti seutukaupunkeja on kaikilla suuralueilla Manner-Suomessa ja kaikissa Manner-Suomen maakunnissa paitsi Kainuussa.
- Keskimääräisessä seutukaupungissa asuu 16 300 asukasta. Seutukaupungit ovat väestöpohjaltaan kuitenkin hyvin vaihtelevan kokoisia; seutukaupunkeja yhdistää enemmän asema lähialueen keskuksena.
- Salo, Lohja, Rauma ja Savonlinna ovat selvästi suurimmat seutukaupungit, joissa asuu hieman vajaa viidesosa seutukaupunkien väestöstä. Seitsemässätoista seutukaupungissa asuu alle 10 000 asukasta, ja kahdessa seutukaupungissa taas alle 6 000 asukasta.

Kaupunki	Väkiluku 2019	Kaupunki	Väkiluku 2019
Salo	51833	Parainen	15132
Lohja	45945	Loviisa	14772
Rauma	39205	Kauhajoki	13184
Savonlinna	32974	Kalajoki	12373
Riihimäki	28793	Alavus	11468
Raasepori	27536	Kankaanpää	11286
Imatra	26508	Lieksa	10884
Raahe	24679	Paimio	10850
Sastamala	24277	Nivala	10639
Tornio	21602	Kitee	10136
Iisalmi	21368	Huittinen	10044
Valkeakoski	20972	Mänttä-Vilppula	9855
Kemi	20707	Keuruu	9605
Kurikka	20678	Alajärvi	9562
Varkaus	20466	Nurmes	9552
Jämsä	20182	Saarjärvi	9309
Hamina	20111	Somero	8711
Pietarsaari	19208	Laitila	8588
Äänekoski	18765	Oulainen	7288
Heinola	18667	Kemijärvi	7274
Pieksämäki	17682	Kokemäki	7103
Forssa	16901	Suonenjoki	7064
Akaa	16475	Ikaalinen	6942
Loimaa	15875	Kristiinankaupunki	6486
Kauhava	15726	Parkano	6404
Uusikaupunki	15522	Viitasaari	6176
Ylivieska	15255	Ähtäri	5616
Kuusamo	15134	Kannus	5464

Seutukaupunkien sisäisen kehityksen tarkastelu

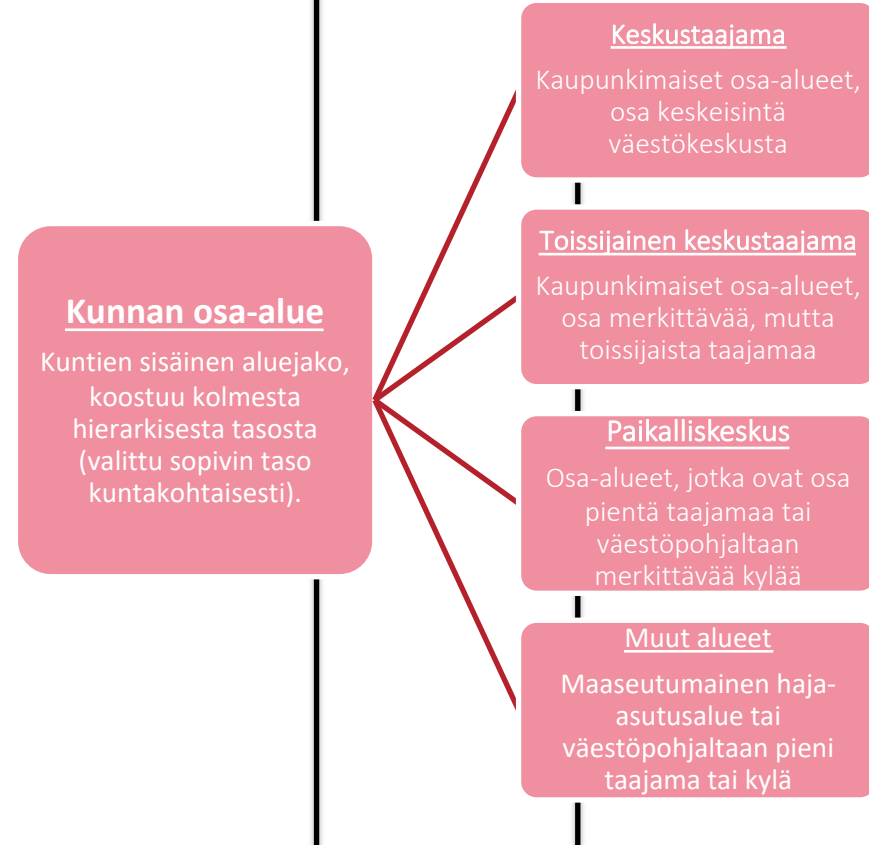
Koko tarkastelun pohjana toimii kuntien osa-alueittain jako. Osa-alueet ovat kunnan sisäisiä vaihtelevan kokoisia alueita. Seutukaupunkien ”pieni kaupungistuminen” tarkastelua varten jokainen seutukaupungin eri osa-alueet luokiteltiin neljään eri luokkaan osa-alueen tyyppin perusteella. Nämä ryhmitellyt osa-alueet muodostavat selvityksen tarkastelualueet, joiden avulla kuvataan seutukaupunkien sisäisen kehityksen dynamiikkaa. Yksittäisessä seutukaupungissa ei välttämättä ole kaiken tyyppisiä tarkastelualueita. Jokainen osa-alue on luokiteltu johonkin seuraavista luokista:

1. **Keskustaajamaksi** määritettiin osa-alueet, jotka olivat osa kaupungin keskustaajamat, jossa asutus on kaupunkimaista ja suhteellisen tiheää. Jokaiselle kaupungille on määritetty vain yksi keskustaajama. (Esimerkki: Tammisaaren keskustaajama Raaseporissa).
2. **Toissijaiseksi keskustaajamaksi** määritettiin keskustaajamasta irrallisiin taajamiin kuuluvat osa-alueet, joiden väestöpohja on merkittävä tai vastaava kuin keskustaajamassa. Pääsääntöisesti toissijaiset keskustaajamat ovat kuntaliitoksessa liitettyjen kuntien entisiä keskustaajamia. Toissijaisia keskustaajamia voi olla useampia yhdessä kaupungissa. (Esimerkki: Karjaan keskustaajama Raaseporissa).
3. **Paikalliskeskuksiksi** määritettiin osa-alueet, jotka kuuluivat taajamiin tai väestöpohjaltaan muuten merkittäviä alueisiin, jotka eivät kuitenkaan kuulu keskustaajamaan ja ovat väestöpohjaltaan merkittävästi pienempiä kuin keskustaajama, mutta jotka eivät myöskään ole täysinäisiä haja-asutusalueita. Yhdellä seutukaupungilla voi olla useampia paikalliskeskuksia. (Esimerkki: Pohjan paikalliskeskus Raaseporissa)
4. **Muihin alueisiin** luokiteltiin osa-alueet, jotka ovat harvaan asuttuja maaseutumaisia alueita, haja-asutusalueita sekä pieniä kyliä tai väestöpohjaltaan hyvin pieniä taajamia. Yksittäiselle seutukaupungille on saatettu määrittää useita ”muuta alueita”. (Esimerkiksi Tammisaari haja-asutus ja kylät ja Karjaa haja-asutus ja kylät Raaseporissa).

1. Osa-alueittainen data
Tilastokeskukselta

2. Osa-alueiden
luokittelu

3. Selvityksessä
käytetyt
tarkastelualueet

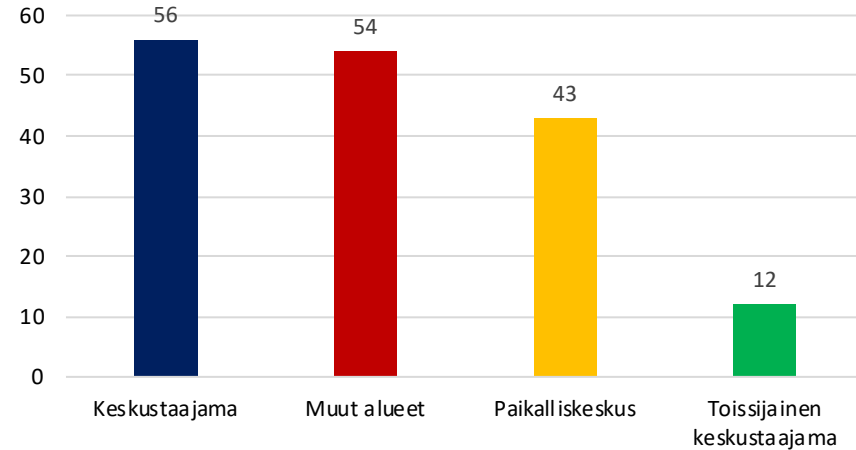

Seutukaupunkien sisäisen kehityksen tarkastelu

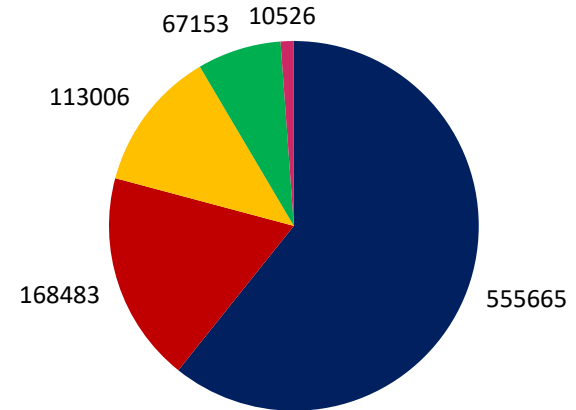
- **Jokaiselle seutukaupungille määritettiin keskustaajama.** Selvästi suurin osa (yhteensä 61 prosenttia) seutukaupunkien väestöstä painottuu keskustaajamiin. Seutukaupunkien keskustaajamiksi määritellyillä alueilla asui vuonna 2019 yhteensä hieman yli 555 600 asukasta.
- **Lähes jokaiselle seutukaupungeille määritettiin vähintään yksi muut alueet -luokan kuuluva tarkastelualue.** Muut alueet olivat väestöpohjaltaan toiseksi suurin tarkastelualue seutukaupungeissa. Vuonna 2019 seutukaupunkien väestöstä 18 prosenttia (168 483 henkilöä) asui haja-asutusalueilla tai kylissä jotka määriteltiin muiksi alueiksi.
- **Suurimmalle osalle seutukaupungeista määritettiin paikalliskeskus tai paikalliskeskuksia.** Paikalliskeskuksiksi määritellyillä alueilla asui yhteensä 12 prosenttia seutukaupunkien väestöstä (113 000 as.).
- **Toissijaisia taajamia oli vain osassa seutukaupunkeja, näistä ylivoimainen enemmistö oli kuntaliitoksissa liitettyjen kuntien entisiä keskustaajamia.** Toissijaisissa keskustaajamissa asui 7 prosenttia seutukaupunkien väestöstä (67 000 as.).
- **10 000 asukkaan (1% seutukaupungeista) asuinpaikka oli tuntematon** tai kunnan osa-aluejako oli puutteellinen (ei kata kaikkea väestöä)*. Tätä väestöä ei olla huomioitu tarkastelussa.

*Puuttuva tai tuntematon väestö eritelty liitteessä 1.

Tarkastelualueiden määrä

Tarkastelualueiden väkiluku 2019

Tarkastelun haasteet ja puutteet

Pieni kaupungistuminen”-tarkastelussa etenkin osa-alueittaiseen dataan ja osa-alueittaisesta datasta muodostettuihin tarkastelualueisiin liittyy tiettyjä haasteita ja puutteita, joiden huomioiminen on tärkeää tuloksien tulkinnessa.

- **Tuntematon -asuinalueen vaikutus.** Kaikissa kunnissa tietty osa väestöstä asuu ja tietty osuus kunnan väestönkehityksestä tapahtuu määrittelemättömällä alueella kunnassa (merkitty tapahtuneeksi tuntematon-alueella). Syyt tähän ovat moninaiset, mutta tämän takia kaikkien tarkastelualueiden yhteenlaskettu väestö tai väestönmuutokset eivät täysin vastaa koko kunnan kehitystä. Väkiluvun osalta tämän vaikutus on maltillinen, tarkemmin seutukaupungeittain tuntemattomalla alueella asuvan väestön osuus koko väestöstä liitteessä 1. Väestönmuutosten osalta vaikutukset ovat suuremmat: kuntien välisessä muuttoliikkeessä, kunnan sisäisessä muuttoliikkeessä sekä erityisesti kuolleiden määrässä tuntemattomalla alueella tapahtuneiden väestönmuutosten osuus koko muutoksesta koko kunnan tasolla on paikoin suuri (pahimmillaan lähes viidesosa seutukaupungissa kuolleista on kirjattu tuntematon -alueelle). (Tarkemmin tästä liitteessä 2). Vaikka tuntematon -alueen vaikutus voi olla merkittävä, seutukaupungin sisäisessä tarkastelussa nämä alueet on jätetty huomioita, sillä ei ole mahdollista jakaa tuntematon -alueen väestöstä tai väestönmuutosta muille alueille. Tämän vaikutuksen huomioiminen on tärkeää etenkin luonnollisen väestönlisäyksen tarkastelussa.
- **Puuttuva osa-alueittainen maahan- ja maastamuutto.** Osa-alueittain ei ole saatavilla dataa maahan- ja maastamuutosta, joten kuntaan kohdistuvan maahan- ja maastamuuton jakaumaa kunnan sisällä ei ole lainkaan saatavilla. Tämä vaikuttaa maahanmuuton vaikutusten tulkintaa seutukaupunkien sisällä. Tarkastelussa on kuitenkin tarkasteltu maahanmuuton vaikutusta eri tarkastelualueilla epäsuorasti kuvaamalla vieraskielisen väestön kehitystä, jonka kasvua lähinnä maahanmuutto (mutta myös syntyvyys) selittää seutukaupungeissa. Tämä mahdollistaa myös todellisten vaikutusten tarkemman kuvaamisen, sillä vieraskielisen väestönkehitys huomio maan sisäisten jatkomuuttojen vaikutukset (jotka ovat merkittävät). Toisaalta vieraskielisen väestön kehitys ei kerro kotimaisia kieliä puhuvien maahan- ja maastamuuton

jakaumasta. Maahan- ja maastamuuton puuttumisen huomioiminen on keskeistä etenkin kaupunkikohtaisten väestönkehityksen osatekijöiden tarkastelussa.

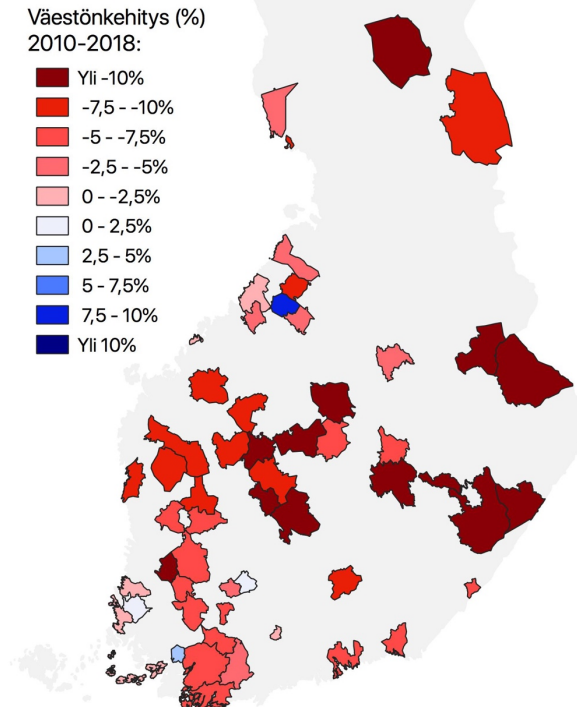
- **Muutokset osa-aluejaossa.** Kuten diassa 10 kuvattiin, osa-alueiden pohjalta muodostettiin eri tyyppisiä tarkastelualueita. Haasteena on joidenkin kaupunkien kohdalla muutokset osa-aluejaossa 2010-luvun aikana. Suurimmassa osassa seutukaupunkeja muutoksia ei ole tapahtunut tai muutokset ovat lähinnä nimien muutoksia; kuitenkin muutamassa seutukaupungissa etenkin kuntaliitosten jälkeen luokitusta on muokattu, jonka johdosta osa-alueet eivät välttämättä ole täysin yhtenäisiä koko 2010-luvun, joka voi hieman vääristää väestönkehityksen osatekijöiden tuloksia (muttei väestönkehityksen, josta tieto oli saatavilla koko ajanjakson ajalta vuoden 2019 jaolla).
- **Tarkastelualueiden vertailukelpoisuus.** Koska osa-alueet ovat kuntien itse luokittelemia alueita, eri kuntien tarkastelualueet eivät ole aina täysin vertailukelpoisia, sillä osassa kaupunkeja keskustajaman liitettiin osa-alueisiin on saatettu liittää esimerkiksi ympäröivää maaseutua, joka voi hieman vääristää vertailua.
- **Kuntien sisäisen muuttoliikkeen ikärakenne.** Kuntien sisäisestä muuttoliikkeestä ei ole saatavilla ikärakennetietoa, toisin kuin osa-alueittaisesta kuntien välisestä muuttoliikkeestä. Tämän takia kuntien sisällä tapahtuvan muuttoliikkeen todelliset vaikutukset jäävät jossain määrin hämärän peittoon. Tarkemmin tämä mahdollisista vaikutuksista ”Pohdintaa” -osiossa (dia 62).
- **Hyvin korkean taajama-asteen kaupungit** (lähinnä Pietarsaari ja Imatra). Tarkastelu-alueiden luokittelu maaseutumaisiin alueisiin, taajamiin ja keskustajamiin toimii heikosti hyvin korkean taajama-asteen kaupungeissa, joka on tärkeä huomioida näiden kaupunkien tuloksia tarkastellessa.

2. Väestönkehitys 2010-luvulla

Seutukaupunkien väestönkehitys 2010-luvulla

Oheisessa kartassa on kuvattu seutukaupunkien suhteellista väestönkehitystä 2010-luvun aikana.

- Seutukaupunkien väkiluku laski yhteensä hieman vajaa 59 000 asukkaalla 2010-luvun aikana. Keskimääräisessä seutu-kaupungissa väestö supistui 6,6 prosentilla 2010-luvun aikana.
- Väkiluku kasvoi vain neljässä seutukaupungissa; Ylivieskassa, Paimiossa, Laitilassa ja Valkeakoskella. Voimakasta kasvua tapahtui lähinnä Ylivieskassa, joskin myös Paimion väestönkehitys oli vahvaa. Muissa seutukaupungeissa väkiluku laski, mutta supistumisen voimakkuudessa oli eroja; osassa seutukaupunkeja (esim. Riihimäki, Parainen) supistuminen oli hyvin maltillista, kun taas 13 seutukaupungissa väestö supistui yli 10 prosentilla 2010-luvun aikana.
- Seutukaupunkien väestönkehitys oli pääsääntöisesti maltillisemmin supistuvaa Uudenmaan, Etelä-Suomen suuralueilla. Etenkin Itä- ja Pohjois-Suomen suuralueella seutukaupunkien väestönkehitys oli erityisen negatiivista.

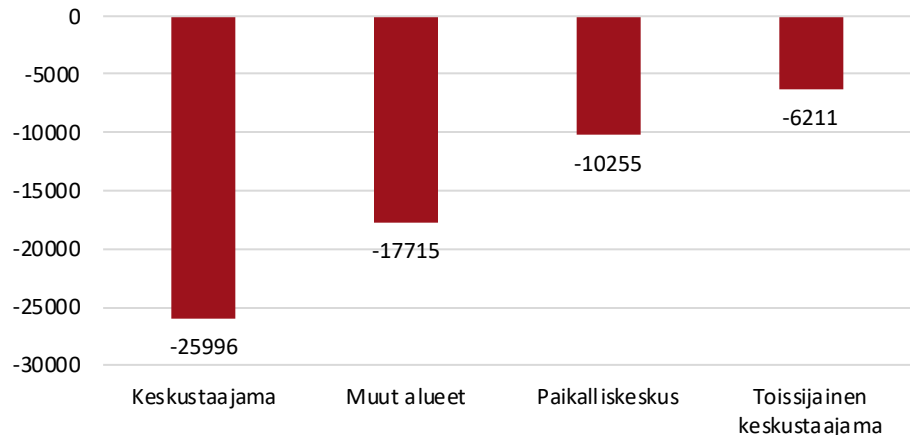

Seutukaupunkien väestönkehitys 2010-luvulla

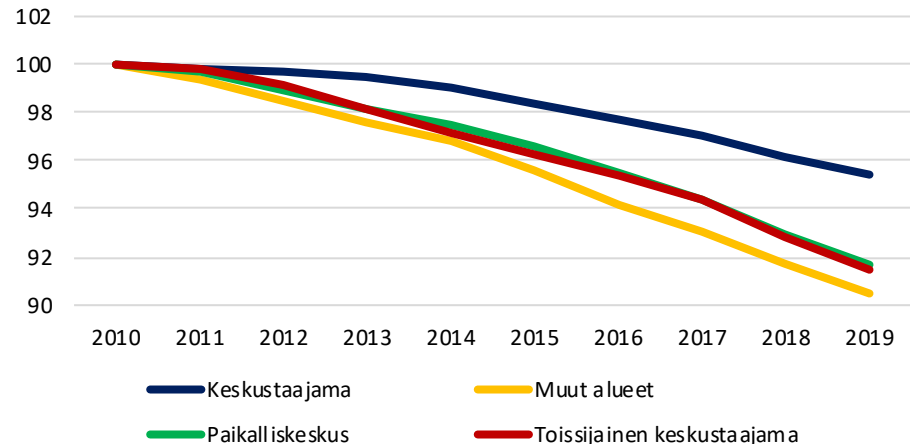
Kuviossa on kuvattu kaikkien seutukaupunkien eri tarkastelualueiden suhteellista väestönkehitystä vuosien 2010-2019 aikana indeksinä, jossa vuoden 2010 väkiluku saa arvon 100.

- Väestö supistui kaikilla seutukaupunkien sisäisillä tarkastelualueilla. Määrällisesti väestönsupistuminen oli selvästi voimakkainta keskustaajamissa, joissa väkiluku laski lähes 26 000 asukkaalla. Keskustaajamien supistuminen selittää 43 prosenttia seutukaupunkien supistumisesta.
- Vaikka määrällinen supistuminen oli voimakkainta keskustaajamissa suhteellinen kehitys paljastaa seutukaupunkien keskustaajamien huomattavasti muita alueita maltillisemman kehityksen 2010-luvulla. Erityisesti 2010-luvun alussa keskustaajamien väestö supistui erittäin maltillisesti, joskin supistuminen on voimistunut 2010-luvun aikana. Ero muihin alueisiin on merkittävä. Muiden alueiden välillä ei ole suuria eroja, joskin harvimminkin asutut muut alueet supistuivat eniten.

Määrällinen väestönmuutos 2010-2018

Indeksoitu väestönkehitys (2010=100)

Seutukaupunkien tarkastelualueiden väestönkehitys 2010-2019

Seuraavalla dialla olevassa taulukossa on kuvattu kunkin seutukaupungin toteutunutta väestönkehitystä 2010-luvun aikana (2010-2019) tarkastelualueittain.

- Suurimmassa osassa seutukaupunkeja keskustaajaman suhteellinen väestönkehitys oli koko kaupungin suhteellista väestönkehitystä vahvempaa. Ainoastaan kuudessa seutukaupungissa keskustaajaman suhteellinen väestönkehitys jäi jälkeen koko kaupungin suhteellisesta väestönkehityksestä, eli 50 seutukaupungin keskustaajaman väestönkehitys oli koko kaupungin väestönkehitystä otollisempaa. 38 seutukaupungissa keskustaajaman suhteellinen väestönkehitys oli vahvempaa kuin millään muulla kaupungin tarkastelualueella. Keskimäärin keskustaajamien väestö kehittyi 2,1 prosenttiyksikköä otollisemmin kuin koko kaupungin väestönkehitys, joskin hajonta oli suurta, esimerkiksi Viitasaaren ja Kiteen keskustaajamien ja koko kaupungin väestönkehityksessä oli yli 6 prosenttiyksikköä eroa (keskustaajaman eduksi), ja seitsemässä muussa seutukaupungissa väestönkehityksessä oli yli 5 prosenttiyksikköä eroa. Toiseen suuntaan erot olivat maltillisia; ainoastaan kahdessa kaupungissa (Uusikaupunki ja Oulainen) keskustaajaman väestönkehitys jäi yli yhden prosenttiyksikön heikommaksi kuin koko kaupungin väestönkehitys.
- Huolimatta keskustaajamien koko kaupunkia vahvemmasta kehityksestä,

vain pienessä osassa seutukaupunkeja keskustaajaman väestönkehitys oli 2010-luvun aikana positiivista. Seitsemässä seutukaupungissa keskustaajaman väestö kasvoi 2010-luvulla (Kalajoki, Laitila, Paimio, Riihimäki, Rauma, Valkeakoski, Ylivieska). Näistä kaupungeista Rauman ja Kalajoen väestönkehitys oli koko kaupungin tasolla negatiivista, mutta keskustaajaman tasolla positiivista; muissa kaupungeissa myös koko kunnan väkiluku kasvoi

- Seutukaupunkien väestönkehitys on heikentynyt merkittävästi 2010-luvun aikana. Tämä heijastuu myös useimpien keskustaajamien väestönkehitykseen; vuosien 2010-2014 aikana 14 seutukaupungissa oli kasvava keskustaajama (esim. Iisalmi, Loimaa, Parainen) kun taas vuosien 2014-2019 aikana vain kolmen seutukaupungin keskustaajama kasvoi (Laitila, Paimio ja Ylivieska).
- Muiden tarkastelualueiden väestönkehitys oli seutukaupungeissa pääosin negatiivista, joskin supistumisessa oli hyvin huomattavia eroja alueiden välillä. Yhdessäkään seutukaupungissa ei ollut kasvavaa toissijaista keskustaajamaa, kasvavia paikalliskeskuksia oli vain Kuusamossa (Ruka), Valkeakoskella ja Ylivieskassa ja kasvavia muita alueita oli vain Paimiossa. Keskustaajamien merkitys väestöllisinä keskuksina onkin korostunut suurimmassa osassa seutukaupunkeja 2010-luvun aikana.

Seutukaupunkien tarkastelualueiden väestönkehitys 2010-2019

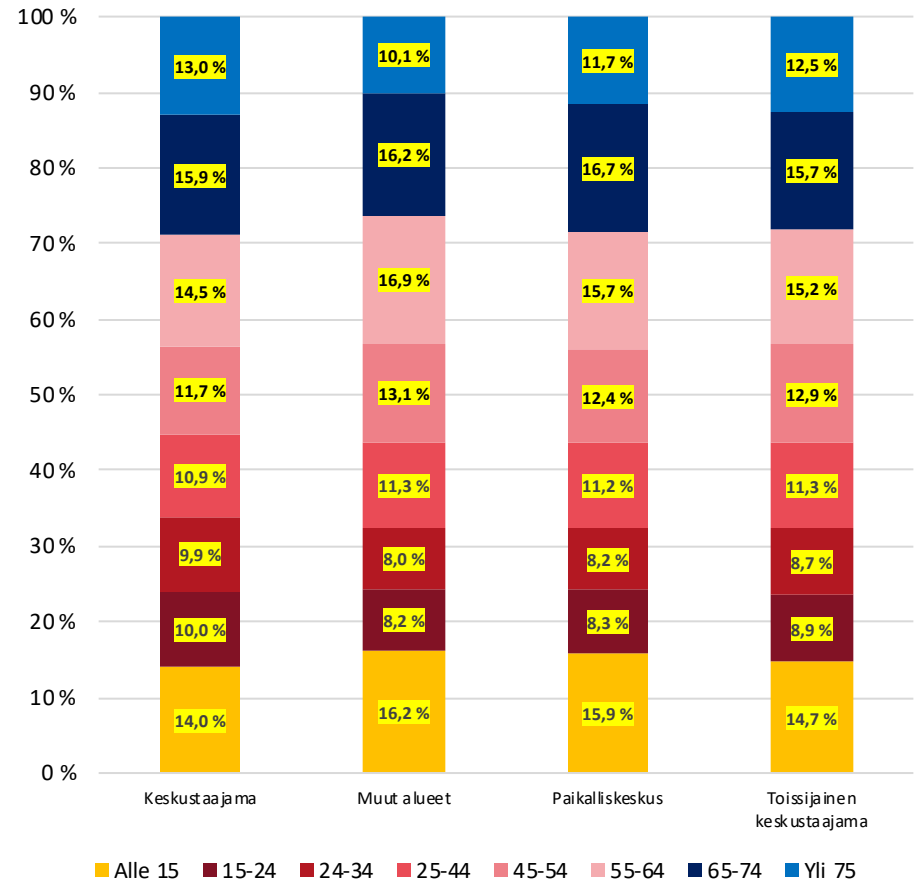
	Toissijainen			Koko kaupunki
	Keskustaajama	Muut alueet	Paikalliskeskus	
Akaa	-2,3 %	-8,4 %	-2,8 %	-3,4 %
Alajärvi	-4,3 %	-10,9 %	-10,9 %	-22,9 %
Alavus	-4,4 %	-18,1 %		-9,0 %
Forssa	-4,7 %		-16,0 %	-5,4 %
Hamina	-5,5 %	-8,6 %	-12,4 %	-6,5 %
Heinola	-7,8 %	-15,3 %	-3,9 %	-12,6 %
Huittinen	-2,1 %	-12,4 %	-16,8 %	-6,4 %
Iisalmi	-2,6 %	-9,1 %	-4,2 %	-3,5 %
Ikaalinen	-8,5 %	-10,3 %	-0,2 %	-8,0 %
Imatra	-6,0 %			-9,0 %
Jämsä	-11,5 %	-10,2 %	-13,2 %	-14,5 %
Kalajoki	1,4 %	-9,0 %	-8,6 %	-3,9 %
Kankaanpää	-3,7 %	-14,9 %	-29,1 %	-7,7 %
Kannus	-3,2 %	-6,7 %	-12,4 %	-4,7 %
Kauhajoki	-5,2 %	-10,1 %	-17,1 %	-8,5 %
Kauhava	-4,3 %	-16,7 %	-13,5 %	-9,8 %
Kemi	-8,7 %	-17,0 %	-10,5 %	-9,0 %
Kemijärvi	-15,3 %	-20,3 %	-12,9 %	-15,9 %
Keuruu	-8,4 %	-11,5 %	-22,6 %	-10,8 %
Kitee	-9,3 %	-20,3 %	-22,9 %	-15,8 %
Kokemäki	-10,8 %	-15,3 %	-13,6 %	-12,4 %
Kristiinankaupunki	-4,7 %	-18,3 %	-9,7 %	-10,4 %
Kurikka	-5,1 %	-15,2 %	-16,3 %	-10,1 %
Kuusamo	-9,2 %	-13,8 %	0,6 %	-10,1 %
Laitila	5,2 %	-5,5 %		1,3 %
Lieksa	-14,9 %	-21,4 %	-21,1 %	-17,3 %
Lohja	-2,7 %	-5,6 %	-0,4 %	-2,9 %
Loimaa	-1,3 %	-12,3 %	-10,6 %	-6,8 %

	Toissijainen			Koko kaupunki
	Keskustaajama	Muut alueet	Paikalliskeskus	
Loviisa	-4,7 %	-10,1 %	-2,5 %	-5,8 %
Mänttä-Vilppula	-11,8 %	-22,9 %	-20,0 %	-22,2 %
Nivala	-3,7 %	-3,7 %		-3,7 %
Nurmes	-12,5 %	-15,9 %	-19,7 %	-14,6 %
Oulainen	-10,0 %	-4,3 %		-8,3 %
Paimio	5,2 %	0,7 %		4,2 %
Parainen	-2,0 %	-14,7 %	-3,9 %	-2,9 %
Parkano	-4,4 %	-16,1 %		-9,5 %
Pieksämäki	-10,7 %	-17,6 %	-10,8 %	-12,4 %
Pietarsaari	-2,0 %	-3,8 %		-2,0 %
Raahе	-3,6 %	-8,6 %	-1,8 %	-3,8 %
Raasepori	-6,4 %	-4,8 %	-10,8 %	-3,5 %
Rauma	0,8 %	-4,0 %	-7,8 %	-1,5 %
Riihimäki	0,3 %	-4,5 %		0,1 %
Saarijärvi	-11,1 %	-18,0 %	-15,9 %	-14,5 %
Salo	-6,0 %	-9,5 %	-7,5 %	-3,7 %
Sastamala	-3,2 %	-10,9 %	-10,9 %	-2,5 %
Savonlinna	-12,4 %	-13,8 %	-13,0 %	-12,6 %
Somero	-5,1 %	-14,4 %		-7,5 %
Suonenjoki	-6,1 %	-10,2 %		-7,4 %
Tornio	-3,0 %	-10,2 %	-4,6 %	-4,5 %
Uusikaupunki	-4,3 %	-0,1 %	-5,4 %	-2,5 %
Valkeakoski	0,3 %	-4,0 %	14,8 %	0,6 %
Varkaus	-10,8 %	-8,2 %	-17,3 %	-11,1 %
Viitasaari	-10,3 %	-27,2 %		-17,2 %
Ylivieska	9,3 %	-5,4 %	0,1 %	7,9 %
Ähtäri	-14,6 %	-14,5 %	-18,8 %	-14,9 %
Äänekoski	-5,2 %	-7,1 %	-16,1 %	-13,5 %

Seutukaupunkien tarkastelualueiden ikärakenne 2019

Oheisessa kuviossa on kuvattu tarkastelualueiden ikärakennetta vuonna 2019.

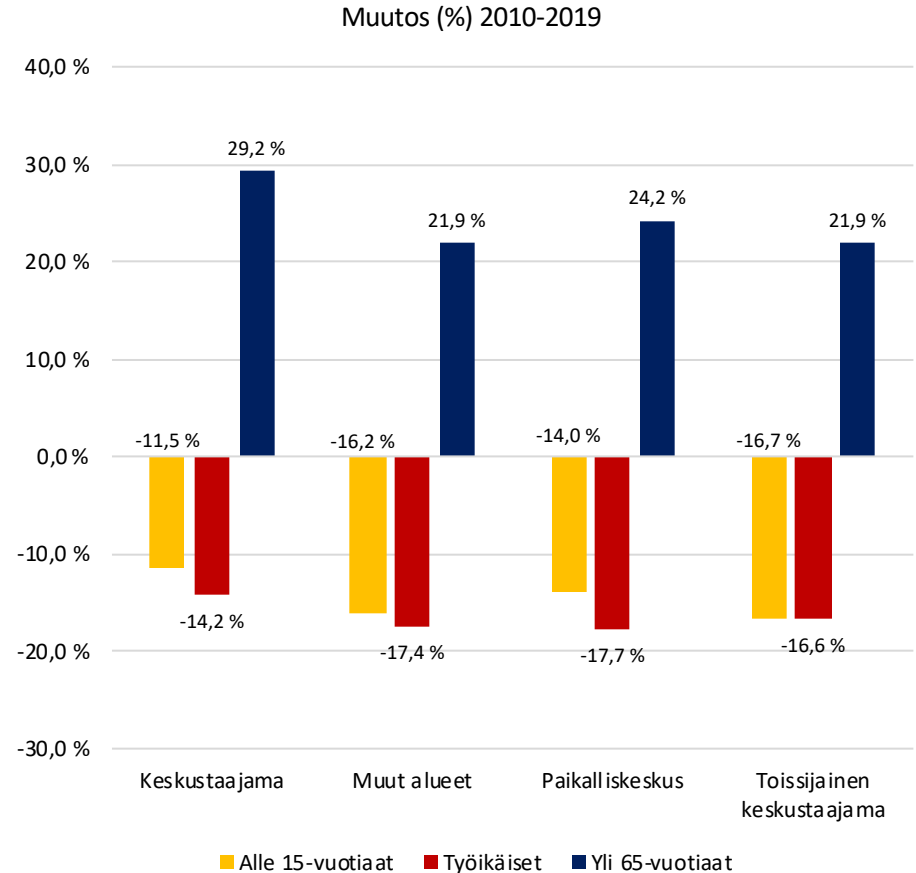
- Seutukaupunkien tarkastelualueiden ikärakenteet ovat suhteellisen vastaavat. Lasten osuus jää matalimmaksi keskustaajamissa, joiden väestöstä 14 prosenttia on lapsia; lasten osuus on taas korkeimmillaan paikalliskeskuksissa ja muilla alueilla, joiden väestöstä noin 16 prosenttia on lapsia.
- Työikäisen väestön osuus on hyvin vastaava eri alueilla: matalin työikäisten osuus oli paikalliskeskuksissa (55,8%) ja korkein toissijaisissa keskustaajamissa (57,5%). Työikäisten ikärakenteessa oli kuitenkin eroja, etenkin keskustaajamissa nuorten ja nuorten aikuisten osuus oli korostunut muihin alueisiin verrattuna, kun taas muilla alueilla 45-64-vuotiaiden osuus on huomattavasti korostuneempi kuin keskustaajamissa.
- Eläkeikäisen väestön osuus oli hyvin vastaava keskustaajamissa, toissijaisissa keskustaajamissa sekä paikalliskeskuksissa, mutta muut alueet -luokkaan kuuluvilla tarkastelualueilla eläkeikäisen väestön osuus jäi muita alueita matalammaksi. Ero selittyy yli 75-vuotiaan väestön osuudella. Yli 75-vuotiaan väestön osuus on taas erityisen korostunut keskustaajamissa. Tätä selittää ikäihmisten muutto pois harvemmin asutuilta alueilta lähemmäs palveluita sekä hoitokotien sijoittuminen tiheimmin asutuille alueille.

Seutukaupunkien ikärakenteen kehitys 2010-luvulla

Ohessa on kuvattu seutukaupunkien tarkastelualueiden ikärakenteen suhteellista kehitystä vuosien 2010-2019

- Kaikilla tarkastelualueilla alle 15-vuotiaan väestön määrä laski voimakkaasti 2010-luvun aikana. Tätä selittää etenkin syntyvyyden voimakas lasku 2010-luvun aikana, mutta keskustaajamissa myös muuttoliikkeellä oli vaikutusta. Alle 15-vuotiaiden määrä laski suhteellisesti vähiten keskustaajamissa, muilla tarkastelualueilla supistuminen oli volyymiltaan hyvin vastaavaa.
- Työikäisten määrä supistui kaikilla tarkastelualueilla voimakkaasti. Työikäisten väestön supistumista selittää etenkin suurten ikäluokkien siirtyminen eläkeikään, mutta myös muuttotappioilla maan sisäisessä muuttoliikkeessä oli vaikutusta työikäisen väestön kehitykseen. Työikäisen väestön suhteellinen supistuminen oli volyymiltaan hyvin vastaavaa kaikilla alueilla.
- Eläkeikäisen väestön määrä kasvoi voimakkaasti kaikilla tarkastelualueilla, joskin kasvu ei koko maan tasolla ollut erityisen voimakasta. Eläkeikäisen väestön kasvua selittää etenkin suurten ikäluokkien eläköityminen. Kaikilla tarkastelualueilla eläkeikäisen väestön määrä kasvoi yli viidenneksellä, mutta kasvu oli selvästi voimakkainta keskustaajamissa.

Seutukaupunkien tarkastelualueiden ikärakenne

- Seuraavilla dioilla on kuvattu Seutukaupunkien tarkastelualueiden lasten, työikäisten ja eläkeikäisten osuutta väestöstä.
- Lasten osuus väestöstä jäi suurimmassa osassa seutukaupunkien keskustaajamia matalammaksi kuin koko kaupungissa keskimäärin, joskin suurimmassa osassa seutukaupunkeja ero on maltillinen. Vain kymmenessä seutukaupungissa keskustaajamissa lasten osuus väestössä ylittää koko kaupungin tason. Keskimäärin keskustaajamissa lasten osuus on 0,8 prosenttiyksikköä matalampi kuin koko kaupungin lasten osuus. Lasten osuus väestöstä oli huomattavan alikorostunut lähinnä Nivalan ja Uudenkaupungin keskustaajamissa. Lasten osuus oli pääosin korostunut paikalliskeskuksissa ja muut alueet-ryhmään kuuluvilla tarkastelualueilla (joskin kuntatasolla erot ovat suuria).
- Työikäisen väestön osuus koko väestöstä on myös hieman alikorostunut seutukaupunkien keskustaajamissa, joskin erot eri tarkastelualueiden välillä olivat vähäiset ja seutukaupunkien väliset erot dynamiikassa olivat suuret. Työikäisen väestön osuus suhteessa koko kaupungin väestöön jäi erityisen matalaksi Loviisan, Kemijärven ja Viitasaaren keskustaajamissa. Raahessa, Savonlinnassa ja Äänekoskella työikäisen väestön osuus oli taas erityisen korostunut keskustaajamassa. Koko kaupungin tasolla paikalliskeskuksissa ja muilla alueilla työikäisen väestön osuus oli korostunut, hajonta kaupunkien välillä oli suurta.
- Eläkeikäinen väestö painottuu seutukaupungeissa etenkin keskustaajamiin. Vain kymmenessä seutukaupungissa keskustaajaman eläkeikäisen väestön osuus on matalampi kuin kaupungissa keskimäärin. Eläkeikäisen väestön osuus on erityisen korostunut Loviisan, Raahen, Kemijärven, Nivalan, Raaseporin ja Uudenkaupungin keskustaajamissa. Eläkeikäisen väestön osuus jäi keskimääräistä matalammaksi etenkin harvemmin asutuilla alueilla (muut alueet) ja paikalliskeskuksissa. Tätä selittänee sekä ikäihmisten muutto lähemmäs palveluita sekä laitospainottuminen keskustaajamiin (ja toissijaisiin keskustaajamiin).
- Seutukaupunkien ja seutukaupunkien tarkastelualueiden ikärakenteissa tapahtui merkittäviä muutoksia 2010-luvulla. Lasten määrä romahti lähes kaikissa seutukaupungeissa ja lähes kaikilla tarkastelualueilla, joskin Ylivieskan, Paimion, Laitilan ja Huittisten keskustaajamissa lasten määrä kasvoi. Työikäisen väestön määrä taas supistui kaikissa seutukunnissa, ja käytännössä kaikilla alueilla. Työikäisen väestön supistuminen oli erittäin voimakasta kaikilla tarkastelualueilla. Tätä selittää etenkin suurten ikäluokkien eläköityminen, joka näkyy eläkeikäisen väestön erittäin voimakkaana kasvuna 2010-luvulla; eläkeikäisen väestön määrä kasvoi kaikissa seutukunnissa ja käytännössä kaikilla alueilla. Kasvu oli kuitenkin voimakkainta keskustaajamissa, joissa etenkin yli 75-vuotiaiden määrä kasvoi.

Alle 15-vuotiaiden ikäluokkien osuus väestöstä tarkastelualueittain

	Toissijainen				
	Keskustaajama	Muut alueet	Paikalliskeskus	keskustaajama	Koko kaupunki
Akaa	17 %	15 %	16 %	20 %	17 %
Alajärvi	18 %	18 %	20 %	13 %	18 %
Alavus	17 %	16 %		19 %	17 %
Forssa	12 %		15 %		12 %
Hamina	13 %	14 %	14 %		13 %
Heinola	10 %	12 %	15 %	14 %	11 %
Huittinen	15 %	15 %	13 %		14 %
Iisalmi	14 %	17 %	20 %		15 %
Ikaalinen	13 %	15 %	19 %		14 %
Imatra	11 %			13 %	12 %
Jämsä	12 %	15 %	13 %	13 %	13 %
Kalajoki	18 %	18 %	19 %		19 %
Kankaanpää	15 %	14 %	13 %		14 %
Kannus	17 %	24 %	13 %		19 %
Kauhajoki	14 %	18 %	15 %		15 %
Kauhava	17 %	15 %	16 %	15 %	16 %
Kemi	15 %	18 %	12 %		14 %
Kemijärvi	8 %	10 %	14 %		10 %
Keuruu	12 %	16 %	14 %		13 %
Kitee	11 %	12 %	10 %		11 %
Kokemäki	13 %	13 %	14 %		13 %
Kristiinankaupunki	12 %	11 %	13 %		12 %
Kurikka	15 %	17 %	13 %	15 %	15 %
Kuusamo	13 %	18 %	19 %		15 %
Laitila	16 %	18 %			17 %
Lieksa	10 %	10 %	10 %		10 %
Lohja	16 %	17 %	17 %		16 %
Loimaa	13 %	16 %	13 %		14 %

	Toissijainen				
	Keskustaajama	Muut alueet	Paikalliskeskus	keskustaajama	Koko kaupunki
Loviisa	12 %	14 %	18 %		14 %
Mänttä-Vilppula	12 %	9 %	11 %	12 %	12 %
Nivala	18 %	27 %			23 %
Nurmes	11 %	14 %	9 %		12 %
Oulainen	16 %	22 %			18 %
Paimio	19 %	21 %			19 %
Parainen	16 %	10 %	12 %		16 %
Parkano	14 %	13 %			14 %
Pieksämäki	11 %	12 %	15 %		12 %
Pietarsaari	16 %	36 %			16 %
Raahe	13 %	23 %	22 %		19 %
Raasepori	13 %	18 %	15 %	15 %	15 %
Rauma	13 %	19 %	18 %		14 %
Riihimäki	16 %	17 %			16 %
Saarijärvi	13 %	15 %	20 %		14 %
Salo	13 %	14 %	16 %	16 %	14 %
Sastamala	14 %	15 %	15 %	17 %	15 %
Savonlinna	12 %	14 %	12 %		12 %
Somero	13 %	14 %			13 %
Suonenjoki	13 %	14 %			13 %
Tornio	17 %	17 %	21 %		17 %
Uusikaupunki	10 %	15 %	18 %		13 %
Valkeakoski	15 %	18 %	24 %		16 %
Varkaus	12 %	17 %	11 %		12 %
Viitasaari	12 %	11 %			11 %
Ylivieska	21 %	22 %	26 %		21 %
Ähtäri	13 %	17 %	14 %		14 %
Äänekoski	15 %	20 %	12 %	14 %	16 %

Työikäisten osuus väestöstä tarkastelualueittain

	Toissijainen				
	Keskustaajama	Muut alueet	Paikalliskeskus	keskustaajama	Koko kaupunki
Akaa	59 %	63 %	59 %	57 %	59 %
Alajärvi	53 %	57 %	56 %	53 %	55 %
Alavus	54 %	56 %		56 %	55 %
Forssa	57 %		58 %		57 %
Hamina	57 %	59 %	60 %		57 %
Heinola	53 %	51 %	63 %	59 %	55 %
Huittinen	55 %	62 %	56 %		57 %
Iisalmi	59 %	59 %	57 %		58 %
Ikaalinen	54 %	53 %	59 %		54 %
Imatra	57 %			57 %	57 %
Jämsä	56 %	57 %	53 %	57 %	56 %
Kalajoki	56 %	58 %	52 %		56 %
Kankaanpää	58 %	57 %	60 %		58 %
Kannus	58 %	57 %	58 %		58 %
Kauhajoki	57 %	59 %	58 %		58 %
Kauhava	55 %	57 %	54 %	54 %	55 %
Kemi	58 %	57 %	53 %		58 %
Kemijärvi	49 %	52 %	55 %		51 %
Keuruu	52 %	56 %	51 %		53 %
Kitee	51 %	56 %	51 %		53 %
Kokemäki	55 %	60 %	55 %		57 %
Kristiinankaupunki	51 %	53 %	53 %		52 %
Kurikka	54 %	60 %	51 %	56 %	55 %
Kuusamo	58 %	56 %	61 %		57 %
Laitila	58 %	61 %			59 %
Lieksa	51 %	54 %	57 %		52 %
Lohja	60 %	59 %	59 %		60 %
Loimaa	57 %	58 %	54 %		56 %

	Toissijainen				
	Keskustaajama	Muut alueet	Paikalliskeskus	keskustaajama	Koko kaupunki
Loviisa	55 %	59 %	60 %		57 %
Mänttä-Vilppula	54 %	53 %	48 %	56 %	54 %
Nivala	56 %	54 %			55 %
Nurmes	53 %	56 %	48 %		53 %
Oulainen	55 %	56 %			55 %
Paimio	58 %	60 %			59 %
Parainen	58 %	51 %	53 %		57 %
Parkano	53 %	55 %			54 %
Pieksämäki	55 %	55 %	60 %		56 %
Pietarsaari	59 %	59 %			59 %
Raahe	58 %	55 %	56 %		57 %
Raasepori	57 %	59 %	56 %	59 %	58 %
Rauma	60 %	61 %	58 %		60 %
Riihimäki	62 %	62 %			62 %
Saarjärvi	52 %	56 %	45 %		54 %
Salo	58 %	58 %	59 %	60 %	58 %
Sastamala	54 %	58 %	56 %	60 %	56 %
Savonlinna	57 %	55 %	51 %		56 %
Somero	53 %	59 %			55 %
Suonenjoki	54 %	57 %			55 %
Tornio	60 %	58 %	56 %		59 %
Uusikaupunki	57 %	59 %	55 %		58 %
Valkeakoski	56 %	60 %	57 %		57 %
Varkaus	57 %	55 %	53 %		57 %
Viitasaari	51 %	56 %			53 %
Ylivieska	59 %	57 %	56 %		59 %
Ähtäri	54 %	53 %	58 %		54 %
Äänekoski	58 %	58 %	49 %	55 %	57 %

Eläkeikäisten osuus väestöstä tarkastelualueittain

	Keskustaajama	Muut alueet	Toissijainen		Koko kaupunki
			Paikalliskeskus	keskustaajama	
Akaa	24 %	21 %	25 %	23 %	24 %
Alajärvi	30 %	25 %	23 %	34 %	28 %
Alavus	29 %	28 %		25 %	28 %
Forssa	31 %		27 %		31 %
Hamina	30 %	27 %	26 %		29 %
Heinola	37 %	37 %	22 %	26 %	34 %
Huittinen	31 %	23 %	31 %		29 %
Iisalmi	27 %	25 %	23 %		26 %
Ikaalinen	33 %	32 %	23 %		31 %
Imatra	32 %			30 %	31 %
Jämsä	32 %	28 %	34 %	30 %	31 %
Kalajoki	26 %	24 %	29 %		26 %
Kankaanpää	27 %	28 %	27 %		27 %
Kannus	25 %	19 %	29 %		24 %
Kauhajoki	30 %	23 %	27 %		27 %
Kauhava	28 %	28 %	30 %	31 %	29 %
Kemi	27 %	24 %	35 %		28 %
Kemijärvi	43 %	40 %	30 %		39 %
Keuruu	36 %	28 %	36 %		34 %
Kitee	37 %	32 %	39 %		36 %
Kokemäki	32 %	27 %	31 %		31 %
Kristiinankaupunki	38 %	36 %	33 %		36 %
Kurikka	30 %	23 %	36 %	29 %	30 %
Kuusamo	29 %	27 %	20 %		28 %
Laitila	26 %	21 %			24 %
Lieksa	39 %	35 %	33 %		37 %
Lohja	24 %	24 %	24 %		24 %
Loimaa	31 %	26 %	33 %		30 %

	Keskustaajama	Muut alueet	Toissijainen		Koko kaupunki
			Paikalliskeskus	keskustaajama	
Loviisa	34 %	27 %	22 %		29 %
Mänttä-Vilppula	35 %	38 %	41 %	32 %	34 %
Nivala	26 %	19 %			22 %
Nurmes	37 %	30 %	43 %		35 %
Oulainen	29 %	22 %			27 %
Paimio	23 %	19 %			22 %
Parainen	26 %	38 %	35 %		28 %
Parkano	33 %	32 %			33 %
Pieksämäki	33 %	33 %	26 %		32 %
Pietarsaari	26 %	14 %			26 %
Raahe	28 %	22 %	23 %		25 %
Raasepori	30 %	23 %	29 %	26 %	27 %
Rauma	27 %	21 %	24 %		26 %
Riihimäki	22 %	21 %			22 %
Saarijärvi	35 %	28 %	35 %		32 %
Salo	29 %	27 %	25 %	25 %	27 %
Sastamala	32 %	28 %	30 %	23 %	30 %
Savonlinna	31 %	30 %	37 %		32 %
Somero	34 %	27 %			32 %
Suonenjoki	33 %	29 %			32 %
Tornio	23 %	25 %	24 %		24 %
Uusikaupunki	33 %	26 %	27 %		29 %
Valkeakoski	29 %	22 %	19 %		27 %
Varkaus	31 %	28 %	37 %		31 %
Viitasaari	37 %	33 %			36 %
Ylivieska	20 %	21 %	17 %		20 %
Ähtäri	33 %	30 %	28 %		32 %
Äänekoski	27 %	22 %	39 %	31 %	27 %

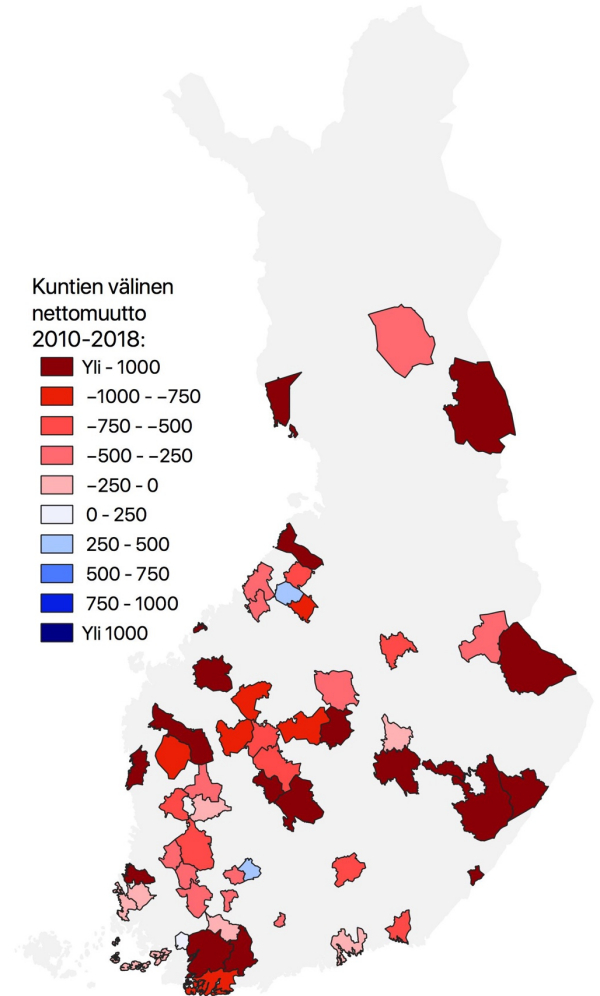
3. Kuntien välinen ja sisäinen muuttoliike 2010-luvulla

Kuntien välinen nettomuutto 2010-2018

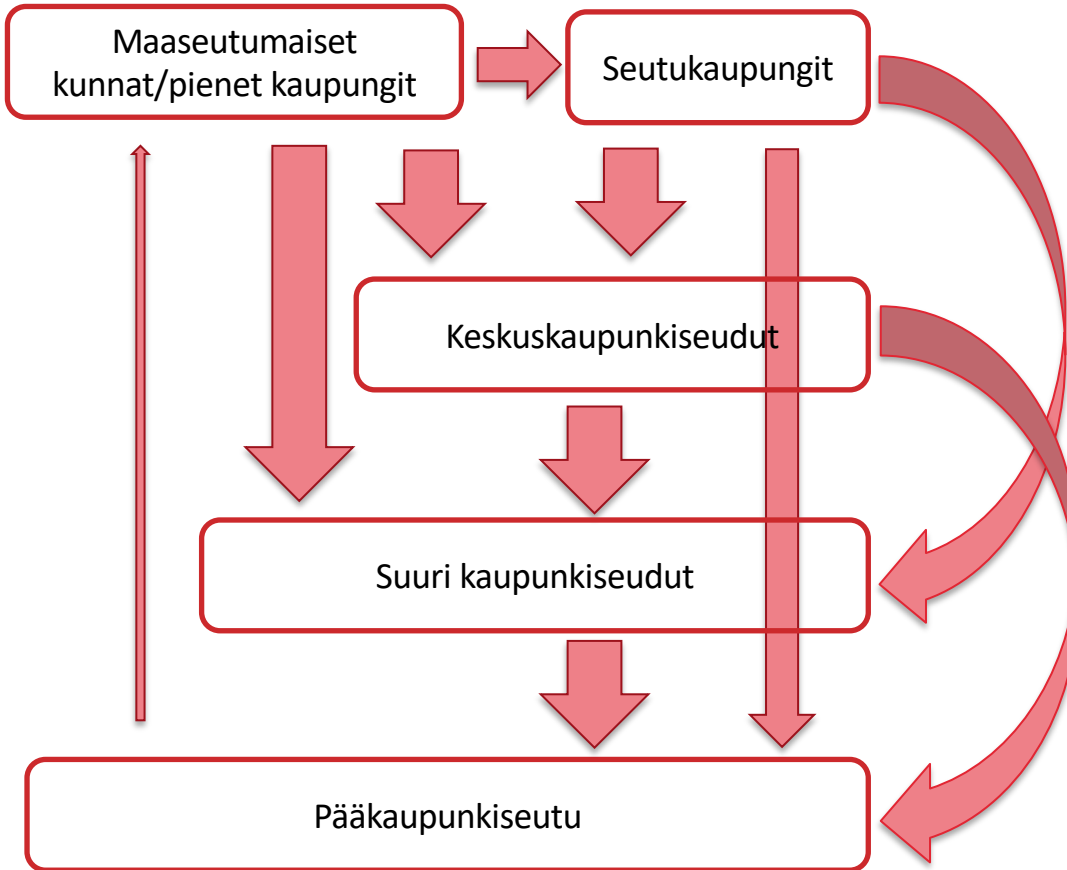
Kartassa on kuvattu kuntien välisen muuttoliikkeen nettomuuttoa 2010-luvulla. Nettomuutto on tulo- ja lähtömuuton erotus.

- Maan sisäinen muuttoliike oli 2010-luvulla merkittävin seutukaupunkien väestöä supistava tekijä, seutukaupungit kärsivät lähes 45 000 henkilöä muuttotappiota muulle maalle 2010-luvun aikana. Seutukaupungit kärsivät muuttotappiota etenkin läheisille maakuntakeskuksille sekä suurille kaupunkiseuduille. Seutukaupunkien kärsimät muuttotappiot pääkaupunkiseudulle olivat taas maltillisia. Seutukaupungit saivat kohtuullisia muuttovoittoja pienemmistä maaseutumaisista kunnista, lähinnä läheisistä maaseutukunnista.
- Seutukaupungeista ainoastaan Ylivieska, Valkeakoski ja Paimio saivat muuttovoittoja 2010-luvun aikana maan sisältä muuttaneista. Useimmissa seutukaupungeissa muuttotappiot olivat hyvin huomattavia; 34 seutukaupunkia kärsi yli 500 henkilöä muuttotappiota 2010-luvulla ja 20 seutukaupunkia kärsi yli 1 000 henkilöä muuttotappiota. Seutukaupungit kärsivät muuttotappiota etenkin nuorten ryhmässä, jossa muutetaan koulutuksen perässä, mutta osa kaupungeista kärsi merkittäviä muuttotappiota myös työikäisten ryhmissä. Suurimmat yksittäiset muuttotappiot paikantuivat merkittävän rakennemuutoksen kokeneisiin kaupunkeihin, kuten Saloon ja Savonlinnaan.

Kuntien välinen
nettomuutto
2010-2018:

Maan sisäisen muuttoliikkeen iso kuva 2010-luvulla

→ =Muuttotappio 2010-luvulla

	Maaseudulta/pieniltä kaupunkiseudulta	Seutukaupungeista	Keskuskaupunkiseudulta	Suurilta kaupunkiseudulta	Pääkaupunkiseudulta
Maaseutumainen kunta/pieni kaupunki	0	-9417	-15285	-17241	1516
Seutukaupunki	9417	0	-19169	-30335	-5956
Keskuskaupunkiseutu	15285	19169	0	-21794	-20354
Suuri kaupunkiseutu	17241	30335	21794	0	-23101
Pääkaupunkiseutu	-1516	5956	20354	23101	0

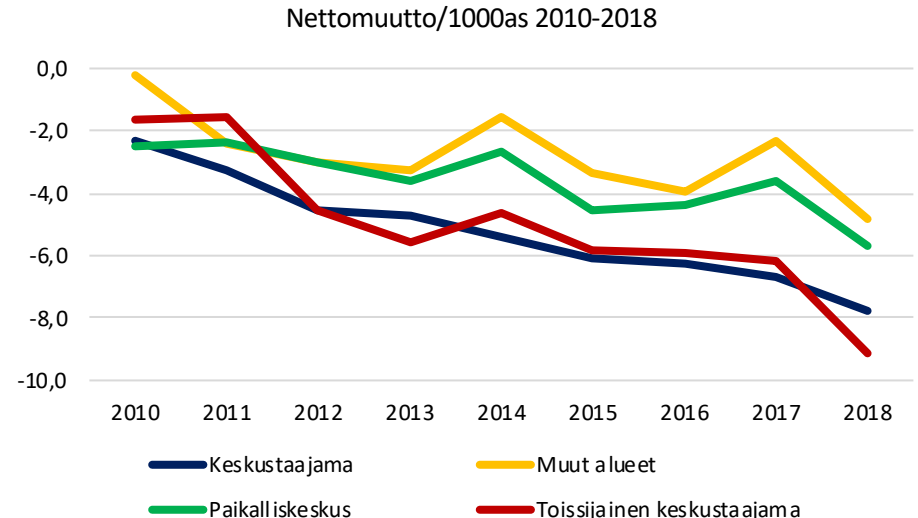
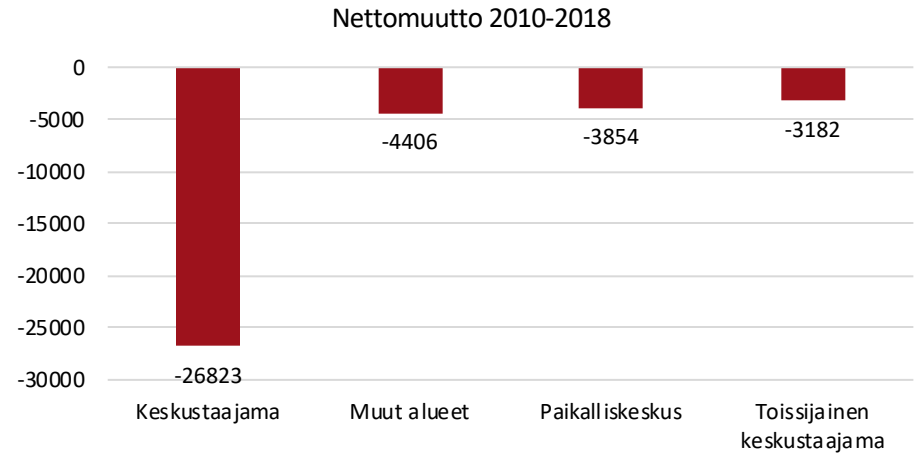
Maan sisäinen nettomuutto alueittain 2010-luvulla (riveillä nettomuutto, sarakkeilla miltä alueelta)

Lähde: Tilastokeskus: muuttoliike, luokittelut, ryhmittelyt ym. Rasmus Aro

Kuntien välinen nettomuutto tarkastelualueittain 2010-2018

Kuvioissa kuvataan eri tarkastelualueiden nettomuuttoa kuntien välisessä muuttoliikkeessä vuosien 2010-2018 aikana (ei sis. kuntien sisäistä muuttoliikettä).

- Kaikki tarkastelualueet kärsivät muuttotappiota kuntien välisessä muuttoliikkeessä 2010-luvulla. Määrällisesti keskustaajamien muuttotappiot olivat merkittävimmät kun taas asukasluvuun suhteutettuna keskustaajamien ja toissijaisten keskustaajamien muuttotappiot olivat merkittävästi suuremmat kuin paikalliskeskusten tai muiden alueiden muuttotappiot.
- Kaikki tarkastelualueet kärsivät merkittäviä muuttotappiota nuorten (15-24-vuotiaat) ikäryhmissä. Näitä muuttotappiota selittävät etenkin vähäinen (korkea)koulutustarjonta seutukaupungeissa. Ilman nuorten ikäryhmää muut alueet paitsi keskustaajamat saivat muuttovoittoja kuntien välisestä muuttoliikkeestä. Keskustaajamat taas kärsivät muuttotappiota kaikissa paitsi yli 55-vuotiaiden ikäryhmissä; etenkin yli 65-vuotiaiden ikäryhmässä keskustaajamien muuttovoitot ovat suuria. Hajonta kaupungeittain oli kuitenkin suurta.
- Kaikkien tarkastelualueiden muuttotappioiden määrät ovat kasvaneet voimakkaasti 2010-luvun aikana.

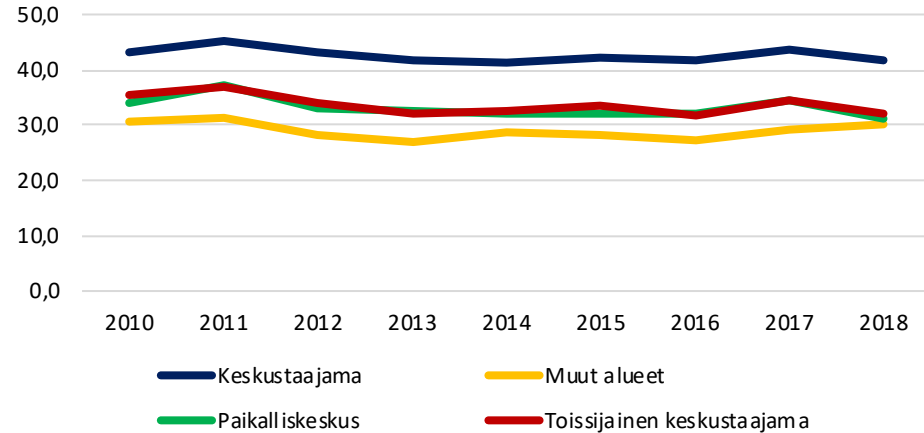

Kuntien välinen tulo- ja lähtömuutto tarkastelualueittain 2010-2018

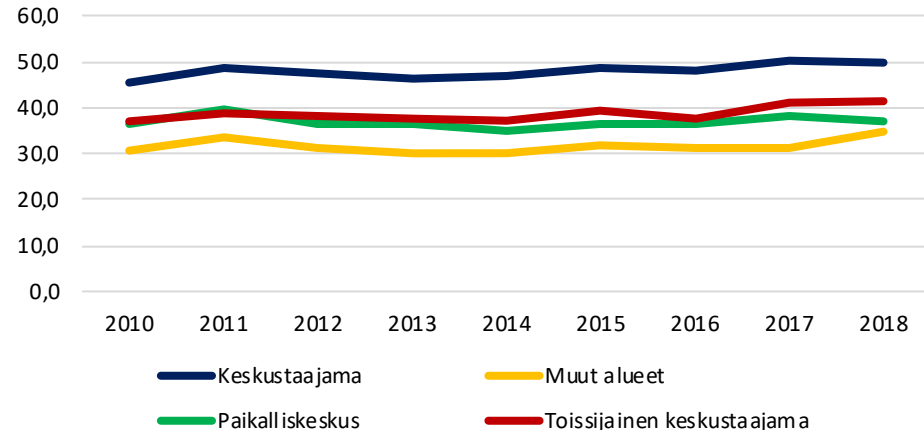
Kuvioissa on kuvattu kuntien välistä tulo- ja lähtömuuttoa tarkastelualueittain 2010-luvulla suhteessa tarkastelualueen asukaslukuun (huom. arvo ei sisällä kunnan sisäistä muuttoliikettä).

- Seutukaupunkeihin muutti yhteensä 324 000 henkilöä 2010-luvun aikana, joista noin 70 prosenttia muutti seutukaupunkien keskustaajamiin. Sekä määrällisesti, että asukaslukuun suhteutettuna seutukaupunkien keskustaajamiin muutti huomattavasti enemmän henkilöitä kuin muille tarkastelualueille. Asukaslukuun suhteutettuna tulomuuttojen määrä väheni hieman 2010-luvun aikana kaikilla alueilla.
- Seutukaungeista muutti yhteensä 360 000 henkilöä 2010-luvun aikana. Muuttaneiden ryhmässä nuorten ikäluokat olivat erittäin yliedustettuja, yli puolet 2010-luvulla seutukaungeista muuttaneista oli alle 25-vuotiaita. 62 prosenttia lähtömuuttoista tehtiin keskustaajamista, joissa asuvien lähtömuuttoalttius oli huomattavasti korostuneempi kuin muilla tarkastelualueilla. Etenkin ”Muut alueet” -tarkastelualueella asuvilla lähtömuuttoalttiudet olivat huomattavan matalia. Lähtömuuttojen määrä kasvoi kaikilla tarkastelualueilla 2010-luvun aikana asukaslukuun suhteutettuna, joka selittää kasvaneita muuttotappioita 2010-luvun aikana.

Tulomuutto/1000as. 2010-2018

Lähtömuutto/1000as. 2010-2018

Kuntien välisen muuttoliikkeen kehitys

Seuraavilla dioilla on kuvattu seutukaupunkien ja seutukaupunkien tarkastelualueiden muuttoliikettä muiden kuntien kanssa (ei sisällä kunnan sisäistä muuttoliikettä).

- Lähes kaikki seutukaupungit kärsivät muuttotappiota maan sisäisessä muuttoliikkeessä etenkin nuorten koulutuksen perässä tehtyjen muuttojen vaikutuksesta. Seutukaupunkien eri tarkastelualueiden välillä on kuitenkin merkittäviä eroa muuttoliikkeen vaikutuksessa: etenkin keskustaajat kärsivät sekä määrällisesti että suhteellisesti suuria muuttotappiota, kun taas muiden alueiden muuttotappiot ovat maltillisempia. Tämä heijastuu myös muuttoliikkeen ikärakenteeseen: vain keskustaajat kärsivät merkittäviä muuttotappiota nuorten ryhmän ulkopuolella kuntien välisessä muuttoliikkeessä, joskin nuorten ryhmässä kärsityt muuttotappiot olivat määrällisesti keskustaajamissa selvästi merkittävimmät. Toisaalta kun huomioidaan, että keskustaajamissa myös asuu eniten nuoria, niin keskustaajamien kärsimät muuttotappiot nuorten ryhmässä maltillistuvat: nuorten määrään suhteutettuna keskustaajat kärsivät tarkastelualueista vähäisimmät muuttotappiot 15-24-vuotiaiden muuttoliikkeessä.
- Vain neljä keskustaajamaa (Paimion, Uudenkaupungin, Ylivieskan ja Valkeakosken) saivat muuttovoittoja kuntien välisestä muuttoliikkeestä, kun taas kaikki muut keskustaajat kärsivät vaihtelevia muuttotappiota kuntien välisessä muuttoliikkeessä. Muuttotappiot vaihtelevat merkittävästi, mutta pääsääntöisesti keskustaajamien muuttotappiot olivat asukasluukuun suhteutettuna huomattavia. Erityisen suuria muuttotappiota kärsivät Kristiinankaupungin, Lieksan, Mänttä-Vilppulan ja Ähtärin keskustaajat. Toisaalta taas esimerkiksi Laitilan, Akaan, Forssan ja Paraisten keskustaajamien muuttotappiot olivat asukasluukuun suhteutettuna maltillisia.
- Muiden tarkastelualueiden muuttoliikkeen tase oli vaihteleva. Toissijaiset keskustaajat kärsivät lähes vastaavia muuttotappiota kuntien välisessä muuttoliikkeessä kuin keskustaajat, kun taas paikalliskeskusten ja muiden alueiden muuttotappiot olivat merkittävästi maltillisempia. Ehkä hieman yllättäen monet harvemmin asutut alueet (muut alueet) ja paikalliskeskukset muuttotappiokunnissa saavat muuttovoittoa kuntien välisestä muuttoliikkeestä (esim. Salossa, Lohjalla, Somerossa ja Heinolassa). Nämä muuttovoitot perustuvat etenkin yli 25-vuotiaisiin työikäisiin sekä osalla alueista lapsiin (indikoiden lapsiperheiden muuttoa).
- **Kuntien välinen muuttoliike ei näytä toimivan ”pienen kaupungistumisen” ajurina seutukaupungeissa, vaan ennemminkin hajauttaa kaupunkien väestönkehitystä,** sillä suurimmassa osassa kuntia lähinnä harvemmin asutut alueet ovat muuttovoitollisia tai kärsivät vähäisempiä muuttotappiota. Kuntien välisen muuttoliikkeen kohdentumista seutukaupunkien erityyppisille alueille on pohdittu tarkemmin ”Pohdintaa” osiossa (Dia 62).

Kuntien välinen muuttoliike 2010-2018

	Keskustaajama	Muut alueet	Paikalliskeskus	Toissijainen keskustaajama
Akaa	-108	-96	-41	-9
Alajärvi	-354	-171	-295	-134
Alavus	-387	-199		-161
Forssa	-200		-27	
Hamina	-485	-100	-33	
Heinola	-317	48	39	-144
Huittinen	-181	-63	-44	
Iisalmi	-303	-151	-89	
Ikaalinen	-160	-2	18	
Imatra	-257			-427
Jämsä	-856	-84	-63	-235
Kalajoki	-243	-33	-270	
Kankaanpää	-371	-144	-100	
Kannus	-273	-132	-6	
Kauhajoki	-512	-121	-137	
Kauhava	-634	-359	-145	-313
Kemi	-2061	3	90	
Kemijärvi	-373	45	-56	
Keuruu	-297	-100	-76	
Kitee	-523	-338	-214	
Kokemäki	-303	-63	-8	
Kristiinankaupunki	-1060	-145	-128	
Kurikka	-402	-221	-279	-412
Kuusamo	-1181	-231	5	
Laitila	-25	-5		
Liekksa	-1020	-29	-46	
Lohja	-1075	148	68	
Loimaa	-195	-19	-35	

	Keskustaajama	Muut alueet	Paikalliskeskus	Toissijainen keskustaajama
Loviisa	-94	41		-33
Mänttä-Vilppula	-651	-12	11	-276
Nivala	-413	-423		
Nurmes	-196	-65		-96
Oulainen	-476	-59		
Paimio	241	33		
Parainen	-64	-30		27
Parkano	-68	-191		
Pieksämäki	-739	-31		-169
Pietarsaari	-1311	5		
Raaha	-716	-359		-706
Raasepori	-145	4		-79
Rauma	-572	-248		-393
Riihimäki	51	-9		
Saarijärvi	-471	-267		-7
Salo	-1776	226		-165
Sastamala	-402	4		-122
Savonlinna	-1611	-126		-185
Somero	-123	72		
Suonenjoki	-27	30		
Tornio	-1258	-118		-44
Uusikaupunki	117	-95		-120
Valkeakoski	291	113		153
Varkaus	-1185	-24		-41
Viitasaari	-276	-122		
Ylivieska	384	-16		3
Ähtäri	-482	-56		5
Äänekoski	-619	-121		-21

Kuntien välinen muuttoliike/1000as. 2010-2018

	Toissijainen				
	Keskustaajama	Muut alueet	Paikalliskeskus	keskustaajama	Koko kaupunki
Akaa	-1,3	-4,2	-3,2	-0,3	-1,7
Alajärvi	-10,0	-7,2	-17,8	-9,3	-10,6
Alavus	-7,1	-8,3		-5,5	-6,9
Forssa	-1,4		-2,6		-1,5
Hamina	-3,5	-3,0	-2,5		-3,3
Heinola	-2,5	4,7	2,7	-6,4	-2,1
Huittinen	-3,1	-3,0	-3,2		-3,1
Iisalmi	-2,1	-7,1	-3,1		-2,8
Ikaalinen	-4,4	-0,1	2,3		-2,2
Imatra	-2,7			-2,8	-2,7
Jämsä	-12,3	-4,7	-1,2	-4,3	-6,4
Kalajoki	-4,7	-1,1	-9,2		-4,9
Kankaanpää	-5,0	-5,6	-16,2		-5,8
Kannus	-8,1	-10,1	-1,7		-8,2
Kauhajoki	-7,6	-3,2	-6,9		-6,2
Kauhava	-12,7	-9,3	-6,2	-8,0	-9,6
Kemi	-11,8	0,9	5,3		-10,1
Kemijärvi	-10,2	2,6	-3,4		-5,5
Keuruu	-5,2	-4,3	-7,2		-5,2
Kitee	-12,1	-9,6	-10,8		-11,0
Kokemäki	-7,3	-3,0	-1,4		-5,5
Kristiinankaupunki	-41,0	-6,9	-8,7		-21,7
Kurikka	-6,6	-7,6	-7,8	-5,8	-6,7
Kuusamo	-13,7	-4,9	0,6		-9,9
Laitila	-0,5	-0,2			-0,4
Lieksa	-15,4	-1,2	-2,7		-10,2
Lohja	-3,5	2,4	1,4		-2,1
Loimaa	-3,0	-0,5	-0,9		-1,7

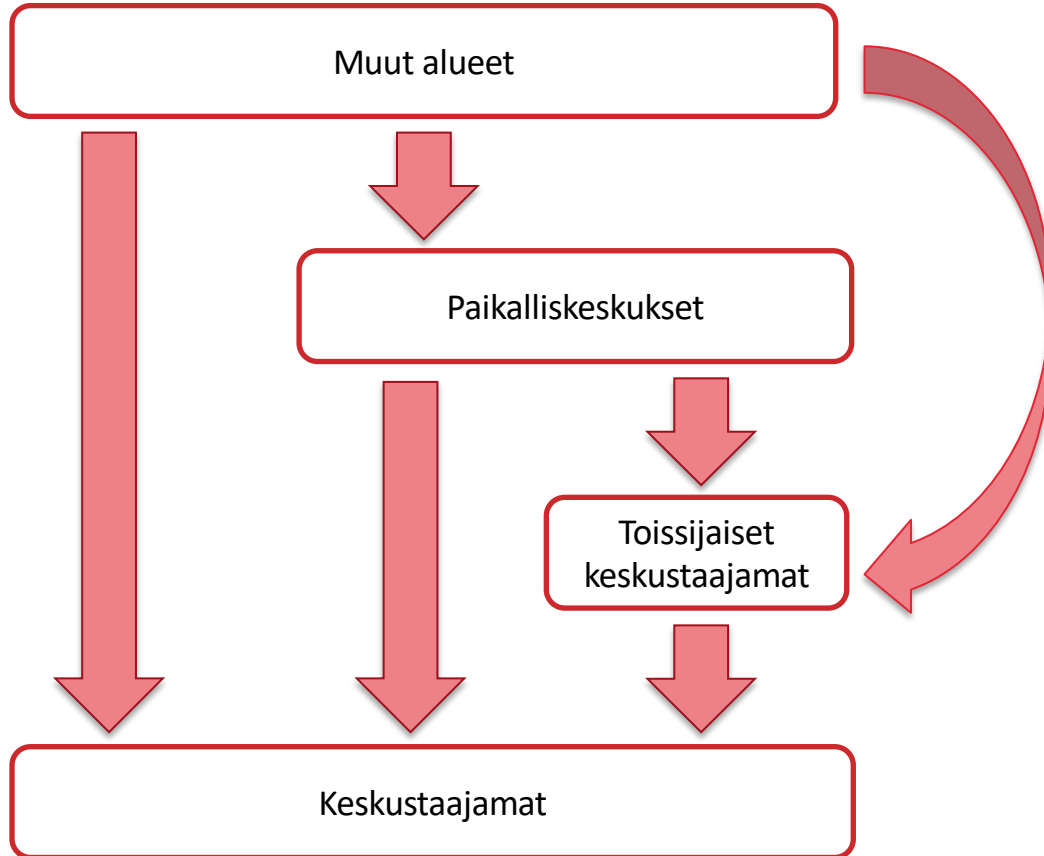
	Toissijainen				
	Keskustaajama	Muut alueet	Paikalliskeskus	keskustaajama	Koko kaupunki
Loviisa	-1,4	1,0	-1,1		-0,6
Mänttä-Vilppula	-12,3	-4,6	1,1	-9,1	-9,7
Nivala	-9,3	-8,0			-8,6
Nurmes	-5,7	-1,9	-8,8		-4,7
Oulainen	-9,8	-2,9			-7,8
Paimio	3,3	1,5			2,9
Parainen	-0,6	-3,9	1,4		-0,5
Parkano	-2,0	-7,0			-4,3
Pieksämäki	-7,3	-0,7	-6,5		-5,5
Pietarsaari	-7,6	3,9			-7,5
Raahе	-7,8	-8,4	-7,7		-7,9
Raasepori	-1,8	0,1	-2,2	-7,6	-3,1
Rauma	-2,4	-5,0	-5,7		-3,4
Riihimäki	0,2	-1,0			0,2
Saarjärvi	-10,7	-6,3	-2,3		-8,3
Salo	-8,4	1,6	-2,0	-5,4	-4,1
Sastamala	-4,4	0,1	-1,8	0,6	-2,2
Savonlinna	-7,0	-7,2	-3,5		-6,4
Somero	-2,1	3,3			-0,6
Suonenjoki	-0,6	1,3			0,0
Tornio	-8,7	-3,1	-2,6		-7,2
Uusikaupunki	2,2	-1,5	-5,6		-0,7
Valkeakoski	1,9	4,3	14,0		3,0
Varkaus	-6,8	-2,6	-3,4		-6,4
Viitasaari	-7,9	-4,8			-6,6
Ylivieska	3,3	-3,5	0,2		2,8
Ähtäri	-13,1	-4,1	1,1		-9,7
Äänekoski	-7,6	-2,7	-2,5	-6,2	-5,8

Seutukaupunkien sisäinen muuttoliike 2010-luvulla

Seuraavilla dioilla on kuvattu seutukaupunkien ja seutukaupunkien tarkastelualueiden välistä muuttoliikettä 2010-luvulla.

- Seutukaupunkien sisäinen muuttoliike noudattaa hyvin erilaista logiikkaa kun seutukaupunkien kuntien välinen muuttoliike. Seutukaupunkien sisällä muuttoliike kasvattaa erityisen voimakkaasti keskustaajamia, jotka saavat merkittäviä muuttovoittoja kaikista muista alueista. Kaikista seutukaupungeista ainoastaan Raaseporin keskustaajama (Tammisaari) ei ollut muuttovoitollinen kaupungin sisäisessä muuttoliikkeessä (Raaseporin toissijainen keskustaajama Karjaa oli muuttovoitollinen). Seutukaupunkien ryhmän tasolla keskustaajamat saavat muuttovoittoja kaikilta muilta tarkastelualueilta, mutta sekä määrällisesti, että suhteellisesti muuttovoitot muut alueet -ryhmään kuuluville alueille ovat selvästi suurimmat. Keskustaajamat saivat merkittäviä muuttovoittoja myös paikalliskeskuksista, kun taas toissijaisista keskustaajamista saadut muuttovoitot olivat maltillisia.
- Suurimmassa osassa seutukaupunkeja muuttoliikkeen keskustaajamaa kasvattava vaikutus oli huomattava, esimerkiksi Jämsän, Kuusamon, Lieksan, Loimaan, Pieksämäen, Salon ja Sastamalan kaupungit saivat yli 500 henkilöä muuttovoittoa kaupungin sisäisestä muuttoliikkeestä. Näiden lisäksi asukaslukuun suhteutettuna myös Nurmeksen, Kiteen, Viitasaaren ja Alajärven keskustaajamien muuttovoitot olivat merkittäviä.
- Toissijaiset keskustaajamat kärsivät maltillisia muuttotappiota seutukaupunkien sisäisessä muuttoliikkeessä; toissijaiset keskustaajamat saivat muuttovoittoja paikalliskeskuksista ja muilta alueilta, mutta kärsivät suurempia muuttotappiota keskustaajamille. Kuitenkin osassa seutukaupunkeja toissijaiset keskustaajamat olivat muuttovoitollisia (Raasepori, Salo). Paikalliskeskuksiset kärsivät taas merkittäviä muuttotappiota kuntien sisällä keskustaajamien ja toissijaisten keskustaajamien vaikutuksesta, mutta saivat kohtuullisia muuttovoittoja muilta alueilta. Seitsemässä seutukaupungissa paikalliskeskuksiset saivat muuttovoittoja kunnan sisältä (esim. Lohja, Loviisa, Äänekoski). Muut alueet taas kärsivät muuttotappiota kaikille muille alueille, eikä yhdessäkään seutukaupungissa ollut muut alueet ryhmään kuuluvaa aluetta, joka olisi saanut muuttovoittoja kunnan sisältä.
- Asukaslukuun suhteutettuna muuttovoitot painoutuivat kaupunkien sisäisessä muuttoliikkeessä erittäin vahvasti keskustaajamiin; muuttoliike muiden alueiden välillä oli maltillista. **Kaupunkien sisäinen muuttoliike näyttääkin olevan keskeisin ”pientä kaupungistumista” ajava tekijä.** Aineistolla ei kuitenkaan voida vastata kuntien sisäisen muuttoliikkeen ikärakenteesta.

Seutukaupunkien sisäisen muuttoliikkeen logiikka 2010-luvulla

→ =Muuttotappio 2010-luvulla

	Keskustaajamista	Toissijaisista keskustaajamista	Paikalliskeskuksista	Muista alueista
Keskustaajamat	0	1068	3973	10395
Toissijaiset keskustaajamat	-1068	0	394	355
Paikalliskeskukset	-3973	-394	0	1708
Muut alueet	-10395	-355	-1708	0

Maan sisäinen nettomuutto alueittain 2010-luvulla
(riveillä nettomuutto, sarakkeilla miltä alueelta)

Seutukaupunkien sisäinen muuttoliike/1000as. 2010-2018

	Keskustaajama	Muut alueet	Paikalliskeskus	Toissijainen keskustaajama
Akaa	52	-57	3	2
Alajärvi	294	-129	-132	-33
Alavus	257	-217	0	-40
Forssa	126	0	-126	-126
Hamina	209	-162	-47	
Heinola	374	-158	-106	-110
Huittinen	276	-203	-73	
Iisalmi	208	-142	-66	
Ikaalinen	141	-115	-26	
Imatra	139			-139
Jämsä	634	-78	-311	-245
Kalajoki	371	-361	-10	
Kankaanpää	380	-277	-103	
Kannus	80	-41	-39	
Kauhajoki	426	-299	-127	
Kauhava	352	-245	-111	4
Kemi	343	-62	-281	
Kemijärvi	181	-266	85	
Keuruu	330	-221	-109	
Kitee	422	-389	-33	
Kokemäki	187	-139	-48	
Kristiinankaupunki	145	-156	11	
Kurikka	346	-291	-51	-4
Kuusamo	630	-534	-96	
Laitila	258	-258	0	
Liekka	655	-487	-168	
Lohja	282	-368	86	
Loimaa	546	-453	-93	

	Keskustaajama	Muut alueet	Paikalliskeskus	Toissijainen keskustaajama
Loviisa	290	-377	87	
Mänttä-Vilppula	144	-29	-81	-34
Nivala	200	-200		
Nurmes	374	-440	66	
Oulainen	114	-114		
Paimio	96	-96		
Parainen	54	-28	-26	
Parkano	127	-127	0	
Pieksämäki	580	-526	-54	
Pietarsaari	14	-14		
Raahe	154	-209	55	
Raasepori	-43	-165	-101	309
Rauma	252	-107	-145	
Riihimäki	34	-34		
Saarjärvi	248	-250	2	0
Salo	904	-1044	-102	242
Sastamala	594	-332	-258	-4
Savonlinna	197	-109	-88	
Somero	331	-331		
Suonenjoki	207	-207		
Tornio	455	-424	-31	
Uusikaupunki	57	-88	31	
Valkeakoski	219	-231	12	
Varkaus	130	-41	-89	
Viitasaari	382	-382		
Ylivieska	134	-33	-101	
Ähtäri	207	-117	-90	
Äänekoski	337	-295	99	-141

Seutukaupunkien sisäinen muuttoliike/1000as. 2010-2018

	Keskustaajama	Muut alueet	Paikalliskeskus	Toissijainen keskustaajama
Akaa	0,62	-2,51	0,23	0,06
Alajärvi	8,30	-5,44	-7,95	-2,28
Alavus	4,70	-9,01		-1,37
Forssa	0,87		-12,09	
Hamina	1,49	-4,89	-3,58	
Heinola	2,91	-15,62	-7,47	-4,87
Huittinen	4,70	-9,58	-5,38	
Iisalmi	1,42	-6,63	-2,30	
Ikaalinen	3,86	-5,74	-3,27	
Imatra	1,45			-0,90
Jämsä	9,07	-4,41	-5,94	-4,50
Kalajoki	7,19	-11,72	-0,34	
Kankaanpää	5,17	-10,78	-16,72	
Kannus	2,37	-3,14	-10,98	
Kauhajoki	6,35	-7,95	-6,38	
Kauhava	7,07	-6,33	-4,74	0,10
Kemi	1,96	-19,05	-16,69	
Kemijärvi	4,94	-15,41	5,16	
Keuruu	5,76	-9,42	-10,32	
Kitee	9,79	-11,06	-1,66	
Kokemäki	4,48	-6,67	-8,54	
Kristiinankaupunki	5,61	-7,43	0,75	
Kurikka	5,64	-10,01	-1,43	-0,06
Kuusamo	7,32	-11,43	-10,69	
Laitila	5,54	-8,81		
Liekka	9,87	-20,73	-9,83	
Lohja	0,92	-5,85	1,77	
Loimaa	8,39	-10,99	-2,27	

	Keskustaajama	Muut alueet	Paikalliskeskus	Toissijainen keskustaajama
Loviisa	4,4	-9,4	2,8	
Mänttä-Vilppula	2,7	-11,1	-7,9	-1,1
Nivala	4,5	-3,8		
Nurmes	7,9	-12,7	6,0	
Oulainen	2,4	-5,6		
Paimio	1,3	-4,4		
Parainen	0,5	-3,6	-1,4	
Parkano	3,8	-4,6		
Pieksämäki	5,7	-12,4	-2,1	
Pietarsaari	0,1	-10,9		
Raahe	1,7	-4,9	0,6	
Raasepori	-0,5	-2,7	-2,8	4,2
Rauma	1,1	-2,1	-2,1	
Riihimäki	0,1	-3,9		
Saarijärvi	5,6	-5,9	0,7	
Salo	4,3	-7,4	-1,2	4,8
Sastamala	6,5	-9,2	-3,7	-0,1
Savonlinna	0,9	-6,2	-1,7	
Somero	5,6	-15,3		
Suonenjoki	4,7	-9,3		
Tornio	3,2	-11,3	-1,9	
Uusikaupunki	1,1	-1,4	1,5	
Valkeakoski	1,4	-8,8	1,1	
Varkaus	0,8	-4,5	-7,4	
Viitasaari	11,0	-14,9		
Ylivieska	1,2	-7,3	-7,5	
Ähtäri	5,6	-8,6	-20,7	
Äänekoski	4,1	-6,7	11,9	-3,3

Yhteenlaskettu kuntien välisen muuttoliikkeen ja kuntien sisäisen muuttoliikkeen vaikutus

Seuraavissa dioissa on kuvattu yhteenlaskettua kuntien välisen ja kuntien sisäisen muuttoliikkeen vaikutusta seutukaupunkien eri tarkastelualueisiin 2010-luvulla.

- Kuntien välisen muuttoliikkeen ja kunnan sisäisen muuttoliikkeen dynamiikka on hyvin erilainen seutukaupungeissa: kun kuntien välinen muuttoliike supistaa etenkin keskustaajamia, kuntien sisäinen muuttoliike kasvattaa etenkin keskustaajamia. Keskustaajamien muihin kuntiin kärsimistä muuttotappiosta huolimatta kuntien sisäinen muuttoliike, jossa keskustaajamat saavat lähes kaikissa seutukaupungeissa suuri muuttovoittoa, riittää nostamaan suurimmassa osassa seutukaupunkeja keskustaajamat muuttoliikkeen näkökulmasta suurimpiin hyötyjiin (tai vähäisimpiin kärsijöihin). Asukaslukuun suhteutettuna keskustaajamien kuntien välisen ja kunnan sisäisen muuttoliikkeen yhteenlaskettu tase oli 53 seutukaupungissa vahvempi kuin koko kaupungin muuttoliikkeen tase.
- Kaupunkien sisäisen muuttoliikkeen keskustaajamaa kasvattavasta vaikutuksesta huolimatta suurin osa seutukaupunkien keskustataajamista kärsii yhä muuttotappiota. 19 seutukaupungin keskustaajamaa saivat kuitenkin kokonaisuudessaan muuttovoittoa, joka on merkittävästi

enemmän kuin pelkästään kuntien välisessä muuttoliikkeessä, josta vain neljä seutukaupunkia saa muuttovoittoa. Esimerkiksi Nurmeksen, Loimaan ja Someron keskustaajamien muuttoliikkeen tase jää merkittävästi positiiviseksi, huolimatta muuttotappiota kuntien välisessä muuttoliikkeessä. Toisaalta esimerkiksi Kemin, Savonlinnan ja Varkauden nettomuuton tase jää yhä erittäin negatiiviseksi.

Kuntien sisäisen muuttoliikkeen huomioiminen heikentää merkittävästi taas muiden tarkastelualueiden, etenkin paikalliskeskusten ja muiden alueiden asemaa. Vaikka osa näistä alueista sai muuttovoittoa kuntien välisestä muuttoliikkeestä ja muuttotappiotkin olivat pääosin maltillisia, suuret muuttotappiot kunnan sisällä kääntävät suurimman osan näiden alueiden muuttotaseen negatiiviseksi. Vaikutus on huomattava etenkin muilla alueilla, joiden muuttoliikkeen tase jää negatiiviseksi kaikissa seutukaupungeissa. **Kunnan sisäinen muuttoliike onkin seutukaupungeissa ”pienää kaupungistumista” ajava tekijä, ei kuntien välisen muuttoliike, joka ennemminkin hajauttaa kehitystä.** Toisaalta koko kaupungin kehityksen kannalta tätä voi pitää negatiivisena; kaupunki keskittyy, mutta ei kuntien välisen vaan kunnan sisäisen muuttoliikkeen vaikutuksesta muun kunnan kustannuksella, sillä kunnan sisäinen muuttoliike on aina nollasummapieliä.

Kuntien välinen ja sisäinen muuttoliike 2010-2018

	Keskustaajama	Muut alueet	Paikalliskeskus	Toissijainen keskustaajama
Akaa	-56	-153	-38	-7
Alajärvi	-60	-300	-427	-167
Alavus	-130	-416		-201
Forssa	-74		-153	
Hamina	-276	-262	-80	
Heinola	57	-110	-67	-254
Huittinen	95	-266	-117	
Iisalmi	-95	-293	-155	
Ikaalinen	-19	-117	-8	
Imatra	-118			-566
Jämsä	-222	-162	-374	-480
Kalajoki	128	-394	-280	
Kankaanpää	9	-421	-203	
Kannus	-193	-173	-45	
Kauhajoki	-86	-420	-264	
Kauhava	-282	-604	-256	-309
Kemi	-1718	-59	-191	
Kemijärvi	-192	-221	29	
Keuruu	33	-321	-185	
Kitee	-101	-727	-247	
Kokemäki	-116	-202	-56	
Kristiinankaupunki	-915	-301	-117	
Kurikka	-56	-512	-330	-416
Kuusamo	-551	-765	-91	
Laitila	233	-263		
Lieksa	-365	-516	-214	
Lohja	-793	-220	154	
Loimaa	351	-472	-128	

	Keskustaajama	Muut alueet	Paikalliskeskus	Toissijainen keskustaajama
Loviisa	196	-336	54	
Mänttä-Vilppula	-507	-41	-70	-310
Nivala	-213	-623		
Nurmes	178	-505	-30	
Oulainen	-362	-173		
Paimio	337	-63		
Parainen	-10	-58	1	
Parkano	59	-318		
Pieksämäki	-159	-557	-223	
Pietarsaari	-1297	-9		
Raahе	-562	-568	-651	
Raasepori	-188	-161	-180	-246
Rauma	-320	-355	-538	
Riihimäki	85	-43		
Saarijärvi	-223	-517	-5	
Salo	-872	-818	-267	-30
Sastamala	192	-328	-380	13
Savonlinna	-1414	-235	-273	
Somero	208	-259		
Suonenjoki	180	-177		
Tornio	-803	-542	-75	
Uusikaupunki	174	-183	-89	
Valkeakoski	510	-118	165	
Varkaus	-1055	-65	-130	
Viitasaari	106	-504		
Ylivieska	518	-49	-98	
Ähtäri	-275	-173	-85	
Äänekoski	-282	-416	78	-216

Kuntien välinen ja sisäinen muuttoliike/1000as 2010-2018

	Keskustaajama	Muut alueet	Toissijainen	
			Paikalliskeskus	Koko kaupunki
Akaa	-0,7	-6,7	-3,0	-1,7
Alajärvi	-1,7	-12,7	-25,7	-11,5
Alavus	-2,4	-17,3		-6,9
Forssa	-0,5		-14,7	-1,5
Hamina	-2,0	-7,9	-6,1	-3,3
Heinola	0,4	-10,9	-4,7	-11,2
Huittinen	1,6	-12,5	-8,6	-3,1
Iisalmi	-0,7	-13,7	-5,4	-2,8
Ikaalinen	-0,5	-5,8	-1,0	-2,2
Imatra	-1,2			-3,7
Jämsä	-3,2	-9,2	-7,1	-8,8
Kalajoki	2,5	-12,8	-9,6	-4,9
Kankaanpää	0,1	-16,4	-32,9	-5,8
Kannus	-5,7	-13,2	-12,7	-8,2
Kauhajoki	-1,3	-11,2	-13,3	-6,2
Kauhava	-5,7	-15,6	-10,9	-7,9
Kemi	-9,8	-18,1	-11,3	-10,1
Kemijärvi	-5,2	-12,8	1,8	-5,5
Keuruu	0,6	-13,7	-17,5	-5,2
Kitee	-2,3	-20,7	-12,4	-11,0
Kokemäki	-2,8	-9,7	-10,0	-5,5
Kristiinankaupunki	-35,4	-14,3	-8,0	-21,7
Kurikka	-0,9	-17,6	-9,2	-5,9
Kuusamo	-6,4	-16,4	-10,1	-9,9
Laitila	5,0	-9,0		-0,4
Lieksa	-5,5	-22,0	-12,5	-10,2
Lohja	-2,6	-3,5	3,2	-2,1
Loimaa	5,4	-11,5	-3,1	-1,7

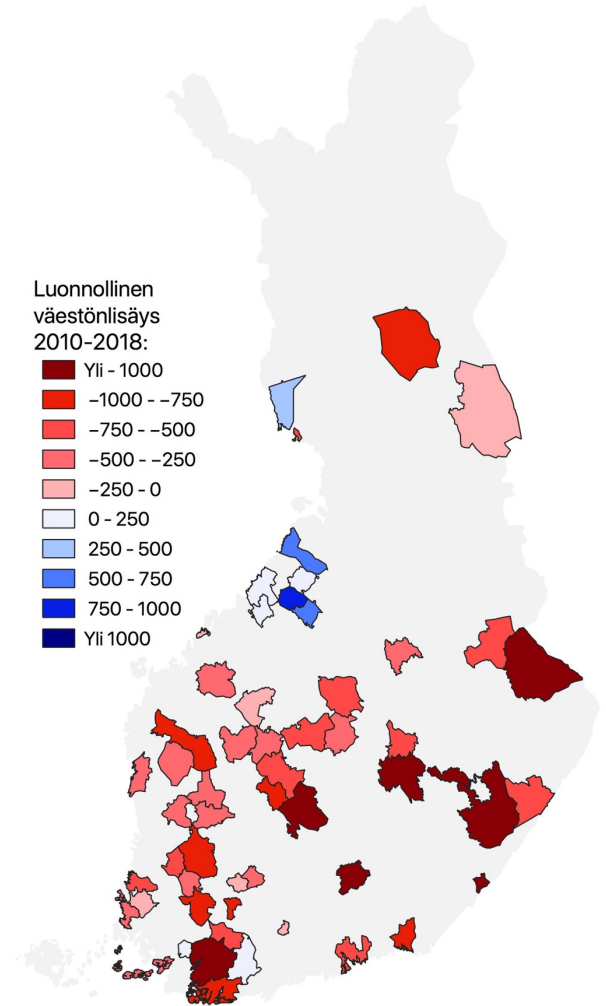
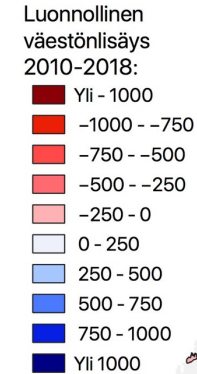
	Keskustaajama	Muut alueet	Toissijainen	
			Paikalliskeskus	Koko kaupunki
Loviisa	3,0	-8,4	1,7	-0,6
Mänttä-Vilppula	-9,6	-15,7	-6,9	-10,2
Nivala	-4,8	-11,7		-8,6
Nurmes	3,7	-14,6	-2,7	-3,8
Oulainen	-7,5	-8,5		-7,8
Paimio	4,6	-2,9		2,9
Parainen	-0,1	-7,5	0,1	-0,5
Parkano	1,8	-11,6		-4,3
Pieksämäki	-1,6	-13,1	-8,5	-5,5
Pietarsaari	-7,5	-7,0		-7,5
Raahe	-6,1	-13,3	-7,1	-7,9
Raasepori	-2,3	-2,6	-4,9	-3,3
Rauma	-1,4	-7,1	-7,9	-3,4
Riihimäki	0,3	-4,9		0,2
Saarijärvi	-5,0	-12,3	-1,7	-8,3
Salo	-4,1	-5,8	-3,2	-0,6
Sastamala	2,1	-9,1	-5,5	0,5
Savonlinna	-6,2	-13,5	-5,2	-6,4
Somero	3,5	-11,9		-0,6
Suonenjoki	4,1	-7,9		0,0
Tornio	-5,6	-14,4	-4,5	-7,2
Uusikaupunki	3,3	-2,8	-4,2	-0,7
Valkeakoski	3,4	-4,5	15,1	3,0
Varkaus	-6,1	-7,2	-10,8	-6,4
Viitasaari	3,1	-19,6		-6,6
Ylivieska	4,5	-10,8	-7,3	2,8
Ähtäri	-7,5	-12,7	-19,5	-9,7
Äänekoski	-3,4	-9,4	9,4	-5,1

4. Luonnollinen väestönlisäys 2010-luvulla

Luonnollinen väestönlisäys 2010-2018

Kartassa kuvataan seutukaupunkien luonnollista väestönlisäystä 2010-luvun aikana. Luonnollinen väestönlisäys on syntyvyyden ja kuolleisuuden erotus.

- Luonnollinen väestönlisäys supisti seutukaupunkien väestöä 2010-luvun aikana hieman vajaa 27 000 asukkaalla. Seutukaupunkien luonnollinen väestönlisäys on heikentynyt 2010-luvulla kuolleiden määrän kasvaessa ja syntyvyyden voimakkaan laskun takia (muun maan tavoin).
- Luonnollinen väestönlisäys oli positiivista yhdeksässä seutukaupungissa; suurin osa näistä kaupungeista sijaitsi Pohjois-Pohjanmaalla, jossa syntyvyys on perinteisesti ollut korkeaa. Näiden kaupunkien lisäksi Tornion, Paimion ja Lohjan luonnollinen väestönlisäys jäi kokonaisuudessaan positiiviseksi, joskin näissä kaupungeissa luonnollinen väestönlisäys kääntyi 2010-luvun aikana negatiiviseksi.
- Muissa seutukaupungeissa luonnollinen väestönlisäys jäi negatiiviseksi ja osassa erittäin negatiiviseksi. Monien seutukaupunkien luonnollisen väestönlisäyksen negatiivisuus selittyy vanhalla ikärakenteella: vaikka seutukaupungeissa hedelmällisyysaste on pääsääntöisesti suuria kaupunkeja merkittävästi korkeampi, korkea kuolleiden määrä painaa luonnollisen väestönlisäyksen negatiiviseksi.

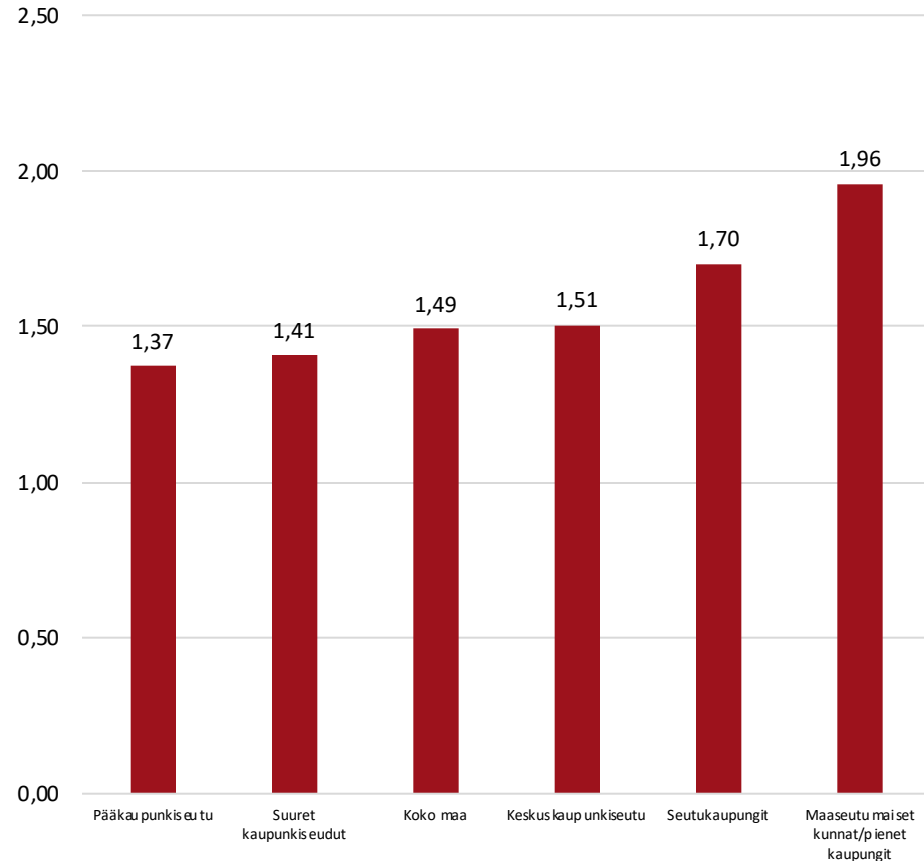

Hedelmällisyysluvut seutukaupungeissa

Oheisissa kuviossa on kuvattu seutukaupunkien hedelmällisyyslukuja vuosien 2016-2018 keskiarvoina. Hedelmällisyysluku kertoo, kuinka monta lasta hedelmällisessä iässä olevalle naiselle syntyi koko hedelmällisen kauden aikana. Kuviossa on kuvattu hedelmällisyyslukuja seutukaupungeissa verrattuna muun tyyppisiin alueisiin. On huomionarvoista, että suuret kaupunkiseudut ja pääkaupunkiseutu sisältää myös ympäröivät vahvasti integroituneet kehyskunnat (esim. Pääkaupunkiseudulla Nurmijärvi, Sipoo ym.), jotka nostavat syntyvyyttä. Tämä tarjoaa realistisemmän kuvan alueen todellisesta syntyvyydestä kun asumisen ja työssäkäynnin eriytyminen on huomioitu.

- **Seutukaupungin hedelmällisyysluku oli vuosien 2016-2018 aikana 1,7, eli jokaista hedelmällisessä iässä olevaa naista kohden syntyi 1,7 lasta.** Seutukaupunkien hedelmällisyysluku on merkittävästi suurempia kaupunkiseutuja ja koko maan keskitasoa korkeampi, mutta jää matalammaksi kuin maaseutumaisissa kunnissa ja pienissä kaupungeissa. On kuitenkin huomionarvoista, että seutukaupunkien ryhmässä on myös suurta hajontaa.
- Osin eroa selittää opiskelijaväestö (joiden ryhmässä lastensaanti on harvinaista): opiskelijoiden osuus hedelmällisessä iässä olevasta väestöstä on korkea suurilla kaupunkiseuduilla ja erittäin matala maaseutumaisilla alueilla. Muita selittäviä tekijöitä voivat olla erilaiset elämäntavat, asumisen tilavuus, omistusasumisen hinta jne.

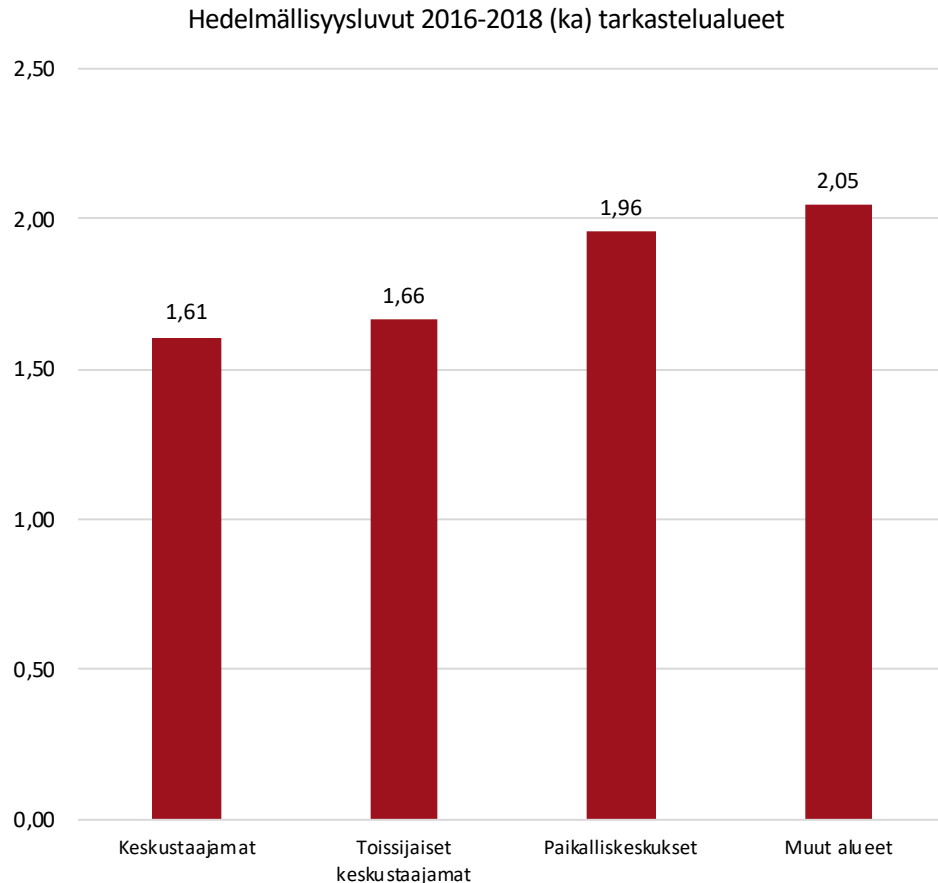
Hedelmällisyysluvut 2016-2018 (ka)

Hedelmällisyysluvat seutukaupunkien tarkastelualueilla

Oheisissa kuviossa on kuvattu seutukaupunkien tarkastelualueiden hedelmällisyyslukuja vuosien 2016-2018 keskiarvoina. Hedelmällisyysluku kertoo, kuinka monta lasta hedelmällisessä iässä olevalle naiselle syntyisi koko hedelmällisen kauden aikana nykyisellä syntyvyydellä.

- Seutukaupunkien sisällä on huomattavat erot hedelmällisyysluvuissa. Keskustaajamien ja toissijaisten keskustaajamien hedelmällisyysluvat jäävät merkittävästi seutukaupunkien keskitasoa matalammiksi, kun taas paikalliskeskusten ja muiden alueiden hedelmällisyysluvat ovat merkittävästi keskitasoa korkeammat; muiden alueiden hedelmällisyysluku yltää lähes nettouusiutumislukuun, eli muilla alueilla syntyvä tytär-sukupolvi on lähes yhtä suuri kuin synnyttävä äitisukupolvi (joskin muuttoliike muokkaa tämän vaikutusta).
- Seutukaupunkien keskustaajamien hedelmällisyysluku on vastaava kuin suurempien maakuntakeskusten hedelmällisyysluku, kun taas paikalliskeskusten ja muiden alueiden hedelmällisyysluku on vastaava kuin pienten kaupunkien tai maaseutumaisten kuntien hedelmällisyysluku. Seutukaupunkien sisällä hedelmällisyyslukujen erojen dynamiikka on vastaava kuin kuntatasolla: kaupunkimaisemilla alueilla hedelmällisyysluku jää matalammaksi kuin maaseutumaisilla alueilla, niin kuntien välillä kuin kuntien sisällä.

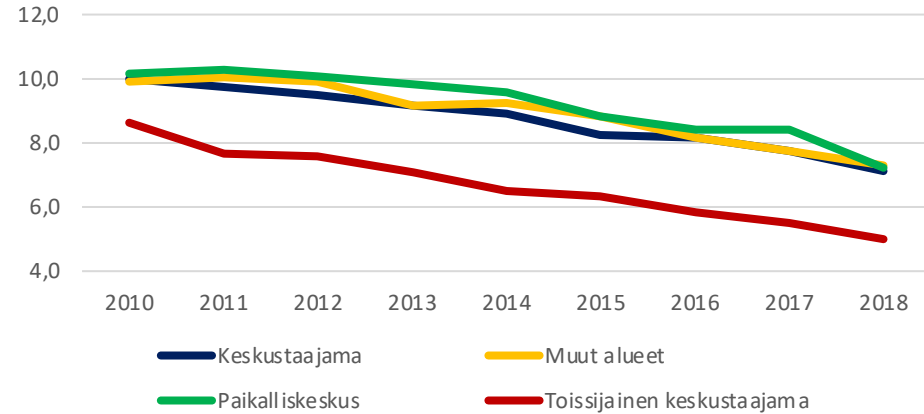

Syntyvyys ja kuolleisuus 2010-luvulla

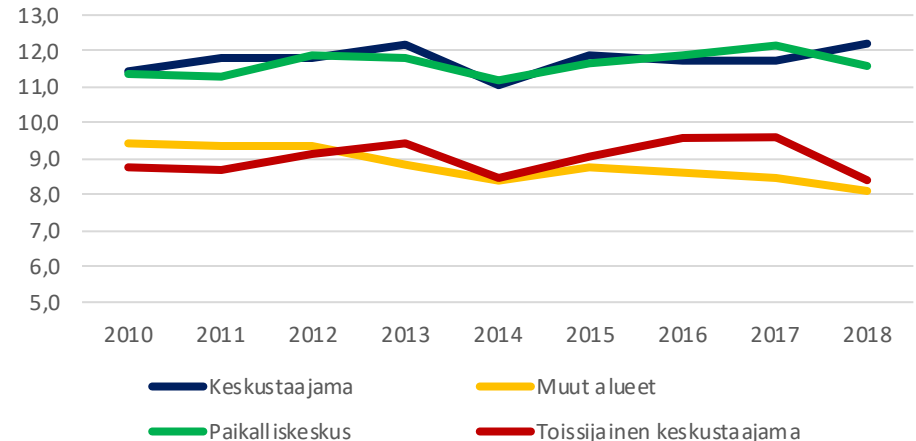
Kuvioissa on kuvattu tarkastelualueiden syntyneiden ja kuolleiden määriä 2010-luvulla suhteutettuna 1000 asukkaaseen. On huomionarvoista, että kuolleiden määrä on todellisuudessa 6,6% korkeampi seutukaupunkien ryhmässä (kts. Liite 2).

- Seutukaupungeissa syntyi 2010-luvulla 75 000 lasta, joista 61% syntyi keskustaajamien alueelle, 20% muille alueille, 13% paikalliskeskuksiin ja 6% toissijaisiin keskustaajamiin.
- Kaikissa seutukaupungeissa syntyneiden määrät (myös suhteessa asukasluukuun) ovat laskeneet voimakkaasti. Asukasluukuun suhteutettuna seutukaupungeissa syntyneiden määrät supistuivat jopa 29 prosentilla 2010-luvun aikana; muutos oli vastaava kaikilla alueilla. Taustalla on koko maassa tapahtunut syntyvyyden voimakas lasku, mutta osin myös hedelmällisessä iässä olevan väestön supistuminen.
- Seutukaupungeissa kuoli 96 600 henkilöä 2010-luvulla. Asukasluukuun suhteutettuna kuolleiden määrät olivat hyvin vastaavia kaikilla alueilla muita alueita lukuun ottamatta. Muiden alueiden kuolleiden määrän vähäys selittyy kuitenkin hoivakodeissa ja hoitolaitoksissa kuolleilla, jotka sijaitsevat pääosin tiheimmin asutuilla alueilla.

Syntyneet/1000as. 2010-2018

Kuolleet/1000as. 2010-2018

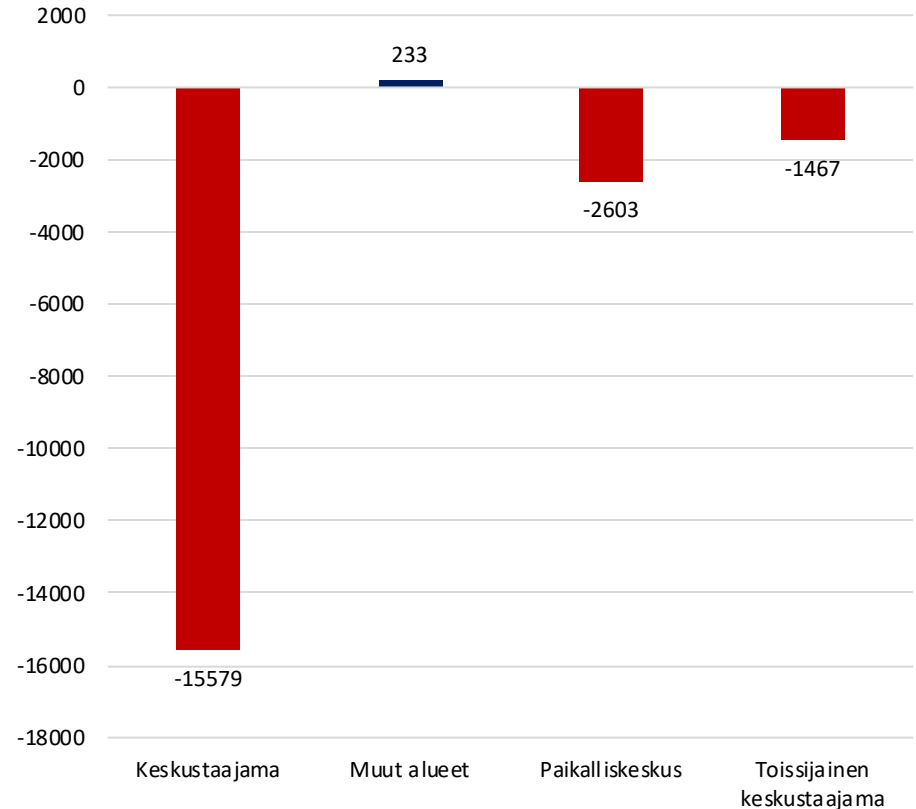

Luonnollinen väestönlisäys 2010-luvulla

Oheisessa kuviossa on kuvattu luonnollista väestönlisäystä 2010-luvulla seutukaupunkien eri osa-alueilla. On huomionarvoista, että seutukaupunkien kuolleista osa-alueittain puuttuu 6,6 prosenttia, sillä toiseen kuntaan hoitolaitokseen tai sairaalaan siirretyt eivät näy alueittain kuolleissa. Todellinen luonnollinen väestönlisäys on tämän takia heikompaa kun kuvaaja esittää (ja oletettavasti jakaantuu tasaisesti eri osa-alueille).

- Luonnollinen väestönlisäys jäi erittäin negatiiviseksi keskustaajamissa 2010-luvulla, jossa luonnollinen väestönlisäys oli -15 500 henkilöä 2010-luvulla.
- Asukaslukuun suhteutettuna keskustaajamien luonnollinen väestönlisäys on vastaavaa kuin toissijaisissa taajamissa, joissa määrällinen luonnollinen väestönlisäys oli -1 400 henkilöä 2010-luvulla.
- Paikalliskesköksissä luonnollinen väestönlisäys jäi asukaslukuun suhteutettuna hieman maltillisemmaksi (määrällinen -2 600 henkilöä). Muiden alueiden luonnollinen väestönlisäys jäi taas hieman positiiviseksi (+233 henkilöä). Paikalliskeskusten ja etenkin muiden alueiden vahvempaa luonnollista väestönlisäystä selittää kuitenkin hoitolaitosten ja vanhainkotien keskittyminen tiheämmin asutuille alueille, joka "siirtää" kuolemien määriä etenkin keskustaajamiin.

Luonnollinen väestönlisäys 2010-2018

Seutukaupunkien luonnollinen väestönlisäys 2010-2018

Seuraavilla dioilla on kuvattu seutukaupunkien ja seutukaupunkien tarkastelualueiden luonnollista väestönlisäystä 2010-luvun aikana. On huomionarvoista, että taulukoissa kuvattu luonnollinen väestönlisäys antaa liian positiivisen kuvan kehityksestä 2010-luvulla tarkastelualueittain, sillä toisessa kunnassa hoidossa olleet kuolleet kirjataan tuntematon-alueelle, joten kunnittain vaihtelevaa osaa kuolleista ei olla voitu huomioida tarkastelualueella (puuttuvien kuolleiden osuus kaikista kuolleista kunnittain liitteessä 2.).

- Suurimmassa osassa seutukaupunkeja luonnollinen väestönlisäys on 2010-luvulla jäänyt negatiiviseksi ja syntyvyyden lasku 2010-luvulla on heikentänyt entisestään luonnollista väestönlisäystä suurimmassa osassa seutukaupunkeja. Erot luonnollisessa väestönlisäyksessä olivat suuret seutukaupunkien sisällä, ja etenkin keskustaajamien luonnollinen väestönlisäys jää erittäin negatiiviseksi verrattuna muuhun kaupunkiin. Tätä ei kuitenkaan selitä erot niinkään syntyvyydessä (jotka ovat myös suuria), vaan tapahtuneiden kuolemien voimakas painottuminen keskustaajamiin, joissa pääsääntöisesti sijaitsee suurin osa seutukaupunkien hoitokodeista. Toisaalta hoitokotien puuttuminen harvaan asutuilta muilta alueilta selittää pitkälti positiivista luonnollista väestönlisäystä; tämän takia muut alueet -ryhmään kuuluvilla alueilla kuolleisuus näyttäytyy poikkeuksellisen matalana. Toisaalta hoitokotien sijainnin vaikutus koko väestönlisäyksen tasapainottuu, kun

huomioidaan, että näihin muuttanut väestö näkyy aikaisempina vuosina kunnan sisäisessä muuttoliikkeessä.

- Huolimatta tilastollisista haasteista, joita kuolleiden osa-alueittaiseen tilastointiin liittyy niin koko kaupungin tasolla (muihin kuntiin hoitoon siirretyt) kuin kunnan sisällä (hoitokoteihin siirretyt), luonnollinen väestönlisäys on merkittävin tai yksi merkittävimmistä kuntien keskustaajamien väestönlisäystä heikentävä tekijä. Etenkin syntyvyyden aleneminen 2010-luvun aikana ja samalla tapahtunut väestön ikääntyminen selittää keskustaajamien 2010-luvun aikana heikentynyttä väestönlisäystä merkittävästi.
- Seutukaupunkien erilaiset ikärakenteet korostuvat myös luonnollisessa väestönlisäyksessä: esimerkiksi Ylivieskan nuori ikärakenne yhdistettynä korkeaan syntyvyyteen näkyy kunnan kaikilla tarkastelualueilla positiivisena luonnollisena väestönlisäyksenä, kun taas esimerkiksi Kemijärven erittäin iäkäs väestö heijastuu erittäin negatiivisena luonnollisena väestönlisäyksenä kaikilla osa-alueilla. Luonnollisen väestönlisäyksen heikkeneminen onkin keskeisimpiä haasteita etenkin seutukaupunkien keskustaajamissa kasvun kannalta: jos luonnollinen väestönlisäys olisi tasapainossa, viidentoista supistuvan seutukaupungin keskustaajaman väestönlisäys olisi ollut positiivista 2010-luvun aikana.

Luonnollinen väestönlisäys 2010-2018

	Toissijainen				
	Keskustaajama	Muut alueet	Paikalliskeskus	keskustaajama	Koko kaupunki
Akaa	-28	76	-27	48	69
Alajärvi	-113	51	54	-137	-145
Alavus	-206	-34		-37	-277
Forssa	-797		10		-787
Hamina	-667	-104	-29		-800
Heinola	-1180	-53	45	-48	-1236
Huittinen	-222	13	-110		-319
Iisalmi	-450	80	79		-291
Ikaalinen	-179	-63	26		-216
Imatra	-414			-938	-1352
Jämsä	-457	-2	-297	-308	-1064
Kalajoki	0	148	-15		133
Kankaanpää	-213	17	19		-177
Kannus	-9	90	-5		76
Kauhajoki	-248	37	-23		-234
Kauhava	-108	-117	-114	-129	-468
Kemi	-462	9	-50		-503
Kemijärvi	-461	-138	-170		-769
Keuruu	-564	17	-42		-589
Kitee	-381	-64	-208		-653
Kokemäki	-386	-85	-31		-502
Kristiinankaupunki	-134	-79	-82		-295
Kurikka	-217	47	-214	-357	-741
Kuusamo	-353	77	60		-216
Laitila	-13	99			86
Liekka	-919	-120	-94		-1133
Lohja	520	-48	-16		456
Loimaa	-334	25	-351		-660

	Toissijainen				
	Keskustaajama	Muut alueet	Paikalliskeskus	keskustaajama	Koko kaupunki
Loviisa	-433	-68	-106		-607
Mänttä-Vilppula	-258	-20	-81	-238	-597
Nivala	17	539			556
Nurmes	-610	-43	-225		-878
Oulainen	-75	114			39
Paimio	155	133			288
Parainen	-80	-88	-142		-310
Parkano	-163	-128			-291
Pieksämäki	-969	-285	-106		-1360
Pietarsaari	-119	13			-106
Raahe	-17	264	581		828
Raasepori	-242	-15	-163	-50	-470
Rauma	-278	164	173		59
Riihimäki	142	24			166
Saarijärvi	-260	-153	-42		-455
Salo	-258	-269	-137	-21	-685
Sastamala	-351	28	-193	-1	-517
Savonlinna	-1152	-157	-517		-1826
Somero	-432	-49			-481
Suonenjoki	-385	-60			-445
Tornio	281	114	17		412
Uusikaupunki	-341	220	-12		-133
Valkeakoski	-272	54	57		-161
Varkaus	-925	-2	-119		-1046
Viitasaari	-383	-109			-492
Ylivieska	785	23	121		929
Ähtäri	-284	-60	3		-341
Äänekoski	-91	170	-127	-189	-237

Luonnollinen väestönlisäys/1000as. 2010-2018

	Toissijainen				
	Keskustaajama	Muut alueet	Paikalliskeskus	keskustaajama	Koko kaupunki
Akaa	-0,3	3,3	-2,1	1,5	0,5
Alajärvi	-3,2	2,2	3,3	-9,5	-1,6
Alavus	-3,8	-1,4		-1,3	-2,6
Forssa	-5,5		1,0		-5,1
Hamina	-4,8	-3,1	-2,2		-4,3
Heinola	-9,2	-5,2	3,2	-2,1	-7,1
Huittinen	-3,8	0,6	-8,1		-3,4
Iisalmi	-3,1	3,7	2,8		-1,5
Ikaalinen	-4,9	-3,1	3,3		-3,3
Imatra	-4,3			-6,1	-5,4
Jämsä	-6,5	-0,1	-5,7	-5,7	-5,5
Kalajoki	0,0	4,8	-0,5		1,2
Kankaanpää	-2,9	0,7	3,1		-1,7
Kannus	-0,3	6,9	-1,4		1,5
Kauhajoki	-3,7	1,0	-1,2		-1,9
Kauhava	-2,2	-3,0	-4,9	-3,3	-3,1
Kemi	-2,6	2,8	-3,0		-2,6
Kemijärvi	-12,6	-8,0	-10,3		-10,9
Keuruu	-9,8	0,7	-4,0		-6,5
Kitee	-8,8	-1,8	-10,5		-6,7
Kokemäki	-9,2	-4,1	-5,5		-7,4
Kristiinankaupunki	-5,2	-3,8	-5,6		-4,8
Kurikka	-3,5	1,6	-6,0	-5,1	-3,8
Kuusamo	-4,1	1,6	6,7		-1,5
Laitila	-0,3	3,4			1,1
Lieksa	-13,8	-5,1	-5,5		-10,6
Lohja	1,7	-0,8	-0,3		1,1
Loimaa	-5,1	0,6	-8,6		-4,5

	Toissijainen				
	Keskustaajama	Muut alueet	Paikalliskeskus	keskustaajama	Koko kaupunki
Loviisa	-6,6	-1,7	-3,4		-4,4
Mänttä-Vilppula	-4,9	-7,7	-7,9	-7,9	-6,2
Nivala	0,4	10,2			5,7
Nurmes	-12,8	-1,2	-20,6		-9,4
Oulainen	-1,5	5,6			0,6
Paimio	2,1	6,1			3,0
Parainen	-0,7	-11,4	-7,5		-2,2
Parkano	-4,9	-4,7			-4,8
Pieksämäki	-9,6	-6,7	-4,1		-8,0
Pietarsaari	-0,7	10,1			-0,6
Raaha	-0,2	6,2	6,3		3,7
Raasepori	-2,9	-0,2	-4,4	-0,7	-1,9
Rauma	-1,2	3,3	2,5		0,2
Riihimäki	0,6	2,7			0,6
Saarijärvi	-5,9	-3,6	-14,0		-5,1
Salo	-1,2	-1,9	-1,6	-0,4	-1,4
Sastamala	-3,8	0,8	-2,8	0,0	-2,3
Savonlinna	-5,0	-9,0	-9,8		-6,1
Somero	-7,3	-2,3			-5,9
Suonenjoki	-8,8	-2,7			-6,7
Tornio	1,9	3,0	1,0		2,1
Uusikaupunki	-6,4	3,4	-0,6		-1,0
Valkeakoski	-1,8	2,1	5,2		-0,9
Varkaus	-5,3	-0,2	-9,9		-5,4
Viitasaari	-11,0	-4,2			-8,1
Ylivieska	6,8	5,1	9,0		7,0
Ähtäri	-7,7	-4,4	0,7		-6,2
Äänekoski	-1,1	3,9	-15,3	-4,5	-1,3

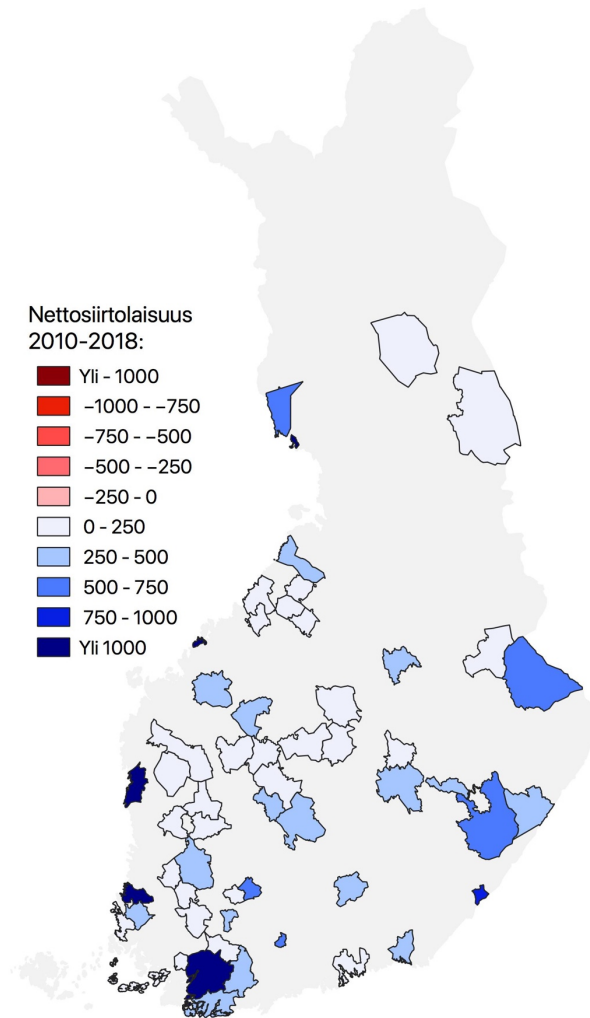
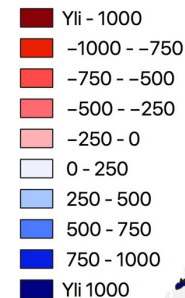
5. Maahanmuutto 2010-luvulla

Nettosiirtolaisuus 2010-2018

Kartassa kuvataan nettosiirtolaisuutta seutukaupungeissa 2010-luvulla. Nettosiirtolaisuus on maahanmuuton ja maastamuuton erotus.

- Nettosiirtolaisuus on ainoa seutukaupunkien koko ryhmän väkilukua kasvattava tekijä. Seutukaupungit saivat yhteensä hieman vajaa 20 000 henkilöä muuttovoittoa kansainvälisestä muuttoliikkeestä 2010-luvulla.
- Kaikki seutukaupungit saivat muuttovoittoja kansainvälisestä muuttoliikkeestä (kuten lähes kaikki kunnat Suomessa). Muuttovoittojen määrässä oli kuitenkin hyvin suuria eroja: yhdeksässä seutukaupungissa muuttovoitot jäivät alle 100 henkilöön, kun taas Kristiinankaupungin, Salon, Kemin, Pietarsaaren ja Rauman saamat muuttovoitot selittivät yli kolmanneksen kaikista seutukaupunkien saamista muuttovoitoista ulkomailta.
- Pääsääntöisesti kansainvälinen muuttoliike kohdistuu etenkin suuriin seutukaupunkeihin sekä rannikon seutukaupunkeihin, kun taas etenkin Etelä-Pohjanmaalla, Keski-Suomessa, Satakunnassa ja Pirkanmaalla seutukaupunkien saamat muuttovoitot ulkomailta jäivät hyvin maltillisiksi.
- Nettosiirtolaisuudesta saadut muuttovoitot eivät kuitenkaan siirry täysin väestönkasvuun, sillä etenkin vieraskielisen muuttoalttiudet maan sisällä ovat huomattavasti kotimaisia kieliä puhuvia korkeammat, ja heidän tekemät muutot painottuvat erityisen voimakkaasti suurille kaupunkiseuduille (etenkin pääkaupunkiseudulle). Käytännössä tämä näkyy useassa seutukaupungissa merkittävänä muuttotappioiden maan sisällä muuttaneiden vieraskielisten ryhmässä. Tämä ilmiö selittää osan tiettyjen seutukaupunkien suurista muuttotappioista, esimerkiksi Kristiinankaupungin poikkeuksellisen suuret muuttotappiot maan sisällä perustuvat lähinnä vieraskielisten maahanmuuttajien jatkomuuttoihin.

Nettosiirtolaisuus
2010-2018:

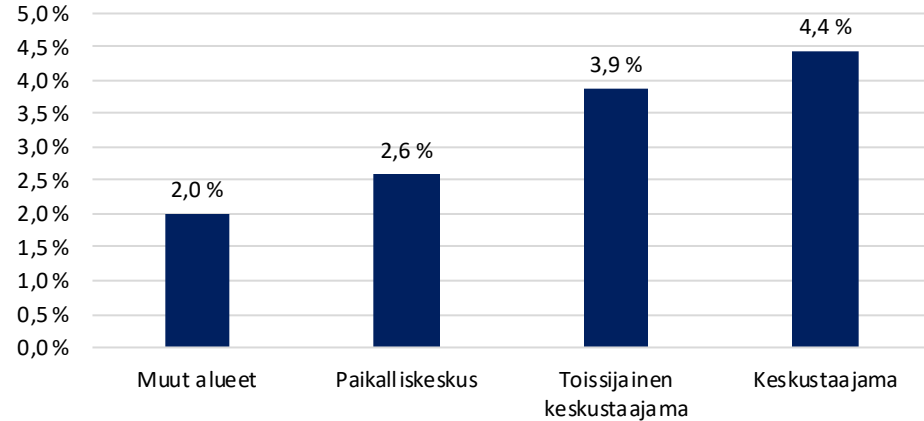

Vieraskielisen väestön osuus ja kehitys tarkastelualueilla

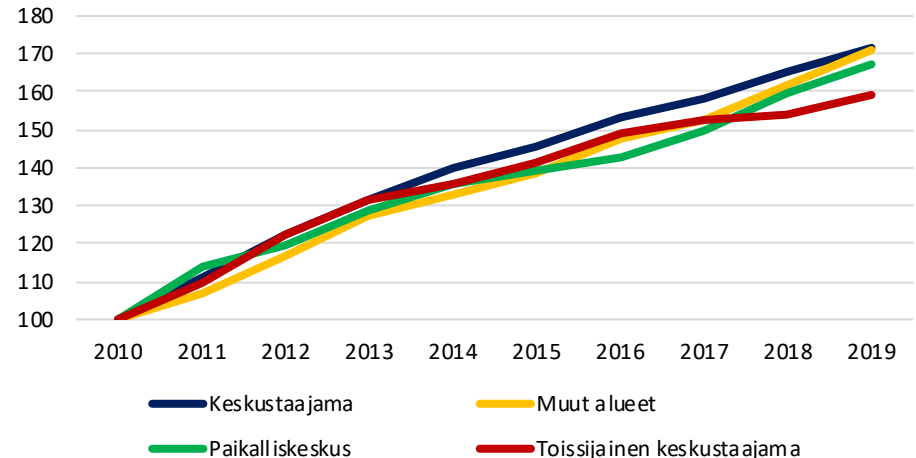
Kuvioissa on kuvattu kaikkien seutukaupunkien tarkastelualueiden vieraskielisen väestön osuutta koko väestöstä ja vieraskielisen väestön indeksoitua kehitystä vuosien 2010-2018 aikana (vuosi 2010=100).

- Vieraskielisen väestön osuus on selvästi korostunein keskustaajamien alueella, joissa asuvasta väestöstä 4,4 prosenttia on vieraskielisiä ja lähes 4 prosenttia toissijaisten keskustaajamien väestöstä oli vieraskielisiä. Paikalliskeskusten ja muiden alueiden vieraskielisen väestön osuus oli taas huomattavasti matalampi. On kuitenkin huomionarvoista, että myös seutukaupunkien keskustaajamissa vieraskielisen väestön osuus jää selvästi alle koko maan tason (7,6%).
- Vieraskielisen väestön osuus kasvoi erittäin voimakkaasti 2010-luvulla kaikilla tarkastelualueilla, poiketen koko väestön negatiivisesta kehityksestä. Suhteellisesti ja määrällisesti kasvu oli voimakkainta keskustaajamissa, mutta lähes vastaavaa muilla alueilla ja paikalliskesköksissä (huom. matala lähtötaso). Keskustaajamissa asuvan vieraskielisen väestön osuus kasvoi jopa 10 000 henkilöllä 2010-luvun aikana.
- Maahanmuutto jakaantui oletettavasti suhteellisen tasaisesti eri tarkastelualueille, sillä vieraskielisen väestön kehitys on vastaavaa eri alueilla.

Vieraskielisen väestön osuus

Vieraskielisen väestön indeksoitu kehitys (2010=100) 2010-2018

Seutukaupunkien vieraskielinen väestö ja vieraskielisen väestön kehitys

Seuraavilla dioilla on kuvattu seutukaupunkien ja seutukaupunkien tarkastelualueiden vieraskielistä väestöstä ja vieraskielisen väestön kehitystä. Maahan- ja maastamuutosta ei ole saatavilla tietoa osa-alueittain, mutta vieraskielisen väestön kehitys tuottaa epäsuoraa tietoa maahanmuuton vaikutuksista seutukaupunkien sisällä.

- Vieraskielisen väestön osuus koko väestöstä vaihtelee erittäin voimakkaasti seutukaupunkien välillä; osassa seutukaupunkeja vieraskielisen väestön osuus on korostunut (Hamina, Imatra, Laitila, Pietarsaari) kun taas osassa seutukaupunkeja vieraskielisen väestön osuus on yhä marginaalinen (Nivala, Ähtäri, Viitasaari). Vieraskielisen väestön osuus on korkea etenkin Rannikko- ja Itä-Suomen seutukaupungeissa, kun taas Etelä- ja Pohjois-Pohjanmaan sekä Keski-Suomen seutukaupungeissa vieraskielisen väestön osuus on matala. Seutukaupunkien kansainvälistyminen on kuitenkin muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta (lähinnä Pietarsaari) jäljessä suurempia kaupunkeja.
- Seutukaupunkien sisällä vieraskielinen väestö on keskittynyt erittäin vahvasti keskustaajamiin, vain muutamassa kaupungissa (lähinnä Raasepori ja Imatra) vieraskielisten osuus on korostuneempi keskustaajaman ulkopuolella (näissäkin kaupungeissa toissijaisessa keskustaajamassa). Pietarsaaren ja Laitilan keskustaajamissa lähes joka kymmenes asukas oli vuonna 2019 vieraskielinen ja Salon ja Uudenkaupungin keskustaajamissa yli 8 prosenttia väestöstä on vieraskielisiä. Keskustaajamien ulkopuolella toissijaisissa keskustaajamissa ja paikalliskeskuksissa vieraskielisen väestön osuus jää

jonkin verran koko kaupungin tasoa matalammaksi, joskin kaupunkien väliset erot ovat suuria. Harvemmin asutuilla maaseutumaisilla alueilla (muut alueet) vieraskielisen väestön osuus on taas matala tai erittäin matala lähes kaikissa seutukunnissa.

- Vieraskielisen väestön osuus kasvoi 2010-luvulla erittäin voimakkaasti seutukaupungeissa. Vieraskielisten määrä kasvoi kaikissa seutukaupungeissa, huolimatta voimakkaasta väestön supistumisesta osassa seutukaupunkeja. Lähes kaikissa seutukaupungeissa vieraskielisen väestön määrä kasvoi yli 50 prosentilla ja 10 seutukaupungissa vieraskielisen väestön määrä kasvoi yli 100 prosentilla. Voimakkainta kasvu oli keskustaajamissa, joskin myös muilla alueilla kasvu oli voimakasta. Vieraskielisten määrä ei vähentynyt lähes yhdelläkään tarkastelualueella. Keskustaajamien suurempi vieraskielisen väestön osuus ja voimakkaampi kasvu 2010-luvulla vieraskielisten ryhmässä kertoo maahanmuuton painottuvan etenkin keskustaajamiin seutukaupungeissa tai ainakin maahanmuuton pidempiaikaisten vaikutusten painottuvan seutukaupunkien keskustaajamiin. Maahanmuuton merkitys ylipäättänsä on korostunut seutukaupunkien kasvussa 2010-luvulla ja maahanmuutto korvaa seutukaupunkien kärsimiä muuttotappiota
- **Koska maahanmuutto kohdistuu määrällisesti etenkin keskustaajamiin, on maahanmuutto kunnan sisäisen muuttoliikkeen kanssa toinen merkittävä pientä kaupungistumista ajava väestönkehityksen osatekijä.**

Vieraskielisten osuus väestöstä tarkastelualueittain 2019

	Toissijainen				
	Keskustaajama	Muut alueet	Paikalliskeskus	keskustaajama	Koko kaupunki
Akaa	2,3 %	1,5 %	2,6 %	2,3 %	2,2 %
Alajärvi	2,2 %	1,5 %	5,6 %	1,5 %	2,5 %
Alavus	2,0 %	0,6 %		1,1 %	1,5 %
Forssa	5,4 %		3,4 %		5,2 %
Hamina	6,4 %	5,1 %	5,4 %		6,1 %
Heinola	4,2 %	1,2 %	3,1 %	2,1 %	3,7 %
Huittinen	4,9 %	1,6 %	2,7 %		3,9 %
Iisalmi	3,5 %	0,9 %	0,8 %		2,8 %
Ikaalinen	2,2 %	1,3 %	1,2 %		1,8 %
Imatra	5,2 %			6,9 %	6,3 %
Jämsä	3,1 %	1,1 %	1,5 %	1,6 %	2,1 %
Kalajoki	3,4 %	1,1 %	1,7 %		2,4 %
Kankaanpää	3,9 %	0,6 %	0,9 %		3,0 %
Kannus	1,8 %	1,3 %	2,2 %		1,7 %
Kauhajoki	3,3 %	1,1 %	0,6 %		2,2 %
Kauhava	3,1 %	1,3 %	1,8 %	5,0 %	2,9 %
Kemi	4,8 %	0,9 %	2,2 %		4,5 %
Kemijärvi	1,5 %	0,6 %	1,0 %		1,1 %
Keuruu	2,2 %	1,7 %	2,5 %		2,1 %
Kitee	7,4 %	2,5 %	3,4 %		4,9 %
Kokemäki	3,5 %	1,4 %	0,7 %		2,6 %
Kristiinakaupunki	5,4 %	3,5 %	2,2 %		4,0 %
Kurikka	1,8 %	1,5 %	1,8 %	1,5 %	1,7 %
Kuusamo	2,9 %	1,1 %	2,7 %		2,3 %
Laitila	9,8 %	3,3 %			7,4 %
Liekksa	4,4 %	2,4 %	1,7 %		3,5 %
Lohja	4,6 %	2,8 %	4,7 %		4,3 %
Loimaa	3,5 %	2,1 %	4,7 %		3,5 %

	Toissijainen				
	Keskustaajama	Muut alueet	Paikalliskeskus	keskustaajama	Koko kaupunki
Loviisa	4,7 %	3,7 %	3,5 %		4,2 %
Mänttä-Vilppula	2,9 %	2,3 %	1,3 %	1,5 %	2,3 %
Nivala	1,9 %	0,2 %			1,0 %
Nurmes	2,5 %	0,5 %	0,7 %		1,6 %
Oulainen	1,7 %	0,7 %			1,4 %
Paimio	2,9 %	1,9 %			2,7 %
Parainen	3,1 %	2,8 %	4,0 %		3,2 %
Parkano	2,1 %	2,0 %			2,1 %
Pieksämäki	3,2 %	1,7 %	2,3 %		2,7 %
Pietarsaari	9,4 %	0,0 %			9,4 %
Raahel	5,8 %	0,8 %	1,3 %		3,1 %
Raasepori	4,1 %	2,6 %	4,6 %	6,8 %	4,6 %
Rauma	7,8 %	2,5 %	2,5 %		6,1 %
Riihimäki	5,2 %	1,8 %			5,1 %
Saarijärvi	1,2 %	1,0 %	0,6 %		1,1 %
Salol	8,9 %	3,5 %	4,3 %	3,6 %	6,0 %
Sastamala	4,1 %	1,8 %	1,6 %	1,6 %	2,6 %
Savonlinna	3,9 %	2,6 %	3,4 %		3,8 %
Somero	3,6 %	2,5 %			3,3 %
Suonenjoki	2,2 %	1,8 %			2,1 %
Tornio	3,2 %	0,9 %	1,4 %		2,6 %
Uusikaupunki	8,8 %	4,1 %	3,2 %		5,7 %
Valkeakoski	3,6 %	1,7 %	1,5 %		3,2 %
Varkaus	3,0 %	1,7 %	1,2 %		2,9 %
Viitasaari	1,9 %	0,7 %			1,4 %
Ylivieska	1,7 %	0,0 %	0,3 %		1,5 %
Ähtäri	1,4 %	0,7 %	0,5 %		1,2 %
Äänekoski	2,3 %	1,0 %	0,9 %	1,7 %	1,8 %

Vieraskielisten kehitys tarkastelualueittain 2019

	Keskustaaja ma	Muut alueet	Paikalliskeskus	Toissijainen keskustaajama	Koko kaupunki
Akaa	55,6 %	0,0 %	50,0 %	77,8 %	50,8 %
Alajärvi	18,1 %	146,7 %	43,3 %	37,5 %	41,2 %
Alavus	160,9 %	36,4 %		54,5 %	113,9 %
Forssa	86,3 %		71,4 %		85,6 %
Hamina	40,8 %	64,2 %	55,3 %		44,7 %
Heinola	59,4 %	71,4 %*	100,0 %	11,4 %	57,0 %
Huittinen	75,6 %	6,3 %	-13,6 %		51,6 %
Iisalmi	164,5 %	133,3 %*	360,0 %*		167,6 %
Ikaalinen	87,0 %	42,1 %	83,3 %*		74,6 %
Imatra	53,9 %			72,6 %	67,8 %
Jämsä	63,7 %	122,2 %*	23,9 %	48,3 %	52,4 %
Kalajoki	163,5 %	9,1 %	100,0 %		112,8 %
Kankaanpää	105,9 %	30,8 %	66,7 %*		99,4 %
Kannus	106,1 %	100,0 %	700,0 %*		118,6 %
Kauhajoki	55,3 %	51,7 %*	116,7 %*		56,7 %
Kauhava	167,2 %	108,0 %	34,4 %	109,5 %	114,6 %
Kemi	43,3 %	-40,0 %*	95,0 %		44,3 %
Kemijärvi	7,7 %	-28,6 %	45,5 %		6,5 %
Keuruu	91,3 %	115,8 %	18,2 %		80,9 %
Kitee	83,2 %	23,6 %	19,6 %		58,0 %
Kokemäki	39,4 %	172,7 %	-42,9 %*		46,5 %
Kristiinankaupunki	105,5 %	111,4 %	78,9 %		103,1 %
Kurikka	27,4 %	91,3 %	51,2 %	88,1 %	55,0 %
Kuusamo	130,2 %	42,1 %	23,8 %		98,3 %
Laitila	328,7 %	178,4 %			293,7 %
Liekka	32,1 %	9,6 %	45,0 %		29,0 %
Lohja	69,4 %	38,2 %	109,3 %		69,8 %
Loimaa	117,2 %	102,3 %	146,3 %		124,4 %

	Keskustaajama	Muut alueet	Paikalliskeskus	Toissijainen keskustaajama	Koko kaupunki
Loviisa	35,8 %	96,3 %	57,3 %		51,9 %
Mänttä-Vilppula	51,4 %	200,0 %*	85,7 %*	65,4 %	57,7 %
Nivala	37,3 %	75,0 %*			41,3 %
Nurmes	27,4 %	35,7 %	0,0 %*		26,7 %
Oulainen	65,4 %	14,3 %			54,5 %
Paimio	178,4 %	74,1 %			153,9 %
Parainen	84,1 %	633,3 %*	118,4 %		96,3 %
Parkano	31,0 %	37,5 %			33,7 %
Pieksämäki	41,3 %	94,7 %	125,0 %		55,8 %
Pietarsaari	121,6 %	-100,0 %*			120,8 %
Raahe	98,6 %	100,0 %	166,0 %		108,0 %
Raasepori	21,7 %	61,3 %	8,0 %	45,2 %	33,1 %
Rauma	242,5 %	114,1 %	100,0 %		214,3 %
Riihimäki	76,1 %	183,3 %*			76,9 %
Saarijärvi	32,6 %	59,3 %	-33,3 %*		39,7 %
Salo	3,4 %	47,7 %	61,4 %	31,1 %	15,8 %
Sastamala	74,6 %	36,7 %	50,7 %	17,1 %	59,4 %
Savonlinna	41,8 %	58,6 %	52,5 %		44,0 %
Somero	66,9 %	77,4 %			68,8 %
Suonenjoki	25,6 %	44,8 %			30,6 %
Tornio	46,1 %	33,3 %	188,9 %*		48,5 %
Uusikaupunki	798,2 %	458,5 %	386,7 %		604,8 %
Valkeakoski	73,6 %	60,0 %	137,5 %*		73,8 %
Varkaus	31,4 %	54,5 %	-6,3 %		30,6 %
Viitasaari	13,1 %	240,0 %*			30,3 %
Ylivieska	117,8 %	-100,0 %*	0,0 %*		111,3 %
Ähtäri	76,7 %	11,1 %*	-33,3 %*		54,8 %
Äänekoski	48,5 %	26,3 %	33,3 %*	28,6 %	39,8 %

6. Johtopäätökset ja pohdinta

JOHTOPÄÄTÖS 1.

2010-luvun väestönkehityksen kuva on ollut seutukaupungeissa monipuolinen

SUURIMASSA OSASSA SEUTUKAUPUNKEJA VÄESTÖ SUPISTUU.

Vain neljän seutukaupungin väkiluku kasvoi vuosien 2010-2019 aikana. Supistumisen voimakkuudessa oli kuitenkin suuria eroja; osassa seutukaupunkeja supistuminen oli hyvin maltillista, kun taas osassa seutukaupunkeja väkiluku laski erittäin voimakkaasti. Pääsääntöisesti suurempien kasvukeskusten läheisyydessä olevat seutukaupungit kehittyivät syrjäisempiä seutukaupunkeja otollisemmin. Erilaisia kehityssuuntia selittävät erot väestönkehityksen dynamiikassa; kehitys oli positiivisinta kaupungeissa, jotka olivat vetovoimaisia niin maan sisällä kuin ulkomailla ja joissa ikärakenne oli nuorta. **Useassa seutukaupungissa väestönkehitys heikkeni merkittävästi 2010-luvun jälkimmäisellä puoliskolla.**

LUONNOLLISEN VÄESTÖNLISÄYKSEN MERKITYS VAIHTELEE.

Vaikka hedelmällisyysaste on seutukaupungeissa suurempia kaupunkeja korkeampi, luonnollinen väestönlisäys jäi suurimmassa osassa seutukaupunkeja negatiiviseksi iäkkään väestön takia. Erot olivat suuria; osassa seutukaupunkeja kuolleiden määrä ylitti yli tuhannella henkilöllä syntyneiden määrän, kun taas etenkin Pohjois-Pohjanmaan seutukaupunkien maltillisempaa kehitystä selitti positiivinen luonnollinen väestönlisäys. **Syntyvyyden voimakas aleneminen heijastui useimpiin seutukaupunkeihin, ja on keskeinen heikentynyt väestönkehitystä selittävä tekijä, etenkin kaupungeissa, joiden kasvu on nojannut korkeaan syntyvyyteen.**

KUNTIEN VÄLINEN MUUTTOLIIKE ON MERKITTÄVIN SEUTUKAUPUNKIEN VÄESTÖÄ SUPISTAVA TEKIJÄ. Lähes kaikki seutukaupungit kärsivät muuttotappioita. Tappioiden määrä ja rakenne vaihtelivat; osassa seutukaupunkeja muuttotappiot olivat maltillisia ja perustuivat lähinnä nuorten muuttoliikkeeseen suuremmille kaupunkiseuduille, kun taas pahimmassa tapauksessa muuttotappiot kattoivat kaikki ikäluokat. Puolet seutukaupungeista sai vaihtelevia muuttovoittoja yli 25-vuotiaista; merkittävässä osassa seutukaupunkeja muuttotappiota selittäneekin etenkin koulutustarjonnan puute, eivätkä niinkään laajemat vetovoiman haasteet.

KANSAINVÄLINEN MUUTTOLIIKE KASVATTA SEUTUKAUPUNKEJA.

Jokainen seutukaupunki sai muuttovoittoa ulkomailta, mutta muuttovoittojen määrä vaihteli muutamista kymmenistä yli tuhanteen henkilöön 2010-luvulla. Monissa seutukaupungeissa maahanmuutto oli ainoa väestöä kasvattava tekijä. Merkittävä osa kansainvälisestä muuttoliikkeestä ”valuu” maan sisäisessä muuttoliikkeessä suuremmille kaupunkiseuduille.

KEHITYKSESSÄ JA KEHITYKSEN DYNAMIKASSA ON HUOMATTAVIA EROJA KAUPUNKIEN SISÄLLÄ. Erityisesti keskustaajamien, pienempien taajamien ja maaseutumaisten alueiden kasvussa ja kasvun osatekijöissä on huomattavan suuria eroja, kun taas sisäisen kasvun dynamiikassa on merkittäviä yhtäläisyyksiä seutukaupunkien välillä.

JOHTOPÄÄTÖS 2.

Keskustaaajamien väestönkehitys on ollut 2010-luvulla muita alueita vahvempaa

KESKUSTAAJAMIEN VÄESTÖNKEHITYS ON OLLUT MALTILLISESTI NEGATIIVISTA MUIHIN ALUEISIIN VERRATTUNA.

Suurin osa seutukaupunkien keskustaajamista oli supistuvia 2010-luvulla, jonkin muutamassa supistuvissa seutukaupungissa oli yhä 2010-luvulla kasvava keskustaajama (kaikissa kasvavissa seutukaupungeissa oli kasvava keskustaajama). Melkein kaikissa supistuvissa seutukaupungeissa keskustaajaman väestönkehitys oli muuta kaupunkia vahvempaa. Keskustaajamien suhteellinen väestönkehitys oli kaksi kertaa suurempaa kuin keskustaajaman ulkopuolisilla alueilla. **Keskustaajamien muita alueita maltillisempi supistuminen on korostanut niiden asemaa väestöllisenä keskuksena ja välillisesti ”kaupungistaa” seutukaupunkeja.**

KESKUSTAAJAMIEN VÄESTÖNKEHITYS HEIKKENI 2010-LUVUN AIKANA.

2010-luvun alussa muista alueista poiketen keskustaajamien väestö ei juuri supistunut. Väestönkehitys on heikentynyt vuosikymmenen aikana; Vuosien 2010-2012 aikana keskustaajamien väkiluku supistui vuotta kohden keskimäärin -0,2 prosentilla, kun taas vuosien 2017-2019 aikana väkiluku supistui vuotta kohden keskimäärin jo 0,8 prosentilla. Myös muilla alueilla väestönkehitys on heikentynyt 2010-luvulla, mutta ei yhtä voimakkaasti kuin keskustaajamissa. Tästä huolimatta keskustaajamien supistuminen on yhä merkittävästi muita alueita maltillisempaa. Heikentynyttä väestönkehitystä selittävät laskenut syntyvyys, ikääntyvä väestöä sekä kasvaneet muuttotappiot.

KESKUSTAAJAAMIEN ULKOPUOLISTEN ALUEIDEN VÄESTÖNKEHITYKSESSÄ EI OLE SUURIA EROJA.

Toissijaisten keskustaajamien, paikalliskeskusten sekä pienten kylien ja maaseutualueiden (muut alueet) väestö supistui lähes vastaavalla prosenttiosuudella 2010-luvulla. Näiden alueiden välillä ei ollut vastaavaa eroa kuin keskustaajamien ja muiden alueiden välillä. Tästä huolimatta näiden alueiden väestönkehityksen dynamiikassa oli merkittäviäkin eroja; esimerkiksi syntyvyys on huomattavasti taajamia korkeampi maaseutumaisilla alueilla.

PAIKKATIEToon POHJAUTUVA TARKASTELU PALJASTAA SEKÄ KASVUA ETTÄ SUPISTUMISTA SEUTUKAUPUNGEISSA.*

Suurimmassa osassa seutukaupunkeja etenkin keskustaajamien sisällä on sekä voimakkaasti supistuvia alueita, että voimakkaasti kasvaneita alueita, huolimatta mahdollisesta väestön supistumisesta. Supistuvissa seutukaupungeissa pääsääntöisesti ydinkeskustojen ja vanhempien asuinalueiden väkiluku supistui 2010-luvulla, kun taas kasvua tapahtui uusilla asuinalueilla sekä etenkin taajamien reunoilla. Kasvavia alueita oli luonnollisesti enemmän kasvavissa seutukaupungeissa. Vastaavaa reunojen kasvua oli havaittavissa myös osassa pienempiä ja toissijaisia taajamia. Toisaalta paikkatietoon pohjautuva tarkastelu paljastaa osassa seutukaupunkia voimakkaan supistumisen syvyyden; heikoiten kehittyneiden seutukaupunkien taajamissa voimakas supistuminen voi käsittää koko taajama-alueen ilman pienintäkään merkityksellistä kasvua.

*Perustuen 1x1km väestöruututarkasteluun. Paikkatietoon pohjautuvan tarkastelun tulokset esitetty vain kunnittain erillisissä kaupunkikohtaisessa tarkastelussa.

JOHTOPÄÄTÖS 3.

Keskustaajamat kärsivät suuria muuttotappiota, maaseutumaiset alueet vetävät yli 25-vuotiaita

KAIKKI SEUTUKAUPUNKIEN SISÄISET TARKASTELUALUEET KÄRSIVÄT MUUTTOTAPPIOTA NUORTEN RYHMÄSSÄ. Suurin osa seutukaupunkien sekä seutukaupunkien sisäisten tarkastelualueiden muuttotappiosta selittyvät nuorten muutoilla koulutuksen, työn ja muiden syiden perässä etenkin suuremmille kaupunkiseuduille (mutta myös suurempiin aluekeskuksiin). Ainoastaan Ylivieska ei kärsinyt muuttotappiota nuorten ryhmässä. Asukaslukuun suhteutettuna keskustaajamat kärsivät maltillisimmat muuttotappiot nuorten ryhmässä, kun taas maaseutumaiset alueet kärsivät asukaslukuun suhteutettuna suurimmat muuttotappiot. **Seutukaupunkien elinvoiman ja tulevan kehityksen kannalta nuorten muuttotappiot eivät ole niin keskeisiä kuin se, minne seutukaupungeista muuttaneet nuoret sijoittuvat myöhemmin.**

ETENKIN MAASEUTUMAISET ALUEET SAAVAT MUUTTOVOITTOA YLI 25-VUOTIAISTA; KESKUSTAAJAMAT KÄRSIVÄT MUUTTOTAPPIOTA.

Kaikki muut tarkastelualueet, paitsi keskustaajamat, saavat muuttovoittoa yli 25-vuotiaista muuttajista. Vaikka alueellinen hajonta on merkittävää (osassa seutu-kaupunkeja myös keskustaajama saa muuttovoittoa yli 25-vuotiaista), niin suurimmassa osassa seutukaupunkeja keskustaajaman muuttotase on muuta kuntaa heikompi yli 25-vuotiaiden ryhmässä alueen vastaavan ikäiseen väestöön suhteutettuna. Maaseutumaisien alueiden muuttovoitot ovat suuria, ja vain yhdeksässä seutukaupungissa maaseutumaiset alueet eivät saaneet muuttovoittoa yli 25-vuotiaista.

KESKUSTAAJAMIIN JA KESKUSTAAJAMISTA MUUTTA ENEMMÄN YLI 25-VUOTIAITA (SUHT AS.) MUIHIN ALUEISIIN VERRATTUNA. Vaikka keskustaajamat kärsivät muuttotappioita yli 25-vuotiaiden ryhmässä muista alueista poiketen, keskustaajamat vetävät puoleensa merkittävästi enemmän muuttajia muista kunnista, mutta myös keskustaajamista muuttaa huomattavasti enemmän yli 25-vuotiaita muihin alueisiin verrattuna. **Lähtömuuttoalttiudet ovat matalia etenkin maaseutumaisilla alueilla.** Tämä selittää laskennallisesti maaseutumaisien alueiden muita alueita suuremmat muuttovoitot. Taustalla selittäviä tekijöitä on tuotu esille ”pohdintaa” osiossa.

MUISTA KUNNISTA TULEVA MUUTTOLIIKE EI SELITÄ ”PIENTÄ KAUPUNGISTUMISTA” ELI KESKUSTAAJAMIEN MUITA ALUEITA VAHVEMPAA KEHITYSTÄ. Vaikka keskustaajamat kärsivät muita alueita maltillisempia muuttotappiota nuorten ryhmässä, yli 25-vuotiaiden muuttoliike kääntää kuntien välisen muuttoliikkeen vaikutuksen päällelleen; asukaslukuun suhteutettuna keskustaajamat kärsivät seutukaupunkien suurimmat muuttotappiot, eli kuntien välinen muuttoliike heikentää seutukaupunkien keskustaajamien väestönkehitystä muita alueita enemmän ja kasvattaa etenkin maaseutumaisia alueita. Useimmissa keskustaajamissa kuntien välisessä muuttoliikkeessä kärsityt muuttotappiot ovat merkittävien väestöä supistava tekijä. **On kuitenkin huomionarvoista, että kaikissa ikäluokissa yhteensä keskustaajamiin muutetaan asukaslukuun suhteutettuna enemmän kuin muille alueille, mutta keskustaajamista muutetaan huomattavasti enemmän myös muuhun maahan.**

JOHTOPÄÄTÖS 4. Seutukaupunkien sisäinen muuttoliike toimii ”pienen kaupungistumisen” ajurina

KESKUSTAAJAMAT OVAT ERITTÄIN VETOVOIMAISIA KUNNAN SISÄLLÄ.

Käytännössä kaikki seutukaupunkien keskustaajamat saivat muuttovoittoja kunnan sisäisestä muuttoliikkeestä (ainoastaan Tammissaari Raaseporissa ei saanut muuttovoittoa kaupungin sisältä). Keskuskaupunkien saamat muuttovoitot vaihtelivat kaupungeittain, mutta pääosin muuttovoitot muusta kaupungista olivat suuria. **19 seutukaupungissa kunnan sisältä saadut muuttovoitot olivat suuremmat kuin muille kunnille kärsityt muuttotappiot, eli sisäisen muuttoliikkeen huomioiden näiden seutukaupunkien keskustaajamat olivat muuttovoittoalueita.** On tärkeä huomioida, että kunnan sisällä tapahtuva muuttoliike on aina koko kunnan tasolla nollasummapelejä, eli keskustaajaman saama kasvu on pois muun kaupungin kasvusta.

KESKUSTAAJAMIEN SISÄINEN MUUTTOLIIKE ETENEE HIERARKISESTI

HARVEMMIN ASUTUILTA ALUEILTA SUUREMPIIN TAAJAMIIN. Koko seutukaupunkien ryhmän tasolla kunnan sisäisen muuttoliikkeen dynamiikka on suoraviivaista: **Keskustaajamat saavat muuttovoittoa kaikilta muilta alueilta;** toissijaiset keskustaajamat paikalliskeskuksista ja maaseutumaisilta alueilta (muut alueet-luokka); paikalliskeskukset maaseutumaisilta alueilta, kun taas **maaseutumaiset muut alueet kärsivät muuttotappiota kaikille muille tarkastelualueille.** Sisäisen muuttoliikkeen tase oli positiivinen kaikkien seutukaupunkien tasolla vain keskustaajamissa, vaikka yksittäisissä kunnissa etenkin toissijaiset taajamat ja paikalliskeskukset saivat muuttovoittoa kunnan sisältä.

MAASEUTUMAISTEN 'MUIDEN ALUEIDEN HEIKKOA

VÄESTÖNKEHITYSTÄ SELITTÄÄ KUNNAN SISÄINEN MUUTTOLIIKE.

Maaseutumaiset haja-asutusalueet ja pienet kylät ovat seutukaupunkien sisäisen muuttoliikkeen suurimmat häviäjät: kaikissa seutukaupungeissa yhteensä nämä alueet kärsivät yli 12 000 henkilöä muuttotappiota muille alueille (ja tästä yli 10 000 henkilöä keskustaajamille). **Kunnan sisäinen muuttoliike oli selvästi merkittävin maaseutumaisten alueiden supistumista selittävä tekijä 2010-luvulla.** Maaseutumaisten alueiden suuria muuttotappiota kunnan sisällä voi pitää mielenkiintoisena, sillä nämä alueet saivat suurimmat muuttovoitot kunnan ulkopuolelta muuttaneista. Paikalliskeskusten ja toissijaisien taajamien muuttotappiot kunnan sisällä olivat maltillisempia, osin maaseutumaisilta alueilta saatujen muuttovoittojen vaikutuksesta.

”PIENI KAUPUNGISTUMIEN” PERUSTUU KUNNAN SISÄISEEN

MUUTTOLIIKKEESEEN. Pieni kaupungistuminen, eli keskustaajamien merkityksen korostuminen ja seutukaupunkien kaupunkimaisella alueella asuvan väestön osuus kasvu perustuu lähinnä kunnan sisällä tapahtuvaan muuttoliikkeeseen, vaikka maahanmuutolla myös on vaikutusta. **Ilman kaupungin sisäistä muuttoliikettä keskustaajamien väestönkehitys olisi ollut 2010-luvulla merkittävästi maaseutumaisia alueita ja paikalliskeskuksia heikompa.** Käytettävissä olevassa datasta ei kuitenkaan selviä seutukaupunkien sisäisen muuttoliikkeen ikärakenne, jolla voi olla merkittäviä vaikutuksia siihen, miltä ”pieni kaupungistuminen” todellisuudessa näyttää.

JOHTOPÄÄTÖS 5.

Seutukaupungit kansainvälistyvät kokonaisvaltaisesti

VIERASKIELISEN VÄESTÖN OSUUS KASVOI VOIMAKKAASTI

SEUTUKAUPUNGEISSA. Vaikka käytettävissä olevassa seutukaupunkien sisäistä kehitystä kuvaavissa Tilastokeskuksen aineistoissa ei ollut maahan- ja maastamuuton kohdentumista kuvaavaa aineistoa, vieraskielisen väestön kehityksestä voidaan päätellä maahanmuuton vaikutuksia seutukaupunkien näkökulmasta. Vieraskielinen väestö kasvoi 2010-luvulla erittäin voimakkaasti seutukaupungeissa, useissa seutukaupungeissa vieraskielisen väestön määrä yli kaksinkertaistui 2010-luvun aikana. Yhdessäkään seutukaupungissa vieraskielisen väestön määrä ei vähentynyt.

VIERASKIELISEN VÄESTÖN MÄÄRÄ KASVOI KAIKILLA ALUEILLA SEUTUKAUPUNKIEN SISÄLLÄ.

Lähes kaikissa seutukaupungeissa niin taajamissa kuin maaseutumaisilla alueilla vieraskielisen väestön määrä kasvoi merkittävästi 2010-luvun aikana. **Suhteellinen vieraskielisen väestön kehitys oli saman suuntaista kaikilla alueilla**, josta voidaan päätellä maahanmuuton pysyvien vaikutusten olevan samansuuntaiset eri tyyppisillä alueilla suhteessa alueella jo olevaan vieraskielisen väestön osuuteen. Toisaalta lähtötasoissa on suuria eroja, etenkin keskustaajamissa vieraskielisen väestön osuus on jo ennestään korkeampi seutukaupungeissa, kun taas etenkin maaseutumaisilla alueilla vieraskielisen väestön määrä oli ja on vähäinen. **Määrällisesti maahanmuutto siis kasvattanee etenkin keskustaajamia, joka on toinen ”pienen kaupungistumisen” keskeinen ajuri.**

MERKITTÄVÄ OSA MAAHANMUUTOSTA ”VALUU” SUUREMPIIN

KAUPUNKEIHIN. Vaikka vieraskielisen väestön määrä kasvoi etenkin suhteellisesti mitattuna voimakkaasti kaikissa seutukaupungeissa, seutukaupunkeihin kohdistuvan maahanmuuton perusteella vieraskielisen väestön määrän olisi pitänyt kasvaa enemmän. Tätä selittää maan sisäinen muuttoliike; **vieraskielisen väestön keskittymishalukkuus suuriin kaupunkeihin on kotimaista väestöä merkittävästi korkeampi, joka näkyy monissa seutukaupungeissa vieraskielisten jatkomuuttoina**, eli käytännössä maan sisällä kärsittyinä muuttotappiona. Tämä selittää merkittävän osan tiettyjen seutukaupunkien muuttotappiosta, esimerkiksi Kristiinankaupungin ja Lieksan muuttotappioista merkittävä osa on vieras-kielisten muuttoa kohti suurempia kaupunkeja. **Yksin maahanmuutto seutukaupunkeihin ei takaa väestön kasvua, vaan seutukaupunkien täytyisi myös pystyä pitämään heidät kaupungissa.**

KANSAINVÄLISTYMISSÄ ON HUOMATTAVIA EROJA SEUTUKAUPUNKIEN VÄLILLÄ JA SISÄLLÄ.

Vieraskielisen väestön osuus koko väestöstä on seutukaupungeissa ryhmänä yhä jäljessä koko maan tasosta ja etenkin suuremmista kaupungeista. Ryhmän sisällä erot ovat suuret: esim. Pietarsaaressa asuu erittäin paljon vieraskielisiä, kun taas monissa Etelä- ja Pohjois-Pohjanmaan seutukaupungeissa vieraskielisen väestön osuus on hyvin matala. Seutukaupunkien sisällä etenkin kaupunkimaisimmilla alueilla vieraskielisen väestön osuus on korostunut. **Seutukaupungit tulevat kuitenkin kansainvälistymään tulevaisuudessa jo pelkästään ikärakenne erojen takia.**

Pohdintaa selvityksen perusteella 1/2

MIKSI MAASEUTUMAISET ALUEET OVAT ETENKIN Keskustajamia VETOVOIMAISEMPIA YLI 25-VUOTIAIDEN MUUTTOLIIKKEESSÄ?

Tarkastelun aineiston perusteella tätä ei selitä erot ikärakenteessa. Mahdollisia maaseutumaisien alueiden vahvempaa vetovoimaa kuntien välisessä muuttoliikkeessä seutukaupungeissa voi selittää usea eri tekijä, ja mahdollisesti selittävät tekijät voivat olla seutukaupunkikohtaisia. Tässä pohdinnassa on esitetty kolme näkökulmaa, jotka voivat vaikuttaa ilmiöön joko yksin tai erikseen. **Pohdinta ei perustu empiiriseen tietoon.**

- 1) Vieraskielisen väestön muuttoliike selittää eroa muuttoliikkeen taseessa.** Oletettavasti (muttei varmasti aineiston puutteen takia) määrällisesti suurin osa seutukaupunkiin kohdistuvasta maahanmuutosta kohdistuu keskustajamiin. Koska maahanmuuttajista merkittävä osa jatkomuuttaa suuremmille kaupunkiseuduille, tämä heikentää keskustajamien muuttoliikkeen tasetta, painaen sen merkittävästi negatiiviseksi. Maaseutumaisille alueille kohdistuu vain vähän vieraskielisten muuttoa, ja täten myös vähemmän jatkomuuttoa.
- 2) Keskustajamien asumismuodot ja asukkaiden "asettuminen" selittävät ilmiötä.** Koska maaseutumaisilla alueilla asutaan lähinnä omistus-asunnoissa, suuri osa alueella asuvista on jo "asettunut aloilleen". Omistus-asumisen tiedetään vähentävän muuttoalttiutta maan sisällä. Lisäksi suurimmalla osalla omistusasunnossa asuvista on oletettavasti suhteellisen vakituinen työpaikka, joka sitoo asukasta alueelle. Keskustajamissa asuu taas merkittävästi enemmän esimerkiksi yksinasuvia ja vuokralla asuvia,

jotka lisäävät muuttoalttiutta esimerkiksi työn, mutta myös muiden tekijöiden perässä. Tämä selittäisi etenkin maaseutumaisien alueiden matalaa lähtömuuttoalttiutta.

- 3) Maaseutumaisilla alueilla on vetovoimatekijöitä, joita kaupunkimaisilla alueilla ei ole suhteessa suuriin kaupunkiin.** Ilmiötä voisi selittää, jos keskustajamat joutuvat kilpailemaan vastaavilla asumisen muodoilla suurempien kaupunkien kanssa, jossa esimerkiksi palveluiden osalta keskustajamat ovat heikoilla. Maaseutumaiset alueet taas kykenevät tarjoamaan asumisen muotoja ja asumisympäristön, joita keskustajamat tai suuret kaupungit eivät voi tarjota. Tätä näkökulmaa ei kuitenkaan tue vähäisempi asukasluvuun suhteutettu tulomuuton määrä maaseutumaisilla alueilla verrattuna keskustajamiin, eli keskustajamiin muutetaan todellisuudessa maaseutumaisia alueita enemmän.
- 4) Valmistuneiden opiskelijoiden muutto selittää ilmiötä.** Seutukaupungeissa, joissa on merkittävästi toisen tai kolmannen asteen koulutustoimintaa, vastavalmistuneet muuttavat töiden tai muiden tekijöiden perässä suuremmille työmarkkinoille. Oletettavasti opiskelijat keskittyisivät keskustajamiin, joten työn perässä tehtyjen vastavalmistuneiden muutot painavat keskustajamien taseen negatiiviseksi. Tämän näkökulmaa ei kuitenkaan tue keskustajamien kärsimät suuremmat muuttotappiot lähes kaikissa seutukaupungeissa, vaikka merkittävää toisen ja etenkin kolmannen asteen koulutustoimintaa on vain muutamissa seutukaupungeissa.

Pohdintaa selvityksen perusteella 2/2

MIKÄ ON KUNTIEN SISÄISEN MUUTTOLIIKKEEN IKÄRAKENNE?

Tarkasteltuun käytetyssä aineistossa ei ollut mahdollista pureutua kuntien sisäisen muuttoliikkeen ikärakenteeseen. Tämä on valitettavaa, sillä kuntien sisäinen muuttoliike on keskeisin ”pienen kaupungistumisen” ajuri. Ikärakenteesta riippuen ilmiön luonne voi vaihdella merkittävästi, eikä ole selvää onko kyseessä sama ilmiö kaikissa seutukunnissa; on mahdollista, että seutukaupunkien sisäisessä muuttoliikkeen ikärakenteessa on merkittäviä eroja seutukaupunkien välillä.

Ehkä keskeisin kysymys, johon ei ollut mahdollista vastata tarkastelussa oli, **mikä on eläkeikäisen väestön perässä muuttaneen väestön osuus kuntien sisäisessä muuttoliikkeessä?** Aiemmasta tutkimuksesta tiedetään, että ikäihmiset muuttavat taajamiin esimerkiksi asumisen ratkaisuiden sekä palveluiden perässä. ”Pienen kaupungistumisen” luonne on hyvin eri tyyppinen riippuen siitä, muuttaako keskustaajamiin esimerkiksi lapsiperheitä vai eläkeikäisiä henkilöitä. Kokonaistase voi kätkeä toiseen suuntaan liikkuvia tietyn ikäluokan muuttovirtoja, joskin etenkin maaseutumaisten alueiden muuttotappiot keskustaajamille olivat niin suuria, ettei ole oletettavaa, että keskustaajat kärsisivät ainakaan suuria muuttotappiota jossain ikäryhmissä maaseutumaisille alueille.

MIKÄ ON MAAHANMUUTON TODELLINEN JAKAUMA SEUTUKAUPUNKIEN SISÄLLÄ? Vaikka vieraskielisen väestön kehityksestä voidaan epäsuorasti

päätellä, että suhteessa vieraskielisen väestön pohjaan maahanmuutto kohdistuu eri alueille tasaisesti, mutta määrällisesti etenkin keskustaajamiin, niin todellisen jakauman tietäminen auttaisi ymmärtämään esimerkiksi seutukaupunkien eri alueiden pitovoimaa vieraskielisten ryhmässä sekä maahanmuuton potentiaalia seutukaupunkien kasvun lisäämisessä.

Liitteet ja lähteet

Liite 1. Puuttuva väestö

Kuviossa on kuvattu jokaisen seutukaupungin ”puuttuvan väestön” osuutta koko väestöstä vuonna 2019, eli väestöä, jonka asuinpaikka on tuntematon tai virheellinen. Tätä väestöä ei ole huomioitu seutukaupunkien sisäisessä analyysissä, sillä tuntemattoman väestön sijoittuminen voi vaihdella seutukaupungista toiseen, eikä oletettavasti jakaannu tasan eri alueille.

- Suurimmassa osassa seutukaupunkeja ”puuttuvan väestön” osuus on maltillinen, ainoastaan kolmessa kaupungissa yli 2 prosenttia väestöstä ”puuttuu” ja 31 seutukaupungissa alle joka sadas asukas ”puuttuu”. Matalista osuuksista huolimatta puuttuvan väestön vaikutus on huomionarvoinen.
- Puuttuvan väestön osuus on kohtuullisen ongelmallinen Akaalla ja Kalajoella, joissa tuntemattomalla alueella asuvan väestön osuus on kohtuullisen korkea. Savonlinnan osalta puuttuvan väestön osuus on erityisen haastava ja voi vaikuttaa merkittävästi tuloksiin. Savonlinnan korkeaa puuttuvan väestön osuutta selittää tuntemattomalla alueella asuvan väestön lisäksi virhe tilastoinnissa: kaikkien osa-alueiden väestön ja tuntemattomalla alueella asuvan väestön summa jää yli 2 000 henkilöä pienemmäksi kuin koko kunnan väestö; kaikissa muissa seutukunnissa osa-alueiden väestö + tuntemattomalla alueella asuva väestö on täysin sama kuin koko kunnan väestö.

Seutukaupunki	Puuttuva väestö 2019	Seutukaupunki	Puuttuva väestö 2019
Savonlinna	7,2 %	Hamina	0,9 %
Akaa	3,3 %	Varkaus	0,9 %
Kalajoki	2,9 %	Suonenjoki	0,9 %
Ikaalinen	1,7 %	Parainen	0,9 %
Kitee	1,4 %	Mänttä-Vilppula	0,9 %
Lohja	1,3 %	Huittinen	0,9 %
Sastamala	1,3 %	Jämsä	0,9 %
Saarijärvi	1,3 %	Rauma	0,8 %
Uusikaupunki	1,3 %	Kemi	0,8 %
Lieksa	1,3 %	Äänekoski	0,8 %
Kuusamo	1,2 %	Nivala	0,8 %
Laitila	1,2 %	Nurmes	0,7 %
Raasepori	1,2 %	Iisalmi	0,7 %
Kokemäki	1,2 %	Kauhajoki	0,7 %
Viitasaari	1,2 %	Alavus	0,7 %
Somero	1,2 %	Keuruu	0,7 %
Loimaa	1,2 %	Kristiinankaupunki	0,7 %
Parkano	1,2 %	Pieksämäki	0,7 %
Kemijärvi	1,1 %	Ähtäri	0,6 %
Valkeakoski	1,1 %	Pietarsaari	0,6 %
Riihimäki	1,1 %	Raaha	0,5 %
Alajärvi	1,1 %	Kauhava	0,5 %
Kankaanpää	1,0 %	Kurikka	0,5 %
Forssa	1,0 %	Ylivieska	0,4 %
Heinola	1,0 %	Oulainen	0,4 %
Paimio	0,9 %	Salo	0,3 %
Tornio	0,9 %	Kannus	0,3 %
Loviisa	0,9 %	Imatra	0,0 %

Liite 2. Puuttuvat kuolleet

Kuviossa on kuvattu kustakin seutukaupungeista osa-alueetasolla puuttuvat kuolleet.

- Puuttuvia kuolleita selittävät etenkin toisiin kuntiin hoitolaitoksiin, sairaaloihin, palveluasuntoihin ym. pysyvästi siirtynyt väestö. Jos toisessa kunnassa vakituisesti hoidossa oleva kuolee toisessa kunnassa hoidossa ollessa, hänet kirjataan kuolleeksi todellisessa kotikunnassaan, mutta osa-alueetasolla kuolema kirjataan tapahtuneeksi ”tuntematon” alueella. Merkittävästi pienempi osuus puuttuvista kuolleista perustuu tuntemattomaan asuinpaikkaan tai kuolemaan ulkomailla.
- Suurimmassa osassa seutukaupunkeja puuttuvien kuolleiden osuus on merkittävä. Pahimmillaan kuolleista puuttuu lähes viidesosa ja yhdessätoista seutukaupungissa yli kymmenesosa kuolleista on kirjattu ”tuntematon” -alueelle. Toisaalta osassa seutukaupunkeja tuntemattomien kuolleiden osuus on hyvin matala. Eroja selittänee erot ikäihmisten palvelutuotannossa ym.
- Puuttuvien kuolleiden osuus on tärkeä huomioida etenkin luonnollista väestönlisäystä tarkastellessa; kaikissa seutukaupungeissa luonnollinen väestönlisäys jää todellisuudessa esitettyä heikommaksi. Väestönkehitykseen täällä ei kuitenkaan ole vaikutusta, väestönkehityksessä vaikutus on huomioitu.

	Puuttuvia kuolleita kaikista kuolleista		Puuttuvia kuolleita kaikista kuolleista
Laitila	18,5 %	Tornio	4,8 %
Rauma	15,1 %	Kemijärvi	4,6 %
Mänttä-Vilppula	13,2 %	Alavus	4,5 %
Valkeakoski	11,3 %	Loviisa	4,3 %
Uusikaupunki	11,3 %	Iisalmi	4,3 %
Kristiinankaupunki	11,2 %	Oulainen	4,0 %
Suonenjoki	10,9 %	Kitee	3,9 %
Raasepori	10,8 %	Hamina	3,3 %
Lohja	10,4 %	Kalajoki	3,1 %
Sastamala	10,4 %	Kemi	3,0 %
Somero	10,0 %	Ähtäri	2,9 %
Ikaalinen	9,5 %	Nivala	2,8 %
Viitasaari	9,4 %	Kurikka	2,8 %
Parkano	9,3 %	Varkaus	2,5 %
Salo	9,0 %	Kannus	2,5 %
Akaa	8,3 %	Alajärvi	2,5 %
Loimaa	8,0 %	Nurmes	2,4 %
Saarijärvi	8,0 %	Lieksa	2,4 %
Savonlinna	8,0 %	Kokemäki	2,4 %
Äänekoski	7,9 %	Keuruu	2,4 %
Riihimäki	7,3 %	Pieksämäki	2,3 %
Imatra	7,2 %	Forssa	2,0 %
Paimio	7,1 %	Ylivieska	1,8 %
Kankaanpää	6,0 %	Kauhajoki	1,8 %
Jämsä	6,0 %	Kuusamo	1,7 %
Huittinen	5,9 %	Parainen	1,5 %
Pietarsaari	5,7 %	Kauhava	1,4 %
Raaha	5,5 %	Heinola	0,9 %

Tarkastelun lähteet

Kuntatason tarkastelu:

- Tilastokeskus, Statfin: väestörakenne (väestönkehitys 2010-luvulla)
- Tilastokeskus, Statfin: muuttoliike (kuntien välinen muuttoliike, nettomaahanmuutto, luonnollinen väestönlisäys, muuttoliike suunnan mukaan).

Osa-alueen tarkastelu:

- Tilastokeskus, väestörakenne-tietokanta 2015-2019; Tilastokeskus erillisaineisto; väestörakenne-tietokannan vuodet 2010-2014 (väestönkehitys osa-alueittain, ikärakenne osa-alueittain, kielirakenne ja vieraskielisten määrän kehitys osa-alueittain)
- Tilastokeskus, muuttoliike- ja väestönmuutokset -tietokanta: muuttoliike 2015-2018; Tilastokeskus, erillisaineisto; muuttoliike- ja väestönmuutokset vuodet 2010-2014 (kuntien välinen muuttoliike osa-alueittain).
- Tilastokeskus, muuttoliike- ja väestönmuutokset -tietokanta: syntyneet ja kuolleet 2015-2018; Tilastokeskus, erillisaineisto; muuttoliike- ja väestönmuutokset vuodet 2010-2014 (syntyvyys ja kuolleisuus osa-alueittain, hedelmällisyysasteet tarkastelualueittain (laskenta MDI)).
- Tilastokeskus, muuttoliike- ja väestönmuutokset -tietokanta: maakuntien sisäinen muuttoliike 2010-2018 (kuntien sisäinen muuttoliike osa-alueittain).
- Osa-alueiden luokittelu tarkastelualueeksi: Rasmus Aro (MDI)

Paikkatietoon perustuvat tarkastelut (ruutukartat):

- Väestöruutuaineisto 1x1km, Tilastokeskus
- Väestöruutuaineisto 5x5km, Tilastokeskus
- Rautatiet, valtatiet ja vesistöt, Maanmittauslaitos
- Taajama-alueet, SYKE
- Kaikki kartat piirretty QGIS3 ohjelmalla, kaikkien karttojen piirtäjä Rasmus Aro (MDI)